

retskrav på erstatning til ofre for forbrydelser

afgivet af en arbejdsgruppe
nedsat af
justitsministeriet

betænkning nr. 1019
1984

trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-5173-7
Stougaard Jensen/København
Ju 00-167-bet.

Indholdsfortegnelse

<u>Arbejdsgruppens sammensætning og kommissorium</u>	side	7
<u>Sammenfatning</u>	side	11
<u>Kapitel 1. De gældende regler om erstatning fra</u>		
<u>Staten til ofe forforbrydelser</u>	side	15
1.1. Indledning	side	15
1.2. Billigheds- eller retskravsordning	side	17
1.3. Særlige bestemmelser om nedsættelse eller bortfald	side	18
1.4. Domstolsafgørelse eller nævnsordning	side	20
<u>Kapitel 2. Erstatningsnaevnets praksis</u>		
2.1. Statistiske oplysninger	side	22
2.2. Erstatningsnaevnets praksis - almindelige bemærkninger	side	25
2.3. Nævnets praksis efter lovens § 8, stk. 1	side	28
2.3.1. Indledning	side	28
2.3.2. Skadelidte har deltaget i slagsmål	side	29
2.3.3. Provokerende optræden fra skade- lidtes side	side	30
2.3.4. Skadelidte har udsat sig for en særlig risiko for en lovovertrædelse	side	33
2.4. Forholdet mellem praksis efter § 8, stk. 1, og den almindelige erstatningsret	side	35
2.4.1. Almindelige bemærkninger	side	35
2.4.2. Anvendelse af reglerne om "egen skyld" og "accept af risiko" på de under 2.3. refe- rerede sagstyper	side	36
2.5. Nævnets praksis efter lovens § 8, stk. 2	side	42
2.6. Nævnets krav til dokumentation m.v.	side	43

Kapitel 3.	Fremmed ret.....	side	45
3.1.	Indledning.....	side	45
3.2.	Finland.....	side	46
3.3.	Norge.....	side	47
3.4.	Sverige.....	side	49
3.5.	Den europæiske konvention om erstatning til ofre for voldsforbrydelser.....	side	50
<u>Kapitel 4.</u>	<u>Hoved punkter i kritikken af den gældende ordning.....</u>	side	53
<u>Kapitel 5.</u>	<u>Arbejdsgruppens overvejelser.....</u>	side	56
5.1.	Almindelige bemærkninger.....	side	56
5.2.	Materielle regler.....	side	59
5.3.	Processuelle regler.....	side	67
5.4.	Ændringer i offererstatningsloven som følge af gennemførelsen af loven om er- statningsansvar.....	side	73
5.5.	De økonomiske konsekvenser af arbejds- gruppens forslag.....	side	75
	Udkast til lov om ændring af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser med tilhørende be- mærkninger.....	side	78

Bilag

<u>Bilag 1.</u>	Lov nr. 227 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.....	side	89
-----------------	--	------	----

<u>Bilag 2.</u>	Notat af 10. august 1983 med tilhørende bi- lag, udarbejdet af erstatningsnævnet.	side 92
	Underbilag 1.	side 103
	Underbilag 2.	side 120
	Underbilag 3.	side 122
<u>Bilag 3.</u>	European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes.	side 132
<u>Bilag 4.</u>	Beslutningsforslag vedtaget af folketinget den 27. maj 1983.	side 138
<u>Bilag 5.</u>	Oversigt over de vigtigste ændringer som følge af loven om erstatningsansvar.	side 143

Arbejdsgruppens sammensætning og kommissorium.

Den 27. maj 1983 vedtog folketinget en folketingsbeslutning om erstatning til ofre for forbrydelser. Folketinget ønskede, at muligheden for at give skadelidte et egentligt retskrav på erstatning skulle undersøges.

Justitsministeriet nedsatte på denne baggrund den 15. september 1983 en arbejdsgruppe til at overveje de spørgsmål, som var rejst i folketingsbeslutningen og i forslaget hertil. Arbejdsgruppen fik følgende kommissorium:

"Folketinget vedtog den 27. maj 1983 med tilslutning fra samtlige partier et forslag til folketingsbeslutning om erstatning til ofre for forbrydelser. Efter folketingsbeslutningen "opfordres regeringen til at tage initiativ til en ændring af den gældende ordning med "billighedserstatning", således at skadelidte får et retskrav på erstatning, i hvert fald for så vidt angår sager, hvor der foreligger dom om erstatningsudmålingen". Der vedlægges et eksemplar af beslutningsforslaget samt udskrift af folketingets forhandlinger.

Efter de gældende regler i lov nr. 227 af 26. maj 1976 om erstatning til ofre for forbrydelser, der er gennemført på grundlag af forslaget i betænkning nr. 751/1975, kan der fra statskassen ydes erstatning for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af straffeloven, og for tingsskade, der ved en overtrædelse af straffeloven forvoldes af personer, over for hvilke samfundet gennem institutionsanbringelse har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller i øvrigt af forsorgsmæssig karakter. Afgørelse om erstatning træffes af et nævn, der er nedsat af justitsministeriet (erstatningsnævnet).

Den gældende ordning er udformet således, at skadelidte ikke har et egentligt retskrav på erstatning. Erstatning, der også kan ydes for ikke-økonomisk skade (godtgørelse), ydes som en billighedserstatning, hvor udgangspunktet for opgørelsen af tabet er almindelige erstatningsretlige regler, men hvor det forhold, at erstatningen ydes ud fra en konkret rimelighedsvurdering kan bevirke, at erstatningen ikke altid vil svare til fuld erstatning efter almindelige regler. Loven indeholder i § 7 en særlig regel om fradrag i erstatningen for ydelser efter den sociale lovgivning, pensionsydelser, forsikringsydelser m.v. og i § 8 en særlig egen skyldsregel, der i forhold til almindelige erstatningsretlige regler giver en udvidet adgang til nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af egen skyld.

Folketingets beslutning gør det påkrævet at overveje den nærmere gennemførelse af ændringen af erstatningens karakter og i den forbindelse, hvorvidt den angivne ændring giver anledning til andre ændringer af den gældende erstatningsordning.

Det må bl.a. overvejes, om gennemførelsen af en ordning, hvor efter ofret har retskrav på erstatning fra staten, nødvendigvis gør visse særregler med henblik på at modvirke risiko for misbrug af ordningen. Der kan i den forbindelse henvises til betænkning nr. 751/1975, side 31-32, hvor der blandt andet peges på tilfælde, hvor der er tale om vold i familie- eller samlivsforhold, og hvor erstatningspligt for staten undertiden kan forekomme mindre rimelig, f.eks. fordi parterne efter at være forsonede fortsætter samlivet, således at skadevolderen herefter kan komme til at nyde godt af den erstatning, der udbetales af statskassen på grund af hans egen skadevoldende handling.

Den angivne ændring af erstatningens karakter giver endvidere anledning til at overveje forholdet mellem domstolene og erstatningsnævnet. I den forbindelse må man være opmærksom på, at en eventuel ændring af kompetencefordelingen mellem domstolene og nævnet vil gøre det nødvendigt at overveje, hvilke særlige processuelle regler der må gennemføres med henblik på at sikre en rimelig varetagelse af statens interesser, således at statskassen ikke som følge af rettens bundethed af skadelidtes og tiltaltes påstande pålægges at udrede en erstatning, der går udover, hvad der efter sagens omstændigheder er materielt grundlag for. Det samme gælder en eventuel ordning, hvorefter domstolens afgørelse af erstatningsspørgsmålet på de punkter, hvor der ikke gælder særlige regler for erstatning fra staten, tillægges bindende virkning for nævnets afgørelse.

Hertil kommer, at justitsministeriet påtænker i næste folketingsår at fremsætte forslag til en erstatningslov på grundlag bl.a. af erstatningsudvalgets betænkning nr. 976/1983. Justitsministeriet har endnu ikke taget endelig stilling til lovforslagets nærmere udformning. På baggrund af forslagene i betænkningen må det imidlertid forventes, at lovforslaget vil indebære en væsentlig forhøjelse af erstatningerne for personskade og tab af forsørger. Der kan derfor være anledning til at overveje konsekvenserne af en sådan forhøjelse af erstatningsniveauet for udbetalingen af erstatning fra statskassen til ofre for forbrydelser samt andre spørgsmål, som erstatningsloven måtte give anledning til vedrørende loven om erstatning til ofre for forbrydelser. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 751/1975, side 31.

På denne baggrund har justitsministeriet besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe med henblik på, at der kan foretages en samlet gennemgang og vurdering af de ovennævnte spørgsmål og andre spørgsmål, som folketingsbeslutningen om ændring af loven om erstatning til ofre for forbrydelser måtte give anledning til, og i forbindelse hermed at udarbejde udkast til nye regler.

Justitsministeriet skal anmode om, at arbejdsgruppens indstilling må foreligge inden udgangen af april 1984. De ovennævnte spørgsmål i anledning af den påtænkte almindelige erstatningslov vil dog, såfremt det viser sig hensigtsmæssigt, kunne udskilles til en delbetænkning, der afgives på et senere tids-

punkt."

Justitsministeren genfremsatte den 6. februar 1984 det forslag til lov om erstatningsansvar, som er omtalt i kommissoriets tredjesidste afsnit, og som var blevet fremsat for folketinget den 14. december 1983 inden udskrivelsen af folketingsvalg. Efter at det lå klart, at dette lovforslag kunne forventes vedtaget af folketinget i slutningen af folketings-samlingen 1983-1984 (2. samling), jfr. nu lov nr. 228 af 23. maj 1984, er det fundet ønskeligt, at arbejdsgruppen afgiver en samlet betænkning også omfattende de spørgsmål, som gennemførelsen af loven om erstatningsansvar giver anledning til vedrørende loven om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Bl.a. med henblik på at muliggøre dette har justitsministeriet udskudt fristen for afgivelsen af arbejdsgruppens betænkning indtil sommeren 1984, således at den endelige udformning af loven om erstatningsansvar kunne indgå i arbejdsgruppens overvejelser.

Arbejdsgruppen har haft følgende sammensætning:

Statsadvokat Poul Arnholm (udpeget af rigsadvokaten),
Advokat Arne Bierfreund (udpeget af advokatrådet),
Kontorchef i justitsministeriet Michael Elmer (udpeget af justitsministeriet) (formand),
Fuldmægtig i justitsministeriet Ida Heide-Jørgensen (udpeget af justitsministeriet),
Dommer Hans Rosenmeier (udpeget af Den danske dommerforening),
Byretsdommer Otto Werner (udpeget af nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser).

Hvervet som sekretær for arbejdsgruppen har været varetaget af fuldmægtig Ida Heide-Jørgensen og fuldmægtig Jeppe Skadhauge, begge justitsministeriet.

Arbejdsgruppen har holdt 8 møder.

København, den 21. august 1984

Poul Arnholm

Ida Heide-Jørgensen
(tillige sekretær)

Arne Bierfreund

Hans Rosenmeier

Elmer

Otto Werner

(formand) _____

Jeppe Skadhauge
(sekretær)

Sammenfatning.

Arbejdsgruppen blev nedsat af justitsministeriet i september 1983 på baggrund af en folketingsbeslutning vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser. Folketinget ønskede, at muligheden for at give skadelidte et retskrav på erstatning fra staten skulle undersøges, og arbejdsgruppen skulle overveje de spørgsmål, som var rejst i folketingsbeslutningen og i forslaget hertil. Arbejdsgruppens kommissorium og sammensætning fremgår af betænkningen side 7 ff.

De gældende regler om erstatning fra staten til personer, der har lidt tab som følge af en forbrydelse, er nærmere beskrevet i betænkningens kapitel 1. Efter den gældende ordning har skadelidte ikke noget egentligt retskrav på erstatning. Erstatningen ydes som en billighedserstatning, og loven indeholder særlige bestemmelser, hvorefter erstatningen i visse tilfælde kan nedsættes eller bortfalde. Efter bestemmelsen i lovens § 8 kan erstatningen fra staten således nedsættes eller helt bortfalde, hvis skadelidte har medvirket til skaden, eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig. Loven indeholder endvidere regler om fradrag i erstatningen af ydelser, som skadelidte modtager fra anden side som følge af den pågældende forbrydelse. Den statslige erstatningsordning administreres af et nævn nedsat af justitsministeriet med en dommer som formand. Efter loven træffer nævnet den endelige administrative afgørelse i disse sager.

Betænkningen indeholder i Kapitel 2 en gennemgang af erstatningsnævnets praksis særligt med hensyn til anvendelsen af nedsættelses- og bortfaldsreglerne i lovens § 8. Der foretages i den forbindelse en gennemgang af forskellige typer af tilfælde, der har ført til nedsættelse eller bortfald af erstatning. Med henblik på at vurdere den selvstændige betydning af den særlige regel i lovens § 8 foretages der endvidere en sammenligning af nævnets praksis vedrørende nedsættelse eller bortfald af erstatning med den praksis, der er fastlagt af domstolene med hensyn til anvendelsen af de almindelige erstatningsretlige regler, herunder især reglerne om nedsættel-

se eller bortfald af erstatning i tilfælde af "egen skyld" og "accept af risiko". Sammenligningen viser, at erstatningen fra staten efter nævnets praksis som følge af anvendelsen af den særlige regel i § 8 i visse tilfælde er bortfaldet eller nedsat i videre omfang, end det ville have været tilfældet efter de almindelige erstatningsregler.

I kapitel 3 i betænkningen redegøres der for lovgivningen i de øvrige nordiske lande. Der findes endvidere en beskrivelse af bestræbelserne i Europarådet for at opnå en større harmonisering af medlemslandenes lovgivning på området, og endelig gennemgås bestemmelserne i Europarådskonventionen, der blev åbnet for undertegnelse i 1983.

I kapitel 4 opsummeres hovedpunkterne i kritikken af den gældende ordning, således som den er kommet til udtryk i bemærkningerne til den folketingsbeslutning, der lå til grund for arbejdsgruppens nedsættelse. Kritikken vedrører bl.a. spørgsmålet om retskravs- eller billighedsordning, herunder især den særlige regel i lovens § 8, stk. 1, og spørgsmålet om nævnets afgørelser i forhold til afgørelser truffet af domstolene.

Arbejdsgruppens overvejelser og forslag til ændring af den gældende ordning findes i betænkningens kapitel 5. Arbejdsgruppens medlemmer er enige om, at det må anses for ubetænkeligt at ændre loven, således at der skal ydes skadelidte erstatning. Arbejdsgruppen har samtidig overvejet, om også særreglen i lovens § 8, stk. 1, om nedsættelse eller bortfald af erstatninger bør ændres. Et flertal i arbejdsgruppen (5 medlemmer) finder det - på baggrund af en sammenligning mellem nævnets praksis med hensyn til anvendelsen af § 8 og praksis ved domstolene for så vidt angår de almindelige erstatningsregler - tvivlsomt, om der er behov for at opretholde reglen i § 8, i det omfang den går videre end den almindelige erstatningsret. Det er flertallets opfattelse, at fordelene ved en ophævelse af denne særregel vejer tungere end ulemperne ved, at der i videre omfang end i dag skal udbetales erstatninger. Flertallet stiller derfor forslag om en æn-

dring af loven, således at det ved afgørelser om erstatning fra staten bliver dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, der finder anvendelse, herunder også reglerne om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes medvirken til skaden eller accept af risiko for skade. Et mindretal (1 medlem) finder, at adgangen til i videre omfang, end der er mulighed for efter den almindelige erstatningsret, at lade erstatningen fra staten nedsætte eller bortfalde bør opretholdes. Mindretallet stiller derfor forslag om en ændring af særreglen i lovens § 8, således at bestemmelsens indhold præciseres i overensstemmelse med nævnets nuværende praksis.

Arbejdsgruppen har endvidere overvejet de processuelle regler i forbindelse med administrationen af erstatningsordningen med henblik på, om der må antages at være behov for en hel eller delvis overførelse af kompetencen i disse sager til domstolene. En sådan overførelse ville imidlertid efter arbejdsgruppens opfattelse medføre væsentlige problemer og må samtidig påregnes at ville medføre et betydeligt merarbejde for domstolene. Et flertal (5 medlemmer) i arbejdsgruppen finder endvidere, at den kritik, der har været af den bestående ordning, hvorunder en erstatning fastsat af domstolene under straffesagen senere er blevet nedsat af nævnet, bør imødekommes dels ved den af det samme flertal foreslåede ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, og dels ved en ny regel om, at domstolenes afgørelse af erstatningsspørgsmålet skal være bindende for nævnet. Dette forslag vil bevirke, at skadelidte som alt-overvejende hovedregel vil få en erstatning svarende til den, som er fastsat ved dommen. Et mindretal (1 medlem) finder ikke, at erstatningsnævnet bør være bundet af domstolsafgørelser i forholdet mellem skadelidte og skadevolderen. Der er i øvrigt enighed i arbejdsgruppen om, at de foreslåede ændringer vil indebære en forbedring af domstolenes muligheder for at prøve erstatningsnævnets afgørelser. Bl.a. under hensyn hertil og til, at dette nævn efter sin sammensætning er et domstolslignende organ, er der enighed i gruppen om, at der ikke er grundlag for at indsatte særlige regler om domstolsprøvelse i offererstatningsloven, og at de almindelige regler

i grundlovens § 63 om domstolsprøvelse af administrative afgørelser således er tilstrækkelige.

Ved loven om erstatningsansvar er der gennemført en væsentlig forhøjelse af erstatningerne for personskade og tab af forsørger. Bilag 5 til betænkningen indeholder en oversigt over de vigtigste ændringer i erstatningsniveauet som følge af den nævnte lov, og det fremgår bl.a. heraf, at de nye udmålingsregler i visse tilfælde vil kunne betyde mere end en 5-dobling af erstatningerne. I overensstemmelse med kommissoriet har arbejdsgruppen drøftet, i hvilket omfang der bør gennemføres ændringer i offererstatningsloven som følge af dette forhøjede erstatningsniveau. Der er enighed i arbejdsgruppen om at stille forslag om, at der - som en slags borgerligt jævnmål - gennemføres maksimumsbegrænsninger af størrelsen af de erstatninger, der kan ydes efter offererstatningsloven.

Kapitel 5 indeholder afslutningsvis en gennemgang af de økonomiske konsekvenser af arbejdsgruppens forslag. Konklusionen er, at forslagene vil indebære en betydelig reduktion i merudgifterne for staten som følge af gennemførelsen af loven om erstatningsansvar.

Kapitel 1

De gældende regler OM erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

1.1. Indledning .

Det følger af dansk rets almindelige erstatningsregel, at den, som forsætligt eller uagtsomt forårsager skade for en anden, er forpligtet til at erstatte den skadelidte hans tab. Denne regel gælder naturligvis også, hvor skaden er forvoldt ved en forbrydelse. I praksis vil situationen imidlertid ofte være den, at skadevolderens ansvar, når der er begået en forbrydelse, ikke vil være dækket af en forsikring, og at lovovertræderen er ude af stand til at betale erstatning. Hertil kommer, at der er en væsentlig kriminalpolitisk interesse knyttet til, at ofte for forbrydelser, herunder navnlig voldsforbrydelser og andre integritetskrænkelser, får en gunstig stilling. På denne baggrund er der gennem de senere år i den vestlige verden og således også i Danmark gennemført særlige statslige erstatningsordninger til fordel for ofre for forbrydelser .

De gældende regler om erstatning fra staten til personer, der har lidt tab som følge af lovovertrædelser, findes i lov nr. 277 af 26. maj...1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. Loven blev gennemført på grundlag af lovudkastet i betænkning nr. 751/1975, der blev afgivet af et udvalg under justitsministeriet. Loven er optrykt som bilag 1 til betænkningen.

Efter lovens kapitel 1 kan staten yde erstatning og godtgørelse for personskade, der er forvoldt ved overtrædelse af borgerlig straffelov (§ 1). Skader som følge af overtrædelse af særlovgivningen, f.eks. færdselsloven, er således ikke omfattet af loven. Overtrædelsen skal som hovedregel være begået i Danmark. Afgår skadelidte ved døden som følge af den pågældende forbrydelse, kan der endvidere ydes erstatning til den, som derved har mistet en forsørger (§ 2).

Efter lovens kapitel 2 kan der i et vist omfang tillige ydes erstatning for tingsskade, som ved overtrædelse af borgerlig straffelov er forvoldt af personer, der er anholdt eller fængslet, eller som er tvangsanbragt på institutioner bl.a. under kriminalforsorgen (§ 3). Erstatning kan ydes såvel for skader, som er forvoldt på institutionens område, som for skader forvoldt uden for denne, f.eks. i forbindelse med udgangstilladelser eller under en undvigelse (§ 4).

I lovens kapitel 3 findes en række bestemmelser, der fastsætter de nærmere betingelser for og den nærmere fremgangsmåde ved udbetaling af erstatning efter loven. Det er således f.eks. som hovedregel en forudsætning for tilkendelse af erstatning, at forbrydelsen er blevet anmeldt til politiet uden unødigt ophold, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning (§ 10). Loven indeholder endvidere i §§ 7 og 8 særlige regler for opgørelsen af størrelsen af det erstatningskrav, der kan godtgøres af staten. Disse regler kan bevirke, at erstatningen fra staten ikke altid vil svare til den erstatning, som skadelidte kan kræve hos skadevolderen.

§ 7 giver således en særlig regel om fradrag i erstatningen for ydelser efter den sociale lovgivning, pensionsydelser, forsikringsydelser m.v., og denne bestemmelse er udtryk for det princip, at offererstatning forbeholdes den personkreds, som ikke på anden måde får sit tab erstattet.

Af motiverne til lovforslaget fremgår det bl.a., at der ved udformningen af denne bestemmelse er lagt vægt på, at erstatningsordningens primære formål er at hjælpe de ofre, som ikke fra anden side får deres tab dækket, og som indtager en særlig ugunstig position i erstatningsmæssig henseende. Denne betingelse er ikke opfyldt, hvis skadelidtes tab f.eks. er dækket gennem forsikring, og det vil virke mindre rimeligt, om en skadelidt, der allerede fra et forsikringsselskab har modtaget fuld erstatning, skulle modtage yderligere erstatning fra det offentlige.

I § 8 findes der en særlig egen skyldsregel, der i forhold til de almindelige regler om erstatning fra skadevolderen giver en udvidet adgang til nedsættelse eller bortfald af er-

statningen fra staten på grund af forhold, der vedrører den skadelidtes optræden. Reglen i § 8 er nærmere omtalt under afsnit 1.3., og afsnit 2.3. - 2.5. indeholder en nærmere gennemgang af praksis efter denne bestemmelse.

Erstatningsordningen administreres efter lovens § 11 af et navn, der er nedsat af justitsministeriet. Erstatningsnævnet består af en formand, der skal være dommer, og af 2 andre medlemmer, hvoraf det ene medlem udnævnes efter indstilling fra socialministeriet og det andet efter indstilling fra advokatrådet. Til nævnet er der i øvrigt knyttet et sekretariat, der for tiden består af 2 byretsdommere.

1.2. Billigheds - eller retskravsordning.

Efter den gældende ordning har skadelidte ikke et egentligt retskrav på erstatning. Dette fremgår af ordlyden såvel af §§ 1 og 2 vedrørende personskade og tab af forsørger som af § 3 vedrørende tingsskade, hvorefter "Staten kan yde erstatning". Og især er den tidligere omtalte regel i § 8 om nedsættelse af erstatningen i tilfælde, hvor "...erstatning ikke findes rimelig", et udtryk for, at erstatning ydes efter et billighedsprincip og ikke et retskravsprincip.

At erstatningen således ydes efter en billighedsordning, betyder naturligvis ikke, at der vilkårligt kan nægtes erstatning fra staten. Erstatning ydes med udgangspunkt i en opgørelse af tabet efter de almindelige erstatningsretlige regler. Det forhold, at erstatningen ydes ud fra en konkret rimelighedsvurdering, kan imidlertid bevirke, at det tilkendte beløb fra staten ikke altid vil svare til fuld erstatning efter de almindelige regler om erstatning fra skadevolderen.

Spørgsmålet om, hvorvidt der burde gives skadelidte et egentligt retskrav på erstatning, blev indgående drøftet i betænkning nr. 751/1975. Det anføres her til støtte for et billighedsprincip (side 16 ff), at en billighedsordning vil muliggøre en mere smidig administration af erstatningsordningen, ligesom en sådan ordning giver bedre muligheder for at hol-

de ordningens økonomiske konsekvenser for det offentlige inden for bestemte rammer. Man havde jo ikke på daværende tidspunkt noget erfaringsgrundlag at støtte sig på. Justitsministeriets lovforslag blev udformet i overensstemmelse med betænkningssudkastet. Samtidig blev det fremhævet i bemærkningerne, at man, efter at ordningen havde fungeret i nogen tid, ville kunne overveje, om der på baggrund af de indvundne erfaringer var grundlag for at ændre ordningen, således at skadelidte kunne få et egentligt retskrav på erstatning.

1 .J>. Særlige bestemmelser om nedsættelse eller bortfald.

Den gældende ordnings karakter af en billighedserstatning fremgår som tidligere nævnt især af bestemmelsen i lovens § 8 om nedsættelse eller bortfald af skadelidtes krav mod staten. Efter § 8, stk. 1, kan erstatningen nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har medvirket til skaden, eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig. Erstatningen kan efter § 8, stk. 2, endvidere nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.

Udtrykket medvirken i § 8, stk. 1, omfatter efter motiverne ikke blot egentlig "egen skyld" i erstatningsretlig forstand, men også tilfælde, hvor erstatning efter almindelige erstatningsregler ikke tilkendes, fordi skadelidte har deltaget i en særlig risikobetonet adfærd ("accept af risiko").

I forhold til almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko betyder bestemmelsens sidste led imidlertid i princippet yderligere, at der efter gældende ret består en udvidet adgang til at afslå eller nedsætte erstatningen fra staten, hvis skaden er opstået under forhold, hvor erstatning ikke findes rimelig. Erstatningsnævnet er således f.eks. ikke bundet af en eventuel domstolsafgørelse om skadelidtes sagesløshed, jfr. straffelovens § 244, stk. 4, eller af en domstolsafgørelse, der - efter en prøvelse af spørgsmålet om egen skyld og accept af risiko - tilkender skadelid-

te fuld erstatning hos skadevolderen. Bestemmelsen i § 8 anvendes som nærmere omtalt i kapitel 2.3. i erstatningsnævnets praksis bl.a. i tilfælde, hvor skadelidte har optrådt provokerende eller har udsat sig for en særlig risiko ved at op-søge steder, der i almindelighed må opfattes som et farligt miljø, f.eks. steder, hvor man ved, at der ofte er slagsmål.

Efter § 8, stk. 2, kan erstatning for tingsskade, udover de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring. Bestemmelsen anvendes i erstatningsnævnets praksis bl.a. i tilfælde, hvor skadelidte har undladt at foretage rimelig aflåsning, eller hvor skadelidte har ladet sin bopæl være ubeboet gennem længere tid. Endvidere kan erstatningen tænkes nedsat i tilfælde af skader på særligt kostbare kunstgenstande, frimærke- og møntsamlinger.

Efter bestemmelsen i § 8, stk. 2, kan de sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, som skadelidte selv bør træffe, også omfatte tegning af sædvanlig forsikring. Herom anføres det i betænkningen fra 1975:

"Undladelse af at tegne sædvanlig forsikring vil efter omstændighederne også kunne medføre nedsættelse eller bortfald af erstatning. Således må brandforsikring på bygninger i almindelighed betegnes som en sædvanlig forsikring i denne forbindelse. Derimod vil man næppe generelt i dag kunne betragte kaskoforsikring for motorkøretøjer som "sædvanlig". Det er over for udvalget oplyst, at kaskoforsikring er tegnet for ca. 75-80 % af de her i landet indregistrerede biler."

Justitsministeriet har ved besvarelsen af et spørgsmål fra folketingets retsudvalg under lovforslagets behandling i folketinget tiltrådt disse synspunkter, og det tilføjedes i ministeriets besvarelse, at det ikke ved formuleringen af bestemmelsen har været hensigten, at det på forhånd endeligt skulle fastlægges, hvilke sikkerhedsforanstaltninger der skal anses for sædvanlige. Ved den valgte formulering er det tværtimod tilsigtet at åbne mulighed for, at indholdet af dette begreb kan undergå ændringer i overensstemmelse med f.eks.

ændrede forsikringsforhold og -vaner.

1.4. Domstolsafgørelse eller nævnsordning •

Den gældende erstatningsordning administreres af et nævn nedsat af justitsministeriet, bestående af en dommer, der er formand, en advokat og en særligt socialretlig sagkyndig.

Ved udarbejdelsen af lovforslaget til offererstatningsloven overvejede justitsministeriet bl.a. på grundlag af udtalelser i nogle hørings svar, om administrationen af ordningen kunne henlægges til domstolene. I bemærkningerne til lovforslaget anføres herom:

"Behandlingen kunne i vidt omfang ske i forbindelse med straffesagen mod skadevolderen sammen med behandlingen af skadelidtes erstatningskrav mod skadevolderen. Den udvikling, der er sket i den senere tid, hvorefter opgaver, som traditionelt har været domstolsanliggender, i stedet henlægges til administrative nævn, er ikke uden betænkelighed. Den administrative behandling frembyder ikke samme retlige garantier som domstolsordningen. Udvalget har lagt vægt på, at der sker en centraliseret og ensartet behandling af alle ansøgninger om erstatning. Dette ville inden for domstolsorganisationen kunne ske ved, at alle sager henlægges til én ret, f.eks. Københavns byret, således at sagerne behandles af samme dommer gennem en årrække.

Efter justitsministeriets opfattelse taler meget for at henlægge erstatningsordningens administration til domstolene. Når man dog i lovforslaget har medtaget den af udvalget foreslåede løsning, skyldes det i første række, at der, således som ordningen nu er foreslået, er tale om en billighedsordning af overvejende social karakter. Endvidere har man lagt vægt på, at der i mange tilfælde, hvor der vil blive ansøgt om erstatning af statskassen, ikke vil eksistere en straffesag, som erstatningssagen kan behandles sammen med. Det gælder således tilfælde, hvor gerningsmanden er ukendt eller under 15 år, eller hvor tiltale mod skadevolderen frafaldes."

De nærmere regler for erstatningsnævnets behandling af sager om erstatning er fastsat i justitsministeriets bekendtgørelse nr. 397 af 5. september 1979 om forretningsorden for nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser.

Med henblik på at sikre, at personer, der er berettiget til at fremsætte erstatningskrav i henhold til loven, gøres be-

kendt med muligheden herfor, er der endvidere af rigsadvokaten givet nærmere retningslinier for politiets behandling af erstatningskrav under straffesager, jfr. rigsadvokatens meddelelse nr. 6/77 af 6. juli 1977. Det fremgår heraf, at politiet ved behandling af anmeldelser om straffelovsovertrædelser, der har medført personskade, skal henlede skadelidtes opmærksomhed på muligheden for at opnå erstatning af statskassen, og på, at det i almindelighed er en betingelse herfor, at der under en eventuel straffesag mod skadevolderen er nedlagt påstand om erstatning.

Ansøgning om erstatning udfærdiges normalt på særlige ansøgningskemaer, der udleveres af politiet, og ansøgningen skal som regel først indsendes til erstatningsnævnet, når straffesagen er afsluttet. Er gerningsmanden ukendt, eller rejses der af andre grunde ikke nogen straffesag, kan ansøgningen straks sendes til nævnet.

Ifølge forretningsordenen for nævnet drager formanden omsorg for sagens forberedelse, ligesom han afgør, hvilke oplysninger der skal indhentes til brug ved sagens behandling, f.eks. i form af udskrifter af sygehusjournaler.

Efter lovens § 16 har nævnet den endelige administrative afgørelse af de sager, der indbringes for nævnet. Lovligheden af nævnets afgørelser kan imidlertid i medfør af den almindelige bestemmelse herom i grundlovens § 63 indbringes for domstolene.

Kapitel 2

Erstatningsnaevnets praksis.

2.1. Statistiske oplysninger .

Nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser behandlede i 1983 i alt 971 sager. Heraf blev der tilkendt erstatning i 739 sager, mens der blev givet afslag i 232 sager.

Det samlede udbetalte beløb i 1983 udgjorde 8.094.100 kr., og da dette beløb blev udbetalt i de ovennævnte 739 sager samt i 50 sager, som var påkendt i tidligere år, kan den gennemsnitlige størrelse af udbetalte erstatninger i den enkelte sag opgøres til 10.258 kr. Den største post er godtgørelser for svie og smerte, tort, vansir, ulempe og forstyrrelse af stilling og forhold med i alt 4.246.818 kr., herefter kommer invaliditetserstatningerne med 1.569.391 kr. Inden for personskadernes område udgjorde tandskaderne endvidere en betydelig post (909.992 kr.), men også erstatninger for tabt arbejdsfortjeneste udgjorde med 597.260 kr. en stor post. **Forsørger-**tabserstatning blev i 1983 udbetalt med 230.000 kr.

Erstatning for tingsskade udgjorde i forhold hertil meget små beløb. Der blev kun udbetalt erstatning efter lovens § 3 med et samlet beløb på 40.181 kr. Men hertil kommer et mindre beløb som erstatning for tingsskade påført i forbindelse med personskeade (§ 1, stk. 2).

Erstatning blev som nævnt afslået i 232 tilfælde. Heraf blev det i 55 tilfælde lagt til grund af nævnet, at der ikke var begået nogen forbrydelse, og at grundbetingelsen for erstatning efter loven således ikke var opfyldt. I 118 tilfælde blev erstatning afslået under henvisning til lovens § 8, og erstatning blev herudover afslået i 59 tilfælde, hvor der var forskellige andre begrundelser (herunder reglerne i lovens §§ 7 og 10) .

Hovedparten af erstatningsnævnets sager angår voldsforbrydel-

ser. I 759 tilfælde var der således spørgsmål om erstatning på grund af overtrædelse af straffelovens voldsbestemmelser (§ 244, § 119 m.v.), og i 77 tilfælde spørgsmål om erstatning i anledning af voldtægt. 20 sager vedrørte manddrab (eller forsøg herpå) og 39 sager røveri.

Gerningsstedet var i 295 tilfælde på værtshuse eller i deres umiddelbare nærhed og i 208 tilfælde i private beboelser. I 252 tilfælde var der tale om forbrydelser mod tilfældige sagesløse på gaden. Det skal i denne forbindelse fremhæves, at kriminologiske undersøgelser har vist, at de fleste voldsforbrydelser begås under indflydelse af spiritus, og at gerningsmanden og offeret i mange situationer kender hinanden, jfr. Preben Wolf, Vold i lokalsamfundet, Det Kriminalpræventive råd, side 261 f. Man kan formentlig gå ud fra, at en betydelig del af sådanne tilfælde ikke er nået frem til erstatningsnævnet, siden antallet af sager med såkaldt "tilfældig vold" mod sagesløse på gaden o.l. er så relativt højt.

Gerningsmanden var kendt i langt de fleste sager (741), men ukendt i 230 sager.

Sagerne hidrører først og fremmest fra de store byer og disses omegn.

Tabel 1 belyser udviklingen i erstatningsnævnets sager.

Tabellen viser, at der over det meste af den periode, erstatningsordningen har eksisteret, har været tale om en jævn stigning i antallet af påkendte sager. Den betydelige stigning fra 1977 til 1978 skyldes dels, at ordningen kun var ikraft en del af året 1977, dels, at det formentlig har taget tid at udbrede kendskabet til ordningen. Denne sidste faktor har formentlig også været medvirkende til den almindelige stigning i sagsantallet.

Hvad angår størrelsen af udbetalte erstatningsbeløb er dette tal steget en del hurtigere end sagsantallet. Også det samlede erstatningsbeløb ses dog at have fundet et mere fast leje i

Tabel 1 - Udviklingen i sagerne ved erstatningsnævnet

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983
<u>påkendte sager</u>	98	5A1	595	686	862	1.190	971
tilkendte erstatninger	66	362	402	495	628	816	789
afslag	32	179	193	191	234	374	232
<u>samlet beløb</u> (i mio. kr.)	0,186	1,184	1,897	3,262	5,109	8,026	8,094
<u>Forbrydelsens art:</u>							
vold	61	382	438	533	638	872	759
voldtægt	-	17	21	44	85	122	77
andre forbrydelser	37	142	136	109	139	196	125
<u>Gerningssted:</u>							
værtshus m.v.		171	199	204	273	366	295
privat beboelse					149	240	208
tilfældig vold	-	67	68	152	202	298	252
<u>andre tilfælde³</u>	-	209	328	330	238	286	216

- 1) Kilde: Erstatningsnævnets årsberetninger for de pågældende år.
- 2) Denne gruppe omfatter tilfælde, hvor gerningsstedet er på værtshuse eller i umiddelbar nærhed af sådanne.
- 3) Denne gruppe omfatter bl.a. tilfælde, hvor der foreligger vold i forbindelse med indtrængen i privat bolig, vold forøvet under offentlige foranstaltninger, slagsmål efter sportsskampe samt "afstraffelsesaktioner" efter ringe, forudgående verbalt skænderi. For årene 1981-1983 er det muligt at udskille en særlig gruppe af tilfælde, hvor gerningsstedet er i privat beboelse.
- 4) Heraf tilkendt erstatning i 50 sager, påkendt i tidligere kalenderår.

de seneste år.

Som forventeligt udgør voldsforbrydelserne den ganske overvejende del af sagerne. Antallet af voldtægtssager er dog også ganske stort og ses at være steget relativt mere end voldssagerne. Dette har formentlig sin baggrund i den udvikling, som i den samme periode har gjort sig gældende i retspraksis med hensyn til godtgørelse for tort i sådanne sager, samt gennemførelsen af regler om advokatbistand til den forurettede i voldtægts-sager ved lov nr. 253 af 16. juni 1980.

Det fremgår endvidere, at en betydelig del af sagerne (ca. 1/3) hidrører fra skaderne fra værtshusmiljøet. Denne gruppe sager overstiger talmæssigt antallet af sager, der hidrører fra privat beboelse, henholdsvis antallet af sager vedrørende såkaldt tilfældig vold.

2.2. Erstatningsnævnets praksis - almindelige bemærkninger.

Erstatningsnævnet har bl.a. til brug for drøftelserne i arbejdsgruppen tilvejebragt nærmere oplysninger om nævnets praksis. Materialet, der bygger på erstatningsnævnets afgørelser i 2. halvår af 1982, består af et notat af 10. august 1983 med tilhørende underbilag, som er optrykt som bilag 2 til denne betænkning. Nævnet har herudover tilstillet arbejdsgruppen referat af samtlige sager, som er afgjort af nævnet i 2. halvår af 1982.

Det fremhæves i erstatningsnævnets notat af 10. august 1983, at nævnet ved afgørelsen af spørgsmålet om erstatning fra staten foretager en selvstændig vurdering af sagen, både i relation til spørgsmålet om, hvorvidt erstatning skal ydes, og i relation til spørgsmålet om erstatningens størrelse. En eventuel forudgående dom om erstatningsspørgsmålet i forholdet mellem skadevolderen og skadelidte er således i princippet uden betydning for nævnets afgørelse.

Dette skyldes ikke blot, at offererstatningsloven efter sit indhold begrænser statens ansvar, ikke mindst ved reglen i

§ 7, der angiver, at erstatning fra staten kun gives i det omfang, skaden ikke dækkes på anden måde. Det skyldes også de processuelle regler, som gælder for domstolenes påkendelse af civilretlige erstatningskrav. Retten er nemlig i civile sager ikke beføjet til at tilkende en lavere erstatning end den, som er påstået af skadelidte, når skadevolderen er enig i eller dog ikke gør indsigelse mod kravet. Hertil kommer, at nævnet efter reglen i lovens § 8 er pålagt at udøve et selvstændigt skøn over, om der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at det ikke findes rimeligt at yde fuld erstatning af statskassen.

For så vidt angår erstatningsudmålingen fremhæves det endvidere i notatet, at nævnet følger den retspraksis, som er fastlagt ved de overordnede retter. Er der i forhold til skadevolderen af en byret tilkendt skadelidte et beløb, som efter nævnets vurdering ikke er i overensstemmelse med de overordnede retters praksis, fastsættes beløbet ved nævnet højere eller lavere, således at det svarer til de overordnede retters sædvanlige praksis. Klare eksempler på sådanne ændringer i forhold til udmålingen i en byretsdom findes inden for området med godtgørelse for tort til ofre for voldtægt, og nævnet anfører i den forbindelse, at det har anset en ligelig behandling af de skadelidte i forhold til statskassen for værende af væsentlig betydning og af større betydning end den omstændighed, at skadevolderen er dømt til at betale et andet beløb.

Gennemgangen af erstatningsnævnets praksis i 2. halvår af 1982 har omfattet i alt 509 sager. Heraf har der i 336 sager været en forudgående straffe- eller erstatningssag, og disse sager fordeler sig således:

Erstatningskravet ikke pådømt	142 sager
<u>Erstatningskravet pådømt</u> (194 sager)	
Samme erstatning som ved dommen:	64 sager
Højere erstatning end ved dommen:	52 sager
Lavere erstatning end ved dommen:	<u>78 sager</u>
	<u>336 sager</u>

Som det fremgår af bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutningen af 27. maj 1983, er baggrunden for, at man har ønsket spørgsmålet om retskrav på offererstatning taget op til drøftelse, at der i nævnets praksis er forekommet afvigelser i forhold til den afgørelse, som ved en forudgående dom er truffet om skadevolderens erstatningsansvar. Derfor er det for arbejdsgruppens drøftelser navnlig de to sidstnævnte grupper af sager, som har interesse.

De 52 sager, hvori der er tilkendt højere erstatning end ved dommen, er i nævnets notat af 10. august 1983 specificeret således:

a.	forhøjelsen skyldes udelukkende de pr. 1. oktober 1982 ændrede takster for svie og smerte	11
b.	forhøjelsen skyldes udelukkende forhøjelse af godtgørelsen for tort ved en voldtægtsforbrydelse	6
c.	forhøjelsen skyldes udelukkende erstatningsposter, som dommen ikke har taget stilling til	21
d.	andre tilfælde	<u>14</u>
		52

De 78 sager, hvori der er tilkendt lavere erstatning end ved dommen, er i notatet af 10. august 1983 specificeret således:

a.	nedsættelsen skyldes udelukkende bestemmelsen i § 8,	38
b.	nedsættelsen skyldes udelukkende bestemmelsen i § 3,	9
c.	andre tilfælde	<u>31</u>
		78

Underbilagene 1-3 til erstatningsnævnets notat af 10. august 1983 (bilag 2 til denne betænkning) indeholder referater af de pågældende sager, hvori der er sket nedsættelse.

Underbilag 1 indeholder således referater af de sager, hvori erstatningsnævnet under anvendelse af lovens § 8 har nedsat erstatningen i forhold til det beløb, som er tilkendt ved dommen. En stillingtagen til rimelighedsicglen i lovens § 8, stk. 1, er central i forbindelse med overvejelserne om at give offeret et retskrav på erstatning, og arbejdsgruppen har derfor

i det følgende afsnit 2.3. medtaget en nærmere beskrivelse af denne praksis og i afsnit 2.4. en analyse af forholdet mellem denne praksis og reglerne i den almindelige erstatningsret. Afsnit 2.5. indeholder en redegørelse for nævnets praksis efter lovens § 8, stk. 2.

De nedsættelsestilfælde, som er behandlet i underbilag 2, kan efter arbejdsgruppens opfattelse ikke give anledning til særlige bemærkninger. De bygger bl.a. på en anvendelse af reglerne i lovens § 3 (der kun giver erstatning for tingsskade tilføjet af en bestemt personkreds).

Derimod viser underbilag 3, at der forekommer nogle tilfælde, hvor erstatningsnævnet stiller strengere dokumentationskrav vedrørende det lidte tab m.v. end en forudgående dom. Disse nedsættelsestilfælde er derfor omtalt nedenfor under 2.6.

2.3. Nævnets praksis efter lovens § 8, stk. 1.

2.3.1. Indledning.

Det materiale, der ligger til grund for den følgende gennemgang, er de sager, som er behandlet af erstatningsnævnet i 2. halvår af 1982, og som er gengivet i underbilag 1 til bilag 2 til betænkningen. Herudover er der i enkelte tilfælde, hvor dette er fundet hensigtsmæssigt for at illustrere rækkevidden af § 8, stk. 1, refereret sager fra nævnets tidligere praksis.

Gennemgangen tager udgangspunkt i motivernes beskrivelse af anvendelsesområdet for § 8, stk. 1, jfr. betænkning nr. 751/1975, side 36. De i praksis forekommende sager er søgt nærmere beskrevet ved fremhævelse af den hovedfaktor, som i det enkelte tilfælde særligt må antages at have været væsentlig for nævnets afgørelse om nedsættelse eller bortfald af erstatning. I flere af sagerne vil der imidlertid kunne være tale om et samspil mellem flere faktorer, og gennemgangen af praksis må læses med dette in mente.

Hvad angår begrebet provokerende optræden vil dette begreb i overensstemmelse med motivernes brug heraf i det følgende fortrinsvis referere til såkaldte verbale eller situationsbestemte provokationer. Handlinger, der indebærer et direkte fysisk angreb, er kun medtaget under begrebet provokerende optræden, i det omfang handlingerne ikke forekommer som led i slagsmål eller forsøg herpå, men denne begrebsafgrænsning kan naturligvis ofte give anledning til tvivl.

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 8, stk. 1, fører i væsentlig grad til nedsættelse eller bortfald af erstatning i tilfælde, hvor dette også ville ske efter den almindelige erstatningsrets regler. Men bestemmelsen går i et vist omfang også videre end den almindelige erstatningsret. En nærmere analyse af forholdet mellem særreglen i § 8, stk. 1, og den almindelige erstatningsrets regler findes i afsnit 2.4. Når der i forbindelse med gennemgangen af nævnets praksis her i afsnit 2.3. omtales tilfælde med bortfald eller nedsættelse af erstatningen efter reglen i § 8, stk. 1, er der således ikke taget stilling til, om dette også ville følge af den almindelige erstatningsrets regler, idet dette spørgsmål som nævnt først skal tages op til drøftelse i afsnit 2.4.

2.3.2. Skadelidte har deltaget i slagsmål.

Ifølge motiverne til § 8 bør skader under slagsmål, hvor deltagere har været lige gode om det, i almindelighed ikke erstattes, og der henvises i motiverne i den forbindelse til princippet i straffelovens § 248, stk. 2.

Peger sagens omstændigheder på, at der har foreligget et slagsmål, vil der i overensstemmelse hermed efter nævnets praksis ske bortfald af erstatningen (565/82, 880/82 og 973/82). Slagsmålsbetragtningen synes også at finde anvendelse, selv om der f.eks. kun foreligger en vis formodning om slagsmål, og skadelidte er anset for sagesløs ved den forudgående dom (592/82, 624/82 og 713/82).

Et særligt spørgsmål opstår i de tilfælde, hvor en person bli-

ver medinddraget i et slagsmål, f.eks. under forsøg på at gribe ind og stoppe det, eller blot fordi han er i selskab med en af de involverede parter. Nævnet følger den praksis, at en sådan indgriben ikke i sig selv medfører nedsættelse eller bortfald af den skadelidtes erstatning, jfr. herved lovens § 1, stk. 1, 2. pkt., om erstatning for personskade i forbindelse med lovlig retshåndhævelse.

2.3.3. Provokerende optræden fra skadelidtes side.

2.3.3.1. Lovforslagets bemærkninger til § 8 udtaler, at adgangen til at afslå eller nedsætte erstatning bl.a. kan tænkes anvendt i tilfælde, hvor skadelidte har optrådt provokerende. Som eksempel nævnes, at en beruset gæst på et værtshus ved drilleri eller lignende udsætter sig for at blive slået ned.

Disse tilfælde udgør en betydelig del af de sager, hvori lovens § 8, stk. 1, finder anvendelse i praksis. Skadelidte vil ikke få erstatning i disse sager, når den udøvede vold er af mindre grov karakter (532/82, 533/82, 560/82, 610/82, 670/82, 697/82, 704/82, 748/82, 774/82 og 971/82). I tilfælde, hvor den udøvede vold er ude af proportion med skadelidtes optræden, vil skadelidtes provokation i almindelighed ikke blive tillagt nogen betydning og højst kunne betyde, at erstatningen nedsættes med halvdelen. (936/82, 1023/82).

Provokationen kan være af ren verbal karakter (560/82, 610/82, 916/82), men vil ofte bestå i noget mere, f.eks. skadelidtes forsøg på at bemægtige sig en taxa fra en anden, skadelidtes tingsbeskadigelse, at skadelidte har kastet noget efter (532/82) eller slået ud efter domfældte eller skubbet den pågældende (532/82, 670/82, 697/82, 704/82, 748/82, 774/82 og 971/82).

2.3.3.2. Provokationer vil hyppigt være af en sådan karakter, at skadelidte ikke er sagesløs i strafferetlig forstand.

Selv om skadelidte ved en dom er anset for sagesløs i straffe-

retlig forstand, har nævnet imidlertid i enkelte tilfælde alligevel tillagt skadelidtes adfærd betydning og afslået erstatning, således i tilfælde, hvor volden har været af særlig grov karakter, og hvor skadelidte af denne grund er blevet anset for strafferetligt sagesløs (821/82, 950/82 og 975/82).

Omvendt er manglende sagesløshed ikke altid efter nævnets praksis ensbetydende med bortfald af erstatning, f.eks. når den udøvede vold er aldeles ude af proportion med offerets optræden, således hvor gerningsmanden over for tildeling af slag har reageret ved farligt knivstikkeri eller anden vold af særlig farlig karakter (816/82,, 936/82).

2.3.3.3. Når provokerende optræden på værtshuse i motiverne til § 8, stk. 1, fremhæves som eksempel på tilfælde, hvor den udvidede regel om medvirken bør finde anvendelse, hænger det muligvis sammen med, at miljøet på disse steder i særlig grad præges af spirituspåvirkning, der erfaringsmæssigt giver anledning til impulsprægede reaktioner hos den spirituspåvirkede. Også uden for værtshusmiljøet ses spiritusindflydelse at blive tillagt en vis betydning for anvendelsen af lovens § 8, stk. 1. Der kan muligvis ligefrem opstilles en sætning om, at der i nævnets praksis stilles mindre krav til, hvad der må anses for provokerende adfærd, når omstændighederne, hvorunder skaden opstår, tilsiger, at den person, der udsættes for provokationen (skadevolderen), kan være spirituspåvirket. Det forhold, at provokatøren (skadelidte) er spirituspåvirket, tillægges derimod næppe nogen selvstændig betydning ved vurderingen af, om en provokerende optræden bør føre til bortfald eller nedsættelse af erstatningen.

2.3.3.4. I nogle sager er erstatning nægtet, hvor skaden er opstået i tilknytning til skænderier mellem nuværende eller tidligere ægtefæller eller samlevere. Det er i disse sager typisk den mandlige part, der har udøvet volden.

Begrebet skænderi kan dække over mange situationer. Foreligger der et egentligt slagsmål, vil det formentlig være en betragt-

ning om, at parterne har været lige gode om volden, der fører til nægtelse af erstatning, jfr. nærmere ovenfor under 2.3.2. Se som eksempel på en sådan sag nr. 592/82. Uden for tilfælde af slagsmål vil denne betragtning næppe være anvendelig.

Den umiddelbare anledning til volden kan være en særlig bemærkning fra offerets side, f.eks. en tilkendegivelse af at ville afbryde samlivsforholdet, og situationen vil typisk have en jalousipræget karakter. Der findes i nævnets praksis eksempler på, at nævnet har givet afslag i sådanne tilfælde med den begrundelse, at skadelidte herved har optrådt provokerende. (821/82, 851/82, 916/82).

I enkelte tilfælde synes erstatning at være afskåret ud fra et synspunkt om "tilgivelse" f.eks. udtrykt ved, at parterne efterfølgende har opholdt sig sammen eller ved, at den forurettede ikke har ønsket forholdet anmeldt til politiet, jfr. herved bestemmelsen i lovens § 10 (776/82).

I andre sager synes et forudgående kendskab hos offeret (hustruen) til voldelige tendenser hos gerningsmanden, f.eks. erfaringer fra tidligere overfald, at kunne indgå som et led i begrundelsen for at afslå erstatning (791/82).

I det omfang, hvori nævnet har været særlig tilbageholdende med at yde erstatning for skade forvoldt af ægtefæller eller samlever, er det sket i henhold til 1975-betænkningen, hvor det side 31-32 anføres, at erstatning i disse tilfælde undertiden forekommer mindre rimelig. Det hedder således i betænkningen:

"Udvalget har drøftet, om der er behov for en regel om, at skader, som den ene ægtefælle (eller samlever) påfører den anden, eller skader, som forældre påfører børn eller omvendt, bør være undtaget fra ordningen på grund af faren for misbrug. Har en mand f.eks. forøvet vold mod sin hustru, kan erstatning undertiden forekomme mindre rimelig, f.eks. hvis ægtefællerne er forsonet igen på det tidspunkt, hvor der søges om erstatning, eller erstatningen kommer til udbetaling. I så fald vil skadevolderen nyde godt af sin skadegø-

trende handling. Ligeledes kan det være vanskeligt at få denne type sager tilstrækkeligt belyst. Da den ordning, udvalget foreslår, imidlertid er en adgang til at yde en billighedserstatning, finder udvalget ikke, at der er behov for en særregel om erstatning i familieforhold, men konkrete omstændigheder som f.eks. de nævnte kan føre til, at erstatning ikke bør ydes."

2.3.3.5. Der forekommer også en række andre tilfælde, hvor erstatning er blevet nægtet, og hvor grunden hertil formentlig er skadelidtes provokerende optræden.

Som eksempler kan nævnes, at skadelidte har stået i forhold til domfældtes hustru (821/82), at skadelidte, efter at alle havde drukket sammen på værtshus, har tilbudt husly til domfældtes samlever (975/82), at skadelidte har nægtet adgang til en mandlig ledsager til skadelidtes tidligere ægtefælle, der ville hente sine ejendele i forbindelse med en samlivsophævelse (947/82), og at skadelidte har opfordret en bekendt af domfældte til stofmisbrug og prostitution (920/82).

Afslaget på erstatning i disse tilfælde er muligvis meddelt ud fra overvejelser om, at domfældte har handlet i berettiget harme, i en form for selvtægt eller som led i en form for privat retshåndhævelse, det vil sige momenter, som til en vis grad svarer til, hvad der indgår i det strafferetlige sagesløshedskriterium.

Også i tilfælde, hvor skadelidte har været strafferetligt sagesløs, har en optræden af denne art efter nævnets praksis kunnet føre til bortfald af erstatning (se f.eks. 821/82). Begrundelsen herfor er formentlig, at det ved straffastsættelsen blev medtaget som en undskyldende omstændighed, at domfældte var bekendt med skadelidtes forhold til domfældtes hustru og havde set dem komme hjem sammen.

2.3.4. Skadelidte har udsat sig for en særlig risiko for en lovovertrædelse.

Efter motiverne til § 8 skal synspunktet, at skadelidte har udsat sig for en særlig risiko, ligeledes kunne begrunde bort-

fald eller nedsættelse af erstatningen, når skadelidte har opsøgt steder, hvor den pågældende ved, at der ofte er slagsmål, eller i øvrigt har opsøgt et farligt miljø. Der ses kun at foreligge enkelte afgørelser af denne art i erstatningsnævnets praksis.

Som eksempel på tilfælde, hvor man har afslået erstatning til en skadelidte, der havde opsøgt et kriminelt miljø, kan nævnes et tilfælde, hvor skadelidte havde opsøgt lokaliteter med henblik på narkotikahandel og i forbindelse hermed blev overfaldet.

Det er dog næppe i praksis klart fastslået, hvilken grad af kontakt til et kriminelt miljø der medfører, at erstatning afslås. I et enkelt tilfælde er en utugtskunde blevet nægtet erstatning for skade i forbindelse med en "rulleforretning" (912/ 82, se i samme retning 921/82). I den pågældende sag afgav skadelidte (utugtskunden) imidlertid oprindeligt falsk forklaring om hændelsen, og erstatning er muligvis snarere nægtet under hensyn hertil, jfr. reglen i § 10 vedrørende skadelidtes pligt til at indgive politianmeldelse.

Afslag begrundet i synspunktet, at skadelidte har udsat sig for en særlig risiko, er også meddelt i tilfælde, hvor det var utvivlsomt, at den episode, der gav anledning til strafretlig forfølgning, havde sin baggrund i forudgående begivenheder, der kan karakteriseres som fejder.

Disse sager rejser særlige spørgsmål, f.eks. om der - for at erstatning kan bortfalde eller nedsættes - stilles krav om deltagelse i de forudgående begivenheder, og såfremt dette ikke er tilfældet, om der kræves viden herom. Ligeledes kan der opstå spørgsmål om betydningen af afstanden i tid mellem de forskellige begivenheder.

Erstatning er endvidere nægtet i tilfælde, hvor skaden er sket i tilknytning til idragsudøvelse, dog uden nogen logisk tilknytning til selve spillet. Således begik under en fodboldkamp en spiller A en ret grov forseelse mod en modspiller B,

der i irritation herover tildelte den anden nogle knytnæveslag i ansigtet samt en "eftertackling" med nogen skade til følge. Selv om B ved dom fandtes skyldig i overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 3, (om overfald med skade på legeme eller helbred til følge), fandt nævnet samtlige omstændigheder taget i betragtning, at erstatning ikke burde ydes. Afslaget på erstatning kan muligvis også begrundes med skadelidtes provokerende optræden.

Som nævnt ovenfor synes skadelidtes kendskab til voldelig adfærd hos skadevolderen efter nævnets praksis at kunne få betydning for afgørelsen om offererstatning i sager om vold mellem ægtefæller og samleverer. Synspunktet bag denne praksis synes at være, at skadelidte kan siges at udsætte sig for en særlig fare ved at inklude sig med en person, som ved tidligere lejligheder har udvist voldelig adfærd.

Også i sager, hvor den strafbare handling består i en kønssforbrydelse, kan der rejses spørgsmål om, hvorvidt skadelidtes optræden forud for den strafbare handling vil kunne føre til nedsættelse eller bortfald af erstatning, fordi skadelidte kan siges at have udvist egen skyld eller at have udsat sig for en særlig risiko. I enkelte tilfælde har nævnet - på trods af domfældelse for voldtægt efter straffelovens § 216 - nedsat eller nægtet erstatning under henvisning til uforsigtig optræden fra skadelidtes side. I materialet findes således endog en sag (922/82), hvor uforsigtigheden i forvejen havde ført til, at erstatningen fra gerningsmanden var lavt udmålt ved dommen, men hvor nævnet helt nægtede erstatning.

2.4. Forholdet mellem praksis efter § 3, stk. 1, og den almindelige erstatningsret.

2.4.1. A Imidlertid bemærkninger.

På baggrund af det under 2.3. anførte forekommer det nærliggende at analysere nævnets praksis i forhold til den almindelige erstatningsret med henblik på at vurdere den selvstændige betydning for erstatningsnævnets praksis af den særlige

regel i lovens § 8, stk. 1.

Har skadelidte selv bidraget til, at skaden er sket, kan erstatning og godtgørelse efter alminde lige erstatningsretlige regler nedsættes eller bortfalde på grund af egen skyld hos skadelidte. Begrebet egen skyld bestemmes efter gældende ret nærmest som culpa over for egne goder, jfr. Ussing, Erstatningsret, side 184. Der stilles således krav om, at skadelidte skal have udvist en optræden, der må betegnes som uforsigtig eller urimelig, jfr. f.eks. Gomard, Børns Erstatningsansvar, side 141.

Må skadelidtes medskyld ansættes til mindre end 1/3, vil domstolene normalt se bort fra medskylden. Som følge heraf vil den, der handler forsætligt mod den andens uagtsomhed, efter den almindelige erstatningsret i almindelighed komme til at bære hele skaden, jfr. Vinding Kruse, Erstatningsretten, 3. udgave, 1976, side 374.

Endvidere antages det, at et udtrykkeligt samtykke til en skade eller til risikoen herfor (undertiden) medfører ansvarsfrihed.

Beslægtet med det udtrykkelige samtykke til risikoen for skade er det forhold, at skadelidte frivilligt har indladt sig på en risikofyldt adfærd ved f.eks. at deltage i en sportskamp, at færdes på et område, hvortil den pågældende ikke har adgang, eller ved at deltage i kørsel med en spirituspåvirket chauffør.

En sådan situation betegnes som skadelidtes "accept af risiko" og medfører, at erstatningen bortfalder eller eventuelt nedsættes, jfr. Vinding Kruse, Erstatningsretten, 3. udgave, 1976, side 51 ff.

2.4.2 Anvendelse af reglerne om "egen skyld og accept af risiko" på de under 2.3. refererede sagstyper.

2.4.2.1. I tilfælde af slagsmål vil nævnets praksis i almindelighed føre til bortfald af skadevolderens erstatningsansvar, medmindre der er tale om alvorlige skader, hvor der typisk

i stedet vil ske nedsættelse.

Ser man på den almindelige erstatningsret, kan det i hvert fald fastslås, at accept af risikobetragtningen må spille en betydelig rolle. Den, der indlader sig i slagsmål og derved giver samtykke til et legemsangreb, kan næppe få godtgørelse for tort m.v. i tilfælde, hvor der er udøvet vold som nævnt i straffelovens § 244, stk. 1, jfr. § 248.

I lighed hermed synes det nærliggende at antage, at synspunktet om accept af risiko (eller egen skyld) må medføre nægtelse af erstatning for skader, som almindeligvis må påregnes i forbindelse med slagsmål, hvori man selv har indladt sig. Dette svarer for så vidt til nævnets praksis.

Er der tale om videregående skader, vil den almindelige erstatningsret i almindelighed ikke føre til fuldstændig bortfald ud fra et synspunkt om accept af risiko eller egen skyld. Derimod må der foretages en vurdering af skyldgraden på begge sider, som kan medføre, at der sker en fordeling af erstatningsansvaret. Se således Vinding Kruse: Erstatningsretten, 3. udgave 1976, side 374: "Er der forsæt på begge sider, f.eks. slagsmål, kan der også ske fordeling, jfr. U 1952. 312 H, sml. U 1973.118 H".

U 1952.312 H vedrørte et slagsmål på en byggeplads mellem pladsformanden og en jord- og betonarbejder i anledning af uenighed i arbejdsforholdet. Under håndgribelighederne tilføjede pladsformanden jord- og betonarbejderen et slag med et waterpas, hvorved skadelidte fik en hjernerystelse og en varig nedsættelse af høreevnen på det ene øre. Fuld erstatning blev opgjort til 5.000 kr. Under hensyn til skadelidtes medansvar nedsattes erstatningen med godt 1/3 til 3.500,- kr.

U 1973.118 H vedrørte et sammenstød mellem skadevolder og skadelidte på et værtshus i 1959, hvorunder skadelidte faldt mod en rude og kom til skade. Skadevolderen vedtog en bøde for værtshusuorden og at betale en mindre erstatning til skadelidte. Skadevolderen blev ved højesterets dom frifundet for et krav om erstatning fra den nu invalide skadelidte, idet det henstod som usikkert, hvad der nærmere var passeret, og idet man henså til, at skadelidte selv havde indladt sig i håndgemæng med B, og at der ikke var grundlag

for at fastslå, at skadevolderen havde slået skadelidte eller skubbet ham mod ruden.

I tilfælde af slagsmål er der som nævnt forsæt til stede på begge sider, og det er derfor ikke vanskeligt at trænge igenem med et skyldfordelingssynspunkt i tilfælde, hvor fuldstændigt bortfald ikke kan begrundes i en accept af risikobetraktning.

2.4.2.2. Provokerende adfærd fra skadelidtes side vil efter nævnets praksis jævnligt kunne begrunde bortfald af statens erstatningsansvar. Såfremt den udøvede vold er særlig grov, vil skadelidtes provokation dog i almindelighed kun føre til nedsat erstatning.

Efter den almindelige erstatningsret kan provokerende adfærd fra skadelidtes side (uden for tilfælde med slagsmål eller forsøg herpå) næppe i almindelighed antages at føre til bortfald af skadevolderens erstatningsansvar. Skadelidtes provokerende optræden over for skadevolderen tillægges således i almindelighed ikke betydning som egen skyld i forhold til skadevolderens forsætlige handling. I de få afgørelser, der findes i trykt retspraksis vedrørende spørgsmålet om betydningen af skadelidtes provokerende optræden som egen skyld, findes der imidlertid eksempler på tilfælde, hvor en sådan adfærd har ført til en vis nedsættelse, afhængig af provokationens grovhed og karakteren af den udøvede vold. Den provokerende adfærd, der i disse sager er udvist fra skadelidtes side, vil dog typisk være af en mere alvorlig karakter, end den verbale eller situationsbestemte adfærd, der efter nævnets praksis vil kunne give anledning til nedsættelse eller bortfald af erstatningen. Har provokationen karakter af et regulært angreb, vil der som nævnt ovenfor efter omstændighederne kunne finde en vis fordeling af skaden sted, og handler skadevolderen i direkte nødværge, er den pågældende naturligvis ansvarsfri, fordi der foreligger en objektiv ansvarsfrihedsgrund.

Spørgsmålet om egen skyld m.v. i tilfælde med provokerende optræden har været fremme i visse sager, bl.a. vedrørende græn-

sen for lovlig nødværge.

I U 1960.205 H var skadevolderne ved en forudgående straffedom dømt for overtrædelse af straffelovens § 244, stk. 1. Under erstatningssagen ansås det for godt-gjort, at skadelidtes ophidselse og optræden over for sin hustru havde givet hende føje til at tilkalde hjælp, og skadevolderne føje til at yde den. Under hensyn hertil og til en vis bevistvivl med hensyn til skadernes opståen blev skadevolderne frifundet for erstatningsansvar, uanset at magtanvendelsen havde overskredet det nødvendige.

I sagen U 1950.1002 H var det kommet til et optrin på fortovet uden for en restauration mellem nogle personer, der kom fra restaurationen. Skadevolderen havde slået en person, med hvem skadelidte var i selskab. Skadelidte sparkede ud efter skadevolderen, der derpå tildelte skadelidte et slag. Slaget medførte, at skadelidte, der var beruset, faldt på kørebanen og pådrog sig sådanne læsioner, at han døde. Skadevolderens erstatningspligt over for skadelidtes hustru og barn nedsattes med 1/3 under hensyn til skadelidtes medskyld i ulykken.

Fra ældre praksis kan nævnes U 1926.903 H, hvor skadevolderen havde slået en beruset mand, der viste truende adfærd over for ham, således at den pågældende faldt og flækkede knæskallen, og hvor skadevolderen blev straffet efter den daværende straffelovs § 203 (legemesbeskadigelse), jfr. grundsætningen i § 206 (om strafnedsættelse m.v. ved slagsmål og klammeri). Der fandtes ikke at foreligge nødværge, men skadevolderens erstatningsansvar nedsattes med halvdelen under hensyn til skadelidtes medansvar.

Man må på basis af den trykte domspraksis konkludere, at der formentlig er en vis forskel mellem den praksis, som nævnet følger efter § 8, stk. 1, og de resultater, man i sager med provokerende optræden når til efter den almindelige erstatningsret. Nedenfor i kapitel 5 har arbejdsgruppen derfor drøftet, om den nugældende praksis vedrørende offererstatning i disse tilfælde er rimelig.

2.4.2.3. I enkelte tilfælde har nævnet ladet en erstatning bortfalde, fordi skadelidte har udsat sig for en særlig risiko.

I forbindelse med idrætsudøvelse, der i den erstatningsretlige teori har været fremhævet som typeeksempel på accept af risiko, har nævnet som anført under 2.3.4. nægtet erstatning ud fra

dette synspunkt i et tilfælde, hvor der ikke alene forelå en overtrædelse af reglerne for spillet, men tillige en klar straf-felovsovertrædelse, logisk adskilt fra spillet.

Ved deltagelse i en sportskamp vil et synspunkt om accept af risiko efter den almindelige erstatningsret formentlig medføre, at skadelidte ikke kan kræve erstatning for skader, som (sædvanligvis) påføres deltagere i sportskampen. Rækkevidden af synspunktet accept af risiko på dette område illustreres af U 1948.181 H, hvor en fodboldspiller blev frifundet for en alvorlig skadeforvoldelse på en modspiller. Det udtales her i højesterets præmisser bl.a.: "I nærværende tilfælde, hvor der ikke ved sagsøgtes skadegørende handling er tilsigtet noget direkte angreb på modspillerens person, men hvor det alene er en urigtig bedømmelse af risikoen ved handlingen, hvis følger ligger ud over, hvad der med rimelighed kunne påregnes, der vil kunne bebrejdes sagsøgte, findes det i overensstemmelse med de foranførte betragtninger betænkeligt at statuere erstatningsansvar."

Den ovenfor nævnte afgørelse truffet af nævnet ligger således i væsentlig grad på linje med den almindelige erstatningsret. Det er naturligtvis et vurderingsspørgsmål, om man i den konkrete sag ville nå til samme resultat som nævnet på baggrund af almindelig erstatningsret, og om afgørelsen i det konkrete tilfælde er rimelig.

I tilfælde, hvor en person har opsøgt et farligt miljø med henblik på narkotikahandel, og i forbindelse hermed er blevet overfaldet, har nævnet ligeledes afslået erstatning. Erstatning er ligeledes blevet afslået i et tilfælde, hvor skadelidte blev "rullet" i forbindelse med et utugtsforhold. Tilsvarende er erstatning nægtet, når baggrunden for lovovertrædelsen har været forudgående begivenheder, der kan karakteriseres som fejder.

I tilfælde som disse kan nævnets afslag på erstatning formentlig siges at bygge på et accept af risikosynspunkt. Tankegangen, at den, der bevidst indlader sig på en risikabel adfærd,

som man fra samfundets side ønsker at modvirke, ikke kan kræve erstatning for endog alvorlige personskader, som den pågældende pådrager sig i forbindelse med den farefulde adfærd, er ikke ukendt inden for den almindelige erstatningsret.

Kørsel som passager i en bil eller på en motorcykel med en beruset fører kan anskues som deltagelse i en sådan farlig og uønsket adfærd. Den almindelige erstatningsret har i disse tilfælde nægtet en tilskadekommen passager ethvert erstatningskrav, dersom passageren må antages at have været klar over, at føreren var påvirket af alkohol, således at den pågældende ikke kunne køre på betryggende måde, jfr. U 1974.86 H og U 1978.357 H.

I erstatningsnævnets praksis forekommer der også afgørelser vedrørende samlevende par, der kunne synes at tillægge det betydning for erstatningsspørgsmålet, at skadelidte har erfaring med en vis brist hos skadevolderen med hensyn til voldelig optræden, men desuagtet har fortsat samlivet med den pågældende. I enkelte tilfælde, hvor skadelidte har været udsat for en kønsfrihedsforbrydelse, er erstatning ligeledes blevet nægtet eller nedsat under hensyn til skadelidtes ufor-sigtige optræden.

Den almindelige erstatningsrets regler om accept af risiko eller egen skyld ville i sådanne tilfælde næppe kunne føre til bortfald, men i visse tilfælde muligvis til nedsættelse, af skadevolderens erstatningsansvar i samme omfang som efter nævnets praksis, idet der efter den almindelige erstatningsret i almindelighed ikke ville kunne siges at foreligge hverken egen skyld eller accept af risiko i disse sager. I nyere retspraksis findes der imidlertid en enkeltstående trykt dom, der har nægtet erstatning, U 1981.178 ØL. Det må dog efter arbejdsgruppens opfattelse anses som tvivlsomt, om denne trykte dom stemmer overens med sædvanlig erstatningspraksis på dette område.

Arbejdsgruppen tager i kapitel 5 stilling til, om denne videregående afslagspraksis er rimelig.

2.5. Nævnets praksis efter lovens § 8, stk. 2.

Efter bestemmelsen i § 8, stk. 2, kan erstatningen nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.

Bestemmelsen administreres således af nævnet, at rede penge indtil ca. 5.000 kr., der er opbevaret i privat beboelse, men ikke større beløb, er erstattet, medmindre boligen måtte antages at være forladt, f.eks. i forbindelse med bortrejse på ferie, weekend e.lign. Rede penge, der stjæles ved, at gerningsmanden indfinder sig på uaflåste kontorer og andre lettilgængelige steder og dér fra tasker, jakker eller anden efterladt beklædning stjæler kontanter, er ikke blevet erstattet, idet man har fundet, at skadelidte i sådanne tilfælde har undladt at træffe rimelige foranstaltninger til imødegåelse af tab.

Erstatning er ligeledes afslået i sager med omfattende indbrud i guldsmedeforretninger, hvor skaden ikke var dækket ved forsikring, og hvor tyverialarm ikke var opsat.

For så vidt angår spørgsmålet om nægtelse af erstatning, fordi der burde være tegnet forsikring, har nævnet i overensstemmelse med det i betænkningen anførte givet erstatning til bilejere, der ikke havde tegnet kaskoforsikring. Vanskeligheder ved vurderingen af "sædvanligheden" er navnlig forekommet ved erhvervs-virksomheder.

I tilfælde, hvor forsikringsselskaberne på grund af særlig stor risiko kræver bekostelige sikkerhedsforanstaltninger eller høje præmier, kan der være en tendens til, at virksomheden undlader at tegne forsikring, men det er naturligvis et spørgsmål, om en bevidst økonomisk-motiveret risiko bør kunne motivere et erstatningskrav mod staten i disse tilfælde. Nævnet har, som anført i nævnets årsberetning for 1982, i praksis taget udgangspunkt i, at tyveriforsikring må anses for sæd-

vanlig i virksomheder med sasrligt kostbare varelagre, herunder navnlig guldsmede-, urmager-, tobaks- og spiritusforretninger.

Som det fremgår af erstatningsnævnets statistik, jfr. ovenfor under 2.1., er både sagsantal og erstatningsudbetalinger for tingsskade langt mindre end for personskade, og der kan ikke konstateres nogen stigende tendens. I enkelte sager kan erstatningsbeløbet dog efter omstændighederne være meget stort. Dette illustreres af en sag, som nævnet behandlede i 1982. En guldsmed havde på grund af sikkerhedsforanstaltninger (bl.a. elektronisk rumovervågning) opnået præmierabat på tyveriforsikringen, der imidlertid ikke dækkede ran og røveri med mere end 15% af forsikringssummen. Under et røveri begået af en undvegen strafafsoner mistede forretningsindehaveren guldbarrer til en indkøbspris af ca. 860.000 kr. samt ca. 72.000 kr. i kontante penge. Forsikringssummen var på 800.000 kr. Efter forhandling med selskabet ydede dette forretningsindehaveren erstatning med 300.000 kr. Varer for ca. 50.000 kr. bragtes til veje ved politiets bistand. Nævnet fandt forholdet omfattet af lovens § 3 og tilkendte forretningsindehaveren 585.000 kr.

2.6. Nævnets krav til dokumentation m.v.

Underbilag 3 til erstatningsnævnets notat af 10. august 1983 (bilag 2 til denne betænkning) indeholder referat af 31 sager, hvori nævnet har nedsat erstatningen i forhold til en forudgående dom, og hvor nedsættelsen ikke (eller ikke udelukkende) er begrundet i reglerne i lovens §§ 3 og 8.

Det fremgår af disse sagsreferater, at erstatningsnævnet i 15 sager har nedsat erstatningen, fordi man har stillet strengere krav til dokumentationen for det lidte tab end den forudgående dom. Sagsreferaterne gør det dog ikke i alle tilfælde muligt at belyse, om der under den forudgående sag mod skadevolderen har været tvist om beløbets størrelse, eller om skadevolderen under sagen har undladt at gøre indsigelse.

Endvidere forekommer der 17 tilfælde, hvor nævnet har nedsat erstatningen, fordi udmålingen i den forudgående dom er fundet i strid med de overordnede retters praksis, jfr. herved afsnit 2.2., hvor der er redegjort for de almindelige synspunkter, som ligger til grund for nævnets udmålingspraksis. Heller ikke i disse tilfælde giver sagsreferaterne mulighed for at vurdere, i hvilket omfang udmålingen i den forudgående dom skal ses i sammenhæng med skadevolderens godkendelse af eller manglende indsigelse mod erstatningsopgørelsen.

Kapitel 3

Fremmed ret

3.1. Indledning.

I september 1970 tiltrådte Europarådets ministerkomité et forslag fra Den europæiske kriminalkomité (European Committee on Crime Problems) om at sætte spørgsmålet om erstatning til ofre for forbrydelser på komitéens arbejdsprogram. På daværende tidspunkt fandtes der allerede i enkelte vesteuropæiske lande forskellige ordninger, hvorefter ofre for forbrydelser havde mulighed for at søge økonomisk hjælp fra staten i tilfælde, hvor de ikke kunne få erstatning fra skadevolderen, og spørgsmålet om gennemførelse af lignende statslige erstatningsordninger i andre lande blev anset for at have betydelig kriminalpolitisk interesse.

England havde allerede fra 1964 haft en ordning med en statslig billighedserstatning til ofre for voldsforbrydelser. Side-løbende med arbejdet i Europarådet gennemførte flere og flere af medlemsstaterne statslige erstatningsordninger. (Sverige 1971, Østrig 1972, Finland og Irland 1974, Holland, Norge, Danmark og Vesttyskland 1976 og Frankrig 1977).

Europarådets arbejde afsluttedes foreløbig i september 1977 med ministerkomitéens vedtagelse af en resolution (Resolution (77) 27), hvorefter medlemslandenes regeringer opfordredes til at overveje indførelse af en ordning på dette område efter nærmere angivne retningslinier.

Som følge af den stadigt stigende udveksling af arbejdskraft mellem Europarådets medlemslande viste der sig imidlertid inden for de næste år at være behov for mere bindende og ensartede retningslinier for de forskellige statslige forpligtelser, ikke mindst over for statsborgere med bopæl uden for deres hjemland.

På denne baggrund er resolutionen fra 1977 senere blevet fulgt

op af en egentlig europæisk konvention, "European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes". Konventionen, der blev åbnet for undertegnelse den 24. november 1983 og på åbningsdagen undertegnet af Danmark og af en række andre lande, indeholder visse minimumskrav til en ordning med erstatning fra staten til voldsofre. Konventionen er nærmere omtalt nedenfor i afsnit 3.5.

For så vidt angår de ordninger, der er blevet gennemført i de øvrige europæiske lande, er det reglerne i de andre nordiske lande, der er af størst interesse, og der vil derfor nedenfor blive redegjort nærmere for hovedindholdet af disse.

3.2. Finland.

Efter den finske "lag om ersättning for brottsskador av statsmedel 21.12.1973/935", der trådte i kraft den 1. marts 1974, har en skadelidt ret til erstatning fra staten efter de i loven fastsatte regler.

Der ydes erstatning for personskade, påført ved en forbrydelse, og derudover for tingsskade, hvis forbrydelsen er begået af personer under forsorg.

Ved afgørelsen af, om der skal betales erstatning, lægges de almindelige erstatningsretlige regler om skadevolderens erstatningsansvar til grund. Har skadelidte medvirket til skaden, kan erstatningen nedsættes. Dette gælder dog ikke ved forsørgertabserstatning.

Erstatning for personskade kan endvidere under særlige omstændigheder nedsættes med en fjerdedel, når gerningsmanden er ukendt. For så vidt angår tingsskade findes der en særlig bestemmelse, hvorefter erstatning kun gives i særlige tilfælde, hvis skadevolderen og skadelidte bor i samme husholdning.

Ved udmålingen af erstatningens størrelse fradrages ydelser, som skadelidte har krav på fra anden side som følge af skaden, f.eks. sociale ydelser m.v. Tidligere blev ydelser fra

en frivillig tegnet forsikring kun fradraget ved tingsskade-erstatning. Efter en lovændring, der er trådt i kraft 1. april 1984, fradrages sådanne forsikringsbeløb nu også ved personskadeerstatning.

Den finske lov indeholder forskellige regler om maxima for erstatningerne. For personskade 150.000 F. mark, og for tingskade 75.000 F.mark. Beløbsgrænserne blev forhøjet ved lovændringen i 1984.

For erstatning for tabt arbejdsfortjeneste gælder der en særlig regel, hvorefter erstatning højst kan udbetales med forskellen mellem det 10-dobbelte beløb af den minimumsdagpengesats, som uden forsørgertillæg ydes efter sygeforsikringsloven, og den indkomst eller det underhold, som for samme periode tilkommer den skadelidte.

Afgørelse om erstatning og om udbetaling heraf træffes administrativt af "Olycksfallsverket", hvis afgørelser kan påklages til Forsikringsdomstolen, der er en forvaltningsdomstol. Der findes ikke i loven regler om betydningen af, at en almindelig domstol i forbindelse med straffesagen har truffet afgørelse vedrørende erstatningsspørgsmålet mellem skadevolderen og skadelidte. I praksis anses en sådan domstolsafgørelse imidlertid for bindende for den erstatningsretlige vurdering af handlingen, men ikke ved bedømmelsen af skadens størrelse. Dette skyldes ifølge bemærkningerne til lovforslaget, at skadevolderen ofte undlader at fremkomme med indsigelser mod skadelidtes påstand om erstatningens størrelse, således at der ikke foretages nogen prøvelse af påstandens rigtighed.

3 .3. Norge.

Regler om erstatning fra staten for personskade forvoldt ved strafbare handlinger blev indført i Norge ved Kgl. resolution af 11. marts 1975. Ordningen trådte i kraft den 1. april 1976 og gælder for personskade opstået som følge af strafbare handlinger begået efter 1. januar 1975. Ved kgl. resolution af 23. januar 1981 blev reglerne ændret med ikrafttræden pr. 1.

juli 1981. Ændringen vedrørte hovedsagelig spørgsmålet om, hvilken myndighed der skal træffe afgørelse i disse sager. Anvendelsesområdet er det samme.

Efter de norske regler yder staten "i den udstrækning det findes rimeligt" erstatning for personskade (der ydes ikke erstatning for tingsskade), forvoldt ved forsætlig legemskrænkelser eller ved anden strafbar handling, som bærer præg af vold. Skadelidte har således ikke noget krav på erstatning fra staten.

Den norske ordnings karakter af en billighedsordning fremgår endvidere af reglerne om udmåling af erstatningens størrelse. Erstatning ydes med det beløb, "som findes rimeligt i det enkelte tilfælde". Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, dersom skadelidte/afdøde har medvirket til eller foranlediget skaden ved uforsigtighed eller anden skyld. Det samme gælder, hvis skaden i øvrigt er opstået under sådanne forhold, at det ikke findes rimeligt, at staten skal yde erstatning helt eller delvis.

Erstatning ydes ikke med mere end 100.000 N.kr. for hvert enkelt skadestilfælde, og tab på mindre end 500 kr. erstattes ikke. Ikke-økonomisk skade erstattes kun i særlige tilfælde. Ved beregningen af erstatningens størrelse fradrages enhver udbetaling, som skadelidte modtager i anledning af skaden, herunder også forsikringsydelse fra frivilligt tegnede forsikringer.

Afgørelser om erstatning fra staten blev tidligere truffet af Erstatningsnemnda for Voldsofre (et navn bestående af 3 medlemmer) med klageadgang til Stortingets Billighetserstatningsudvalg. Ved ændringen i 1981 blev kompetencen til at træffe afgørelse i 1. instans overført til fylkesmannen (amtmanden) i det fylke, hvor den erstatningssøgende har fast bopæl. Fylkesmannens afgørelse kan påklages til det ovennævnte erstatningsnævn.

3.4. Sverige .

Sverige indførte i 1971 en ordning med erstatning fra staten til ofre for strafbare handlinger. Efter reglerne, der blev fastsat i Kgl. Kundgørelse af 18. juni 1971, var der tale om en billighedsordning, der bl.a. byggede på en vurdering af ansøgerens behov for erstatning,. Ansøgning om erstatning skulle indgives til justitsministeriet, hvorefter regeringen traf afgørelse i sagen. Afgørelsen kunne ikke indbringes for anden myndighed.

I 1974 nedsatte regeringen et særligt sagkyndigt udvalg, "Brotts-skadeutredningen", med det formål at undersøge mulighederne for en udvidelse af erstatningsordningen. Udvalget afgav betænkning i 1977: "Betänkande av Brottsskadeutredningen" (SOU 1977:36), og regeringen fremsatte på grundlag heraf i 1978 forslag til en egentlig lov på området. Loven, Brottsskadelag 1978:413, trådte i kraft den 1. oktober 1978.

Efter 1978-loven har skadelidte et krav på erstatning fra staten. Der ydes erstatning for personskade samt for tingsskade, hvis handlingen er begået af personer under forsorg.

Det fremgår af loven, at spørgsmål om erstatning fra staten afgøres efter reglerne i den svenske erstatningslov. Ved beregningen af erstatningens størrelse fratrækkes anden erstatning, som skadelidte har krav på fra anden side, herunder forsikringsbeløb. Fradrag sker dog ikke i det omfang, der er tale om en opsparring fra skadelidtes side.

Ved afgørelse om nedsættelse af erstatningen på grund af medvirken fra skadelidtes side finder de almindelige regler i den svenske erstatningslov ligeledes anvendelse. Derudover kan erstatningen nedsættes eller bortfalde, hvis der foreligger særlige grunde hertil i anledning af, at skadelidte gennem sin optræden i forbindelse med skaden eller på anden lignende måde forsætligt eller uagtsomt har øget risikoen for skade.

Den svenske lov indeholder særlige regler om erstatning af erstatningsbeløbet. Beløbet sættes i relation til grundbeløbet i loven om "allmän försäkring" 1962:381.

Afgørelse om erstatning fra staten træffes siden 1978 af et særligt navn, "Brottsskadenämnden". Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden myndighed.

3.5. Den europæiske konvention om erstatning til ofre for voldsforbrydelser.

Som nævnt i indledningen har man siden 1970 i Europarådet behandlet spørgsmål om indførelse og harmonisering af ordninger vedrørende erstatning til ofre for kriminalitet i medlemslandene. Arbejdet mandede i første omgang ud i ministerkomitéens vedtagelse af resolution (77) 27, der indeholdt en opfordring til medlemsstaterne om at overveje ordninger på dette område efter nærmere angivne retningslinier.

I årene efter resolutionens vedtagelse viste der sig imidlertid behov for mere bindende retningslinier som følge af det stigende antal personer, som midlertidigt eller permanent tog ophold uden for deres hjemland (turister, studerende og indvandrere). Det blev derfor besluttet at nedsætte en særlig ekspertkomité under Europarådet, der skulle udarbejde udkast til en egentlig konvention på området. Komitéens senere konventionsudkast blev vedtaget af ministerkomitéen, og konventionen blev som nævnt åbnet for undertegnelse den 24. november 1983.

Af den forklarende rapport til konventionen fremgår det, at formålet med konventionen dels er at harmonisere reglerne om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser i de forskellige europæiske lande ved at opstille en række minimumskrav til ordninger af denne karakter, dels at skabe et samarbejde mellem landene med hensyn til erstatning også til udenlandske statsborgere med bopæl i det land, hvor forbrydelsen begås.

Konventionen fastslår, at staten i de tilfælde, hvor skadelid-

te ikke opnår fuld erstatning fra andlen side, skal medvirke til at yde erstatning til personer, der har lidt alvorlig personskade som følge af en forsætlig voldsforbrydelse, herunder også forsørgertabserstatning.

Erstatning skal betales af den stat, på hvis territorium forbrydelsen er begået, og **til** alle statsborgere i de lande, der har ratificeret konventionen, samt til statsborgere fra alle Europarådets medlemslande, når disse har fast bopæl i den stat, hvor forbrydelsen er begået.

Konventionen opregner en række tab, som skal erstattes: tabt arbejdsfortjeneste, udgifter til læge/hospital, beg.ravellesudgifter samt i givet fald forsørgertab.

Staterne kan efter konventionen fastsætte såvel maksimums- som minimumsgrænser for erstatningens størrelse. Staterne kan endvidere nedsætte eller afslå erstatning under hensyn til ansøgerens økonomiske forhold samt den pågældendes handlinger i forbindelse med forbrydelsen (ifølge den forklarende rapport er der her tænkt på såvel egen skyld som accept af risiko m.v.).

Konventionen er heller ikke til hinder for, at de enkelte staters ordninger udformes således, at erstatning kan nedsættes/bortfalde, hvis skadelidte er involveret i organiseret kriminalitet eller er medlem af en organisation, der udøver vold. Endelig indeholder konventionen en "ordre public" klausul.

Fradrag kan efter konventionen ske i erstatningen for alle ydelser, som skadelidte modtager eller kan modtage fra anden side.

Endelig indeholder konventionen en bestemmelse, der pålægger de deltagende stater at sørge for, at skadelidte bliver orienteret om mulighederne for at søge erstatning.

Konventionen blev på åbningsdagen den 24. november 1983 undertegnet af Danmark, England, Vesttyskland, Grækenland, Luxem-

borg, Holland, Norge og Sverige. Senere har også Frankrig undertegnet konventionen.

Kapitel 4

Hovedpunkter i kritikken af den gældende ordning.

Som det fremgår af arbejdsgruppens kommissorium, er baggrunden for arbejdsgruppens nedsættelse, at folketinget den 27. maj 1983 vedtog en folketingsbeslutning om erstatning til ofre for forbrydelser. Heri opfordrede folketinget regeringen "til at tage initiativ til ændring af lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning til ofre for forbrydelser, således at den gældende "billighedserstatning" ændres til et retskrav, i hvert fald for så vidt angår sager, hvor der foreligger dom om erstatningsudmålingen."

Forslaget til folketingsbeslutning var fremsat af medlemmer af partiet Venstresocialisterne. Men forslaget blev vedtaget enstemmigt af folketinget og således med støtte fra samtlige partier. Man må derfor kunne gå ud fra, at der herved blev givet bred politisk tilslutning til de synspunkter, som var anført som begrundelse for beslutningsforslaget i dets bemærkninger. Inden redegørelsen for arbejdsgruppens overvejelser er det derfor fundet naturligt i en kort form at referere indholdet af disse bemærkninger. Beslutningsforslaget er i øvrigt medtaget som bilag 4 til denne betænkning.

Hovedindvendingen i forslagets bemærkninger imod den gældende ordning er, at afgørelsen om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang der skal ydes erstatning fra staten, skal træffes efter en konkret rimelighedsvurdering. I de tilfælde, hvor domstolene i forvejen har behandlet erstatningsspørgsmålet mod skadevolderen, findes dette i bemærkningerne særligt betænkeligt, og der henvises i den forbindelse til følgende: For det første indebærer nævnsbehandlingen i de tilfælde, hvor man når frem til samme erstatningsudmåling som domstolene, et overflødig dobbeltarbejde og en forsinkelse af sagen for offeret. Dernæst forekommer der tilfælde, hvor nævnets behandling af sagen fører til, at offeret får en lavere - eller slet ingen erstatning - fra staten end den, som skadevolderen er

blevet pålagt. Og det forekommer principielt betænkeligt, at nævnet på basis af en vurdering af offerets "egen skyld" (jfr. lovens § 8, stk. 1) - sædvanligvis uden at høre parter og vidner - reelt kan omgøre domstolens afgørelse, som er baseret på partsforklaring og vidneafhøring.

Kritikken af den gældende ordning i bemærkningerne til folketingsbeslutningen retter sig især mod særreglen i lovens § 8, stk. 1. Det erkendes, at der i tilfælde, hvor der ikke sker nogen påkendelse af erstatningsspørgsmålet ved domstolene (f.eks. fordi skadevolderen er ukendt), er behov for regler, der giver mulighed for at nedsætte statens ansvar, når skadelidte har optrådt uforsigtigt. Men den samme type af hensyn tages også af domstolene ved deres vurdering af skadevolderens erstatningsansvar, og når domstolene har truffet afgørelse om dette spørgsmål, bevirker nævnets skøn efter § 8, stk. 1, at nævnet foretager en omvurdering, hvorved nævnet underkender domstolene, der i modsætning til nævnet har et førstehåndskendskab til sagen. I den forbindelse henvises der specielt til nævnets behandling af sager om godtgørelse til ofre for voldtægt.

Bemærkningerne til folketingsbeslutningen synes at gå ud fra, at afgørelsen af spørgsmålet om erstatning fra staten bør træffes af domstolene, når spørgsmålet om erstatning fra skadevolderen påkendes af disse. Bemærkningerne rejser herudover spørgsmål om, hvorvidt nævnet helt bør nedlægges, således at alle sager, altså også dem, hvor der ikke rejses nogen straffesag, skal afgøres af domstolene.

Forslagsstillerne understreger afslutningsvis i bemærkningerne til beslutningsforslaget, at de finder det rigtigst, at retskravsprincippet indføres i alle tilfælde, altså ikke blot hvor der foreligger en forudgående dom. Men man har ikke villet lægge sig fast på bestemte løsninger, navnlig fordi der på daværende tidspunkt ikke forelå materiale til en belysning af, i hvilket omfang udmålingen af erstatning skete i overensstemmelse med almindelige erstatningsretlige principper.

Såvel i beslutningsforslaget som under folketingsbehandlingen af forslaget har der været henvist til nogle konkrete sager, hvor der skulle have forekommet afvigelser mellem en domstolsafgørelse og nævnets erstatningsafgørelse. Erstatningsnævnet har søgt at identificere disse sager og har nærmere kommenteret dem i det notat af 10. august 1983, som er optaget som bilag 2 til denne betænkning.

Kapitel 5

Arbejdsgruppens overvejelser -

5.1. Almindelige bemærkninger.

Begrundelsen for ordningen med erstatning fra staten til ofre for forbrydelser kan som fremhævet i betænkning nr. 751/1975 ikke (alene) søges i en betragtning om, at staten har pligt til at beskytte borgerne mod strafbare handlinger, og at staten derfor bør betale erstatning til offeret, når denne pligt ikke opfyldes. Som fremhævet i betænkningen fra 1975 ville en sådan tankegang i virkeligheden forudsætte, at staten påtog sig en garanti over for borgerne for, at al statslig virksomhed, herunder kriminalitetsforebyggelse, fungerer således, at det tilsigtede mål altid opfyldes. Konsekvensen af et sådant ræsonnement ville blive meget vidtrækkende, og det ville hverken være praktisk eller økonomisk muligt at følge det til dets yderste konsekvenser.

Det er i højere grad overvejelser af social og økonomisk art, der ligger til grund for ordningen. Den reelle værdi af offerets erstatningskrav imod skadevolderen afhænger jo helt af skadevolderens evne til at betale, og lovovertræderne udgør i almindelighed en udpræget lavindkomstgruppe, som ikke er i stand til at betale erstatninger. Skadevolderens erstatningsansvar dækkes i praksis heller ikke af nogen ansvarsforsikring. Personskader, som forvoldes ved lovovertrædelser, kan endvidere i nogle tilfælde være meget alvorlige, og de skadelidte kan efter omstændighederne sidde i meget ringe kår, således at de kun i begrænset omfang har evne til selv at bære tabet.

Hertil kommer imidlertid den væsentlige kriminalpolitiske interesse, der er knyttet til den styrkelse af offerets retsstilling, som den statslige erstatningsordning er udtryk for. Spørgsmålet om at styrke offerets retsstilling har indtaget en fremtrædende plads igennem de senere år, ikke blot i den almindelige kriminalpolitiske debat, men også i den krimino-

logiske forskning. Den kriminalpolitiske betydning af ordninger med erstatning fra staten til ofre for forbrydelser ligger blandt andet i, at man herved kan fremme mulighederne for i offentligheden - og herunder også hos ofre for forbrydelser - at vinde forståelse for en liberal kriminalpolitik, der begrænser anvendelsen af frihedsstraf og humaniserer forholdene for de lovovertrædere, som udstår frihedsstraf. Dette kriminalpolitiske grundsynspunkt, som også fandt udtryk i betænkningen fra 1975 (side 16), er da også baggrunden for, at der efterhånden er blevet gennemført ordninger med statslig erstatning til ofre for forbrydelser i de fleste vesteuropæiske lande, og for, at der i Europarådets regi er blevet gennemført en konvention herom.

Ud fra mere generelle retsteoretiske synspunkter er det i øvrigt blevet kritiseret, at der er gennemført særordninger med ulykkeskompensation til særlige grupper af skadelidte, herunder voldsofre, jfr. Bo von Eyben: Kompensation for personskade, side 270 ff. Arbejdsgruppen finder ikke anledning til at gå ind i nogen nærmere drøftelse af disse retsteoretiske synspunkter. Ordningen med erstatning til ofre for forbrydelser har jo allerede eksisteret i lang tid i Danmark, og det er utvivlsomt, at ordningen har gavnet en persongruppe, som ikke på anden måde har kunnet få tabet ved voldsforbrydelser m.v. dækket. Arbejdsgruppen ville se det som et væsentligt kriminalpolitisk tilbageskridt, såfremt man ophævede denne særlige erstatningsordning. Bo von Eyben erkender da også, at kritikken af denne særlige ordnings eksistens kun er af teoretisk interesse. Samtidig kritiserer han imidlertid udformningen af de gældende regler i offererstatningsloven, fordi de ikke fuldt ud følger den almindelige erstatningsrets regler. Som det vil fremgå af det følgende afsnit 5.2., er det på linie hermed et helt centralt spørgsmål for arbejdsgruppen at tage stilling til, i hvilket omfang loven om erstatning til ofre for forbrydelser også i fremtiden bør indeholde sådanne afvigelser.

De kriminalpolitiske hensyn til en styrkelse af retsstillingen for ofre for forbrydelser, herunder navnlig voldsforbry-

delser, som ligger til grund for den statslige erstatningsordning, kan også siges mere generelt at tale til fordel for, at der gives offeret et egentligt retskrav på erstatningen. Når man i 1975-76 gennemførte en billighedsordning, var baggrunden herfor et modhensyn, som dengang gjorde sig gældende med styrke: i mangel af erfaringer med erstatningsordningen var det vanskeligt eller umuligt at overskue de økonomiske konsekvenser for det offentlige af en ordning med retskrav på erstatning fra staten. Og man pegede da også i 1975-76 udtrykkeligt på, at man, når ordningen havde fungeret i nogen tid, og man havde haft mulighed for at indvinde erfaringer, burde tage op til overvejelse at udvide ordningen, således at skadelidte kunne få et egentligt retskrav på erstatning. I dag er situationen imidlertid en anden. Man har et erfaringsmateriale at støtte sig til, både når man skal vurdere spørgsmålet om ordningens udformning, og når man skal vurdere de økonomiske konsekvenser for det offentlige af en ordning med retskrav på erstatning.

Ved den enstemmige vedtagelse af folketingsbeslutningen af 27. maj 1983 har folketinget mere generelt tilkendegivet et ønske om, at der gennemføres en ordning med retskrav på erstatning fra staten til ofre for forbrydelser. På baggrund af de ovenfor anførte almindelige synspunkter kan denne generelle tilkendegivelse ikke give arbejdsgruppen anledning til bemærkninger. Arbejdsgruppen finder dog grund til at fremhæve, at en nærmere stillingtagen til spørgsmålet om det ønskelige i at gennemføre en sådan ordning må afhænge af, hvordan ordningen nærmere udformes. I vurderingen må nemlig også indgå generelle retsplejepolitiske hensyn til, at ordningen ikke kommer til at indebære forsinkelser i domstolenes behandling af de pågældende straffesager, og til, at ordningens udformning heller ikke medfører en forøgelse af domstolenes sagsantal med risiko for en generel forlængelse af de i forvejen ofte meget lange sagsbehandlingstider ved domstolene.

Således som arbejdsgruppens kommissorium er udformet, skal gruppen overveje spørgsmålet om den nærmere gennemførelse af ændringen af erstatningsordningens karakter. Arbejdsgruppens

opgave er således at overveje, hvordan en retskravsordning mest hensigtsmæssigt kan gennemføres. I den forbindelse må ikke blot lovens materielle, men også dens processuelle regler overvejes.

Arbejdsgruppen vil først gennemgå spørgsmålet om de ændringer, som en retskravsordning giver anledning til i de materielle regler i loven om erstatning til ofre for forbrydelser. Disse overvejelser indeholdes i afsnit 5.2., mens spørgsmålet om ændringer i de processuelle regler behandles i afsnit 5.3. Som det fremgår heraf, har arbejdsgruppen ikke kunnet nå til fuldstændig enighed på alle punkter, og gruppen har delt sig i et flertal på 5 medlemmer og et mindretal på 1 medlem.

I afsnit 5.4. behandles spørgsmålet om ændringer i offererstatningsloven som følge af den nu gennemførte lov om erstatningsansvar, og afsnit 5.5. indeholder en redegørelse for de økonomiske konsekvenser af de foreslåede ændringer.

Det skal allerede nu fremhæves, at der er meget nær sammenhæng mellem de foreslåede ændringer i de materielle, henholdsvis de processuelle regler, og at denne opdeling af problemstillingen i to selvstændige afsnit først og fremmest skal ses i sammenhæng med ønsket om at fremstille problemerne så systematisk og overskueligt som muligt.

5.2. Materielle regler.

5.2.1. Den gældende ordnings karakter af en billighedsordning fremgår af, at loven i de materielle regler anvender udtrykket, at staten "kan" yde erstatning. Således som erstatningsordningen har været tænkt, og således som den har været administreret, er udgangspunktet for udmålingen af erstatningen imidlertid almindelige erstatningsretlige principper. I praksis har man udbetalt erstatning uden hensyntagen til skadelidtes økonomiske forhold - bortset fra de udtrykkelige fradragsregler i lovens § 7 - og man har ikke i praksis afslået eller nedsat erstatningen, selv om skadelidte var meget velstillet, og det kun drejede sig om mindre erstatningsbeløb.

På denne baggrund er der i arbejdsgruppen enighed om, at det er ubetænkeligt at ændre formuleringen i de materielle bestemmelser i lovens § 1, stk. 1-2, § 2, § 3, stk. 1-4, og § 6, således at staten skal yde erstatning.

Loven indeholder imidlertid også enkelte bestemmelser, som kun er tænkt anvendt i særlige tilfælde, hvor konkrete grunde taler for at yde erstatning, og disse bestemmelser i § 1, stk. 3, (om forbrydelser begået uden for den danske stat), § 4 (om skade forvoldt af strafafsonere m.v., som er undvejet fra de andre nordiske lande) og § 10, stk. 2, (om erstatning i tilfælde, hvor lovovertrædelsen ikke uden unødigt ophold er anmeldt til politiet m.v.) bør efter arbejdsgruppens opfattelse ikke ændres til retskravsregler. Disse særlige regler bør således fortsat være formuleret således, at staten *kan* yde erstatning.

5.2.2. Af større praktisk betydning er det at tage stilling til, om det selvstændige indhold af særreglen i lovens § 8, stk. 1, bør opretholdes. Efter denne regel kan erstatningen nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde har medvirket til skaden, eller "skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig". Det er først og fremmest denne regel, som fører til, at den statslige erstatningsordning afviger fra den almindelige erstatningsret. Og denne særregel og de afvigelser, som den fører til, er som nævnt foran ikke blot blevet kritiseret ud fra mere generelle retsteoretiske synspunkter, men indtager også en central stilling i motiverne til folketingsbeslutningen af 27. maj 1983.

Det skal først bemærkes, at en regel, der som den gældende § 8, stk. 1, henviser til et konkret skøn over erstatningens rimelighed, vanskeligt lader sig forene med en ordning, hvorefter skadelidte har et retskrav på erstatning. Såfremt man ville opretholde denne særlige regel og de afvigelser, som den fører til i forhold til den almindelige erstatningsret, ville det efter arbejdsgruppens opfattelse være nødvendigt at omformulere den, således at den nærmere angav de enkelte

afslagstilfælde.

Arbejdsgruppen har meget indgående drøftet, om der er grundlag for at opretholde særreglen i § 8, stk. 1, eller om det vil være mest hensigtsmæssigt at ophæve denne særregel, således at det vil være de almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko, som vil skulle finde anvendelse.

Det skal i den forbindelse først fremhæves, at spørgsmålet om en ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, i væsentlig grad har sammenhæng med spørgsmålet om den nærmere udformning af de processuelle regler vedrørende tilkendelse af offererstatning. Som fremhævet nedenfor i afsnit 5.3. vil det i forbindelse med en ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, være muligt at undgå situationer, hvor det på den ene side i forhold til skadevolderen (af domstolene) fastslås, at offeret ved sin optræden ikke har udvist egen skyld, men hvor det på den anden side i forhold til staten (af et administrativt nævn) fastslås, at skadelidtes optræden alligevel må føre til, at erstatningen skal nedsættes eller bortfalde på grund af særreglen (om udvidet egen skyld) i § 8, stk. 1. Opretholder man særreglen i § 8, stk. 1, og omformuleres den, således at den nærmere angiver de enkelte afslagsgrunde, vil sådanne situationer ikke kunne undgås, og det vil derfor være nødvendigt at overveje, om og i givet fald på hvilken måde der bør indføres domstolskompetence på offererstatningslovens område.

Arbejdsgruppen har ovenfor i afsnit 2.3. gennemgået nævnets praksis efter lovens § 8, stk. 1, og i afsnit 2.4. analyseret forholdet mellem denne praksis og den almindelige erstatningsret. Som det fremgår heraf, svarer nævnets praksis i vidt omfang til de resultater, som man må nå til på grundlag af den almindelige erstatningsrets regler om egen skyld og accept af risiko. Men nævnets praksis - der jo har skullet leve op til intentionerne bag særreglen - går i et vist omfang videre i retning af at lade erstatning nedsætte eller bortfalde, end den almindelige erstatningsrets regler giver grundlag for. Regørelsen i afsnit 2.3.-2.4. kan kort opsummeres således:

I tilfælde med slagsmål må man på grundlag af den almindelige erstatningsret nå frem til, at accept af risiko eller egen skyld må medføre nægtelse af erstatning for skader, som almindeligvis må påregnes i forbindelse med slagsmålet. Er der tale om videregående skader, må der efter den almindelige erstatningsret foretages en vurdering af skyldgraden på begge sider, hvilket kan føre til en fordeling af ansvaret. Nævnets praksis efter offererstatningslovens § 8, stk. 1, går imidlertid noget videre i retning af fuldstændig at afskære erstatning i disse tilfælde.

Provokerende adfærd fører efter nævnets praksis i vidt omfang til bortfald eller nedsættelse af erstatningen, og der er som anført i afsnit 2.4.2. en vis forskel på den praksis, som nævnet følger efter § 8, stk. 1, og de resultater, som man kan nå til på grundlag af den almindelige erstatningsret. Efter nævnets praksis fører reglen i § 8, stk. 1, til afslag på erstatning til voldsoffer, som verbalt eller på anden måde kan siges at have optrådt provokerende, uanset at offeret ved en fældende strafefedom mod gerningsmanden er anset for sagesløs. Der forekommer i overensstemmelse med motivudtalelserne i betænkning nr. 751/1975, side 31-32, tilfælde med afslag på erstatning til kvinder, som har bedt manden eller samleveren om at fraflytte lejligheden, og hvor der foreligger yderligere omstændigheder, jfr. nærmere i afsnit 2.3.3.4. I praksis opstår spørgsmålet om anvendelse af særreglen i § 8, stk. 1, ofte i tilfælde, hvor det drejer sig om betydningen af provokerende adfærd på værtshuse, og også her går nævnets praksis videre, end den almindelige erstatningsret og almindelige bevisregler giver grundlag for.

Tilfælde, hvor der er spørgsmål om, hvorvidt skadelidte har udsat sig for en særlig risiko for en lovovertrædelse, forekommer bl.a. ved rocker-bander. Den, som f.eks. melder sig ind i en rocker-bande for at deltage i voldsudøvelse, kan dog heller ikke efter den almindelige erstatningsret antages at ville få erstatning, såfremt han i forbindelse hermed selv udsættes for påregnelige skader som følge af vold. Endvidere kan det fremhæves, at nævnets praksis over for voldtægtsoffer formentlig går noget videre i retning af nedsættelse eller bortfald af erstatning til kvinder, som udviser en vis uforsigtig adfærd forud for en voldtægt efter straffelovens § 216, end der er grundlag for efter den almindelige erstatningsret.

Det er naturligvis et vurderingspræget spørgsmål, om de afvisninger fra den almindelige erstatningsret, som den gældende særregel i § 8, stk. 1, fører til, er rimelige eller ikke. Der har i arbejdsgruppen i nogen grad gjort sig forskellige vurderinger gældende af dette spørgsmål. Spørgsmålet om særreglens opretholdelse eller afskaffelse kan imidlertid ikke

alene ses i sammenhæng med en vurdering af rimeligheden af de resultater, som den i de konkrete sager fører til. Også andre hensyn må inddrages i afvejningen, navnlig hensynet til at opnå hensigtsmæssige processuelle regler i forbindelse med gennemførelsen af en retskravsordning. Det har ikke været muligt at nå til fuldstændig enighed i arbejdsgruppen om, hvordan man skal afveje de forskellige hensyn, og arbejdsgruppen har delt sig i et flertal på 5 medlemmer og et mindretal på 1 medlem.

Et flertal i arbejdsgruppen på 5 medlemmer (Arnholm, Elmer, Heide-Jørgensen, Rosenmeier, Werner) udtaler: Efter vor opfattelse er fordelene ved en ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, således at almindelige erstatningsretlige regler i stedet skal anvendes, overvejende.

Den gældende særregel i § 8, stk. 1, fører i praksis til afvigelser fra den almindelige erstatningsret, hvis rimelighed kan give anledning til tvivl. Selv om der kan anlægges forskellige vurderinger af rimeligheden af disse afvigelser, må sådanne afvigelser være vanskelige at forstå for offeret, der kan blive stillet forskelligt over for skadevolderen og over for staten. Synspunkter af denne art ligger også bag folketingsbeslutningen af 27. maj 1983.

Betænkningen fra 1975 og forarbejderne til den gældende lov har ikke undergivet spørgsmålet om den særlige regel i § 8, stk. 1, nogen større diskussion. Ved gennemførelsen af loven var man usikker med hensyn til sagernes nærmere karakter og ordningens økonomiske konsekvenser, og ønsket om at drage erfaringer med ordningen lå udtrykkeligt til grund for den gennemførte ordning med billighedserstatning. I dag kan disse betragtninger ikke være afgørende for spørgsmålet om reglens opretholdelse. Det selvstændige indhold af særreglen i § 8, stk. 1, har i dag kun betydning i relativt få af de sager, som indbringes for nævnet, og i almindelighed kun, hvor skaden er af mindre alvorlig karakter.

Heller ikke præventive hensyn eller hensynet til at undgå mis-

brug af erstatningsordningen kan efter flertallets opfattelse være afgørende, når der skal tages stilling til, om man bør opretholde en regel, der begrænser erstatningsmulighederne mere, end hvad der følger af den almindelige erstatningsrets regler.

Tværtimod kan det til støtte for en afskaffelse af den særlige regel i § 8, stk. 1, anføres, at nævnet - i de sager, hvor erstatningsspørgsmålet er prøvet til bunds under en forudgående domstolssag - slipper for at skulle gå ind i vanskelige bevisspørgsmål og for at skulle anlægge vurderinger, der i hvert fald i nogle tilfælde - f.eks. i voldtægtssager og sager om overfald på berusede ofre - i højere grad end efter den almindelige erstatningsrets regler kan opfattes som en efterfølgende moralsk bedømmelse af offerets almindelige adfærd.

Endvidere vil en ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, have den fordel, at sagerne i nogle tilfælde vil kunne afgøres hurtigere end i dag.

Man vil også kunne undgå den situation, som navnlig er kritiseret i forslaget til folketingsbeslutningen af 27. maj 1983, at nævnet - som ikke har førstehåndskendskab til sagen - tilkender en lavere erstatning end den, som dommeren efter en egentlig prøvelse af sagen har tilkendt skadelidte hos skadevolderen.

Hertil kommer, at en afskaffelse af særreglen i § 8, stk. 1, - som nærmere anført neden for i afsnit 5.3. - vil gøre det muligt at gennemføre en fuldt tilfredsstillende, men samtidig enkel og billig løsning på de processuelle spørgsmål, som en retskravsordning giver anledning til.

Uanset hvordan man vurderer rimeligheden af de resultater, som man i de konkrete sager må nå til på grundlag af særreglen i § 8, stk. 1, er det flertallets opfattelse, at fordelene ved en ophævelse af denne særregel vejer tungere end de ulemper, som kan tænkes at være forbundet med, at man i nogle tilfælde vil skulle udbetale erstatning i videre omfang end

i dag .

Flertallet finder derfor ikke grundlag for at opretholde den særlige regel i § 8, stk. 1, i det omfang den går ud over almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko. Flertallet foreslår derfor særreglen i § 8, stk. 1, ophævet, ligesom flertallet foreslår en ny bestemmelse i lovens § 6 a, som er udformet i overensstemmelse hermed. Den af flertallet foreslåede nye bestemmelse i offererstatningslovens § 6 a lyder således:

"§ 6 a. Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, tilsvarende anvendelse."

Et mindretal på ét medlem (Bierfreund) udtaler: Som anført ovenfor i afsnit 2.3. og 2.4. har nævnet under henvisning til lovens § 8, stk. 1, skabt en praksis, der har bevirket afslag i et omfang, der ikke kan forklares under henvisning til den almindelige erstatningsret. Det er mindretallets opfattelse, at nævnets praksis på dette område i det store og hele har været rimelig, og at en ophævelse af § 8, stk. 1, vil pålægge staten udredelse af erstatninger i et antal tilfælde, hvor dette vil give stødende resultater.

De tilfælde, der ved en ophævelse af § 8, stk. 1, vil forøge statens pligt til at udrede erstatning, og hvor dette efter mindretallets opfattelse vil være stødende, er navnlig tilfælde, hvor offeret har udvist provokerende opførsel under indflydelse af beruselse, især i værtshusmiljøer, og hvor nævnets praksis i dag fører til afslag på erstatning. Bortset fra disse tilfælde vil der efter mindretallets opfattelse også være behov for en begrænsning af statens hæftelse i forhold til den almindelige erstatningsret, hvor skade er sket i forbindelse med bandefejder eller familieopgør, eller hvor offeret i særlig grad har udsat sig for skade ved sin omgang med et kriminelt miljø.

Mindretallet går således ind for, at nævnets hidtidige praksis i henhold til § 8, stk. 1, kodificeres således, at statens hæftelse fortrinsvis anvendes til erstatning til ofre for såkaldt tilfældig vold. Mindretallet foreslår derfor, at § 8, stk. 1, i offererstatningsloven udformes således:

- "Erstatning nedsættes eller bortfalder, hvis skadelidte eller afdøde, jfr. § 2,
- 1) har medvirket til skaden,
 - 2) under indflydelse af selvforskyldt beruselse har givet anledning til skaden, eller
 - 3) ved sin optræden eller sit valg af omgangskreds har accepteret en væsentlig risiko for skade.

5.2.3. Efter sit kommissorium skal arbejdsgruppen også overveje, om indførelsen af en retskravsordning ville kunne føre til misbrug eller stødende resultater i visse tilfælde, hvor en skadelidt og en skadevolder har økonomisk interessefællesskab eller i øvrigt står i nær forbindelse med hinanden.

Der er imidlertid i arbejdsgruppen enighed om, at det i praksis næppe vil forekomme, at skadelidte og skadevolderen i fællesskab opdigter en forbrydelse (skadevolderen skulle jo så straffes), og at man i sådanne tilfælde i givet fald kunne afslå erstatning. I erstatningsnævnets hidtidige praksis har man da også kun konstateret forsøg på misbrug i tilfælde med ukendt gerningsmand.

Et eventuelt "misbrug" af ordningen kunne i praksis navnlig tænkes at forekomme i tilfælde med vold i familien. Det er jo ikke noget ukendt fænomen, at f.eks. en hustru, der har været udsat for vold fra ægtefællens side, efterfølgende tilgiver denne og genoptager samlivet, således at en eventuel statslig erstatning til det kvindelige offer på denne måde også kommer skadevolderen til gode. Denne situation kan imidlertid forekomme både før og efter erstatningsudbetalingen, og det må også erindres, at staten har et regreskrav mod skadevolderen for den udbetalte erstatning. En regel om nægtelse af erstatning til kvinder, der er flyttet sammen igen med den voldelige ægtefælle, ville således ikke kunne løse problemet, men ville i stedet kunne opleves som meget urimelig af volds-

offeret, der i øvrigt efter omstændighederne ved en sådan nægtelse af erstatning også ville kunne miste udsigten til at have en økonomisk basis for at bryde op fra et fortsat utilfredsstillende samliv. En regel om nægtelse af erstatning i sådanne tilfælde ville også let kunne få karakter af en indblanding i offerets privatliv og kunne i hvert fald i nogle tilfælde opleves som diskriminerende. Arbejdsgruppen må derfor fraråde en sådan regel. Almindelige erstatningsretlige regler om egen skyld og accept af risiko bør således være afgørende.

5.3. Processuelle regler .

5.3.1. I bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutningen af 27. maj 1983 rejses der udover spørgsmålet om ændring af de materielle regler også spørgsmål om ændring af de processuelle regler om behandlingen af sager om erstatning til ofre for forbrydelser. I den forbindelse henvises der til, at den gældende ordning i et vist omfang, bl.a. som følge af reglen i § 8, stk. 1, indebærer en dobbeltbehandling af de pågældende sager.

I bemærkningerne til forslaget til den gældende lov (FT 1975-76, tillæg A sp. 2492 f) anførte justitsministeriet, at meget kunne tale for at henlægge ordningens administration til domstolene, og at justitsministeriet var indstillet på senere at tage dette spørgsmål op til overvejelse sammen med en overvejelse af spørgsmålet om gennemførelse af en retskravsordning.

Arbejdsgruppen har i overensstemmelse hermed indgående overvejet, om der er grundlag for fuldstændigt eller delvis at overføre behandlingen af sagerne om erstatning til ofre for forbrydelser til domstolene.

Der er imidlertid enighed i arbejdsgruppen om, at der under alle omstændigheder vil være behov for en administrativ instans, der kan foretage en vurdering af en række spørgsmål.

Der kan i denne forbindelse bl.a. henvises til, at der efter

lovens § 7 - som arbejdsgruppen finder bør opretholdes - skal fremskaffes en række oplysninger om forskellige former for sociale og forsikringsmæssige ydelser, som tilfalder skadelidte i anledning af skaden, og som skal bringes til fradrag i erstatningen fra staten. Det skal som følge af reglen i § 7 også kontrolleres, i hvilket omfang skadevolderen - som ved dommen i straffesagen er blevet pålagt at betale erstatning - faktisk har betalt beløb til offeret, idet disse beløb skal fradrages i de beløb, som kan komme til udbetaling fra staten. Fradragsreglen gør det således nødvendigt, at der under alle omstændigheder er en administrativ instans, der (efterfølgende) foretager en vurdering af, hvilke beløb der kan udbetales fra staten. En administrativ instans vil også lettest kunne skaffe sig et erfaringsgrundlag og lægge en praksis med hensyn til spørgsmålet om sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder sædvanlige forsikringer, jfr. § 8, stk. 2. Også spørgsmålet om mulighederne for at gennemføre regres mod skadevolderen må vurderes af en administrativ instans. Endvidere vil der - uden for de tilfælde, hvor der indføres et egentligt retskrav - være behov for en administrativ instans, som kan tage stilling til, om der i særlige tilfælde bør gives erstatning, f.eks. efter § 1, stk. 3, for handlinger begået uden for den danske stats område eller efter § 10, stk. 2, om lovovertrædelser, der ikke er anmeldt til politiet. Det skal også nævnes, at der er visse forskelle på de erstatningsposter, som kan kræves dækket hos skadevolderen, og de erstatningsposter, som kan kræves dækket af statskassen, nemlig hvor det drejer sig om tingsskade, der opstår i forbindelse med personskade.

Hertil kommer imidlertid som noget helt afgørende, at spørgsmålet om erstatning fra staten i praksis i ikke ubetydeligt omfang rejses i sager, hvor skadevolderen er ukendt, eller hvor der af andre grunde ikke rejses straffesag. En overførelse af sådanne sager til domstolene til afgørelse ville medføre en meget uheldig yderligere belastning af domstolenes ressourcer med risiko for længere sagsbehandlingstider end i dag, medmindre der samtidig blev tilført domstolene yderligere personaleresourcer, hvilket ville medføre betydelige

udgifter for det offentlige. Under alle omstændigheder ville en sådan kompetenceoverførelse samtidig kunne medføre en forsinkelse med udbetalingen af erstatningen, således at ordningen alt i alt ville forringe offerets retsstilling.

En eventuel henlæggelse af erstatningsordningens administration til domstolene måtte derfor i givet fald udformes således, at domstolene kun skulle afgøre erstatningen fra det offentlige i de tilfælde, hvor de i forvejen tager stilling til erstatningskrav mod skadevolderen. Men selv i så fald ville der fortsat være behov for en administrativ instans, der kunne påse de særlige regler i lovens § 7 m.v., jfr. ovenfor.

En sådan begrænset kompetenceoverførelse ville imidlertid også rejse en række processuelle spørgsmål. Det ville - på samme måde som ved en fuldstændig kompetenceoverførelse - være nødvendigt at gennemføre helt nye og relativt udførlige regler om behandlingen af sådanne sager. I den forbindelse ville det også være nødvendigt, at statens interesser under sagen blev varetaget på betryggende måde. Det ville kunne give anledning til visse ulemper, såfremt dommeren ex officio skulle varetage statens interesser. Men det ville også kunne give anledning til ulemper, såfremt anklagemyndigheden skulle varetage statens interesser, fordi anklagemyndigheden - der i forvejen skal varetage den forurettedes (skadelidtes) interesser - herved blev tvunget ud i en form for rolleskifte. Konsekvensen ville derfor kunne være, at det offentlige i alle sager af blot nogen betydning måtte være repræsenteret af kammeradvokaten. Resultatet af en sådan begrænset kompetenceoverførelse ville derfor i realiteten blive en fordyrelse af ordningen med erstatning til ofre for forbrydelser samt en yderligere belastning af domstolenes ressourcer.

Såfremt man gennemfører en fuldstændig ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, således som arbejdsgruppens flertal ovenfor i afsnit 5.2.2. har foreslået, er der i arbejdsgruppen enighed om, at der ikke er behov for nogen fuldstændig eller delvis overførelse til domstolene af kompetencen til at træffe afgørelser om erstatning fra staten. Ophævelsen af § 8, stk.

lf vil jo bevirke, at der ikke længere skal gælde særlige regler om betydningen af skadelidtes egen skyld m.v., når det drejer sig om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

5.3.2. Som nævnt i afsnit 2.6. forekommer der tilfælde, hvor erstatningsnævnet har nedsat den erstatning, som er tilkendt ved dom over for skadevolderen, under henvisning til manglende dokumentation af erstatningskravet eller til, at en byretsdoms erstatningsudmåling afviger fra de overordnede retters praksis.

Et flertal på fem medlemmer af arbejdsgruppen (Arnholm, Elmer, Heide-Jørgensen, Rosenmeier og Werner) lægger vægt på, at det - selv om nævnets praksis tilgodeser statens interesser og hensynet til, at skadelidte stilles lige over for staten - for den enkelte skadelidte kan forekomme uforståeligt og stødende, at en administrativ myndighed efterfølgende anlægger en anden vurdering end den, som har fundet udtryk i en dom om samme sagsforhold. Efter de gældende regler i offererstatningsloven, navnlig i § 8, stk. 1, skal nævnet anlægge en anden vurdering end domstolene, men ændres disse regler, således at nævnet fuldt ud skal følge den almindelige erstatningsret, er der ikke behov for at lade erstatningsnævnet anlægge nogen selvstændig vurdering af erstatningsudmålingen, når denne er fastslået ved dom.

Det anførte tager navnlig sigte på tilfælde, hvor nævnets omvurdering fører til en lavere erstatning end den, som er fastsat ved dommen. Er situationen omvendt den, at den administrative vurdering medfører, at skadelidte får en højere erstatning, kan principielle betænkeligheder næppe være afgørende, og reglerne bør derfor efter flertallets opfattelse ikke udelukke sådanne omvurderinger, når de er til gunst for den skadelidte.

På denne baggrund foreslår arbejdsgruppens flertal, at der som en ny bestemmelse i lovens § 11a indsættes en regel, hvorefter erstatning i medfør af loven om erstatning til ofre for forbrydelser, i de tilfælde, hvor skadelidtes krav på erstat-

ning og godtgørelse er afgjort ved dom, skal ydes med det beløb, som er fastsat ved dommen. Herved gøres dommen bindende for erstatningsnævnet, i det omfang der ikke opretholdes særlige regler om udbetaling af erstatning til ofre. Den foreslåede nye regel vil sammen med den af det samme flertal foreslåede ophævelse af særreglen i § 8, stk. 1, bevirke, at erstatning fra staten som altovervejende hovedregel vil svare til den erstatning, som er fastsat ved dommen. I praksis vil navnlig modregning efter lovens § 7 af skadelidtes krav på andre ydelser eller fradrag af delvis erstatningsbetaling fra skadevolderen føre til afvigelser i nedadgående retning.

De almindelige regler i dansk procesret om domstolenes behandling af civile sager indebærer imidlertid, at dommeren er bundet af parternes påstande og anbringender. Hvis skadevolderen under en erstatningssag godkender eller i alt fald ikke gør indsigelse mod skadelidtes påstande og anbringender, skal dommeren afsige dom i overensstemmelse med skadelidtes påstand. De samme regler gælder, hvor en sagsøgt i en civil sag er udeblevet, idet retten da må betragte udeblivelsen således, at der ikke *gøres* indsigelse fra sagsøgtens side. I sådanne erkendelses- og udeblivelsestilfælde finder der således ikke nogen egentlig prøvelse af sagen sted, og det ville derfor være overordentlig uheldigt, såfremt erstatningsnævnet i sådanne tilfælde var bundet af den forudgående dom. Flertallets forslag til ny bestemmelse i lovens § 11 a, stk. 2,^{er} i overensstemmelse hermed udformet således, at princippet om dommens bindende virkning ikke gælder, i det omfang skadevolderen under sagen må anses for at have taget bekræftende til genmæle.

I straffesager, hvor der rejses spørgsmål om erstatningsansvar for skadevolderen, vil det efter flertallets opfattelse være ønskeligt, at man i videst muligt omfang sikrer, at erstatningsspørgsmålet er prøvet til bunds ved straffedommen, såfremt prøvelsen af erstatningsspørgsmålet kan ske uden uforholdsmæssig ulempe for straffesagen. Efter flertallets opfattelse vil dette kunne opnås, såfremt retten vejleder skadevolderen om tilvejebringelsen af processtoffet, herunder relevante ind-

sigelser, f.eks. vedrørende skadelidtes egen skyld eller accept af risiko. Hjemlen hertil findes allerede i retsplejelovens § 339 om materiel procesledning, som blev gennemført ved civilprocesreformen i 1979. Uanset sådan vejledning vil det dog ikke sjældent kunne forekomme, at en skadevolder, der alligevel aldrig bliver i stand til at betale, ikke ønsker at gøre indsigelse mod erstatningskravet. Af hensyn til den praktiske anvendelse af den foreslåede regel om dommes bindende virkning for erstatningsnævnet bør det derfor i fremtiden tydeligt fremgå af dommen, i hvilket omfang der har været rejst indsigelse under sagen fra skadevolderens side. Det vil f.eks. kunne ske ved, at der i præmisserne vedrørende erstatningspåstanden tilføjes: "Tiltalte må/må ikke anses for under sagen at have taget bekræftende til genmæle, jfr. § 11 a, stk. 2, i lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser." Dommerforeningens repræsentant i arbejdsgruppen har givet tilsagn om, at foreningen vil henlede sine medlemmers opmærksomhed på det ønskelige heri og på vigtigheden af en materiel procesledning i disse sager efter retsplejelovens § 339.

Gennemføres den af flertallet foreslåede regel om, at en dom om erstatningsspørgsmålet over for skadevolderen har bindende virkning for erstatningsnævnet, kan man formentlig tænke sig undtagelsestilfælde, hvor det resultat, som retten er nået til, er klart i strid med retspraksis, og hvor den foreslåede regel ville medføre en hæftelse fra statskassens side. Det er flertallets opfattelse, at sådanne tilfælde vil være yderst sjældne, men at der alligevel kan være behov for en art sikkerhedsventil, således at erstatningsnævnet med justitsministerens tilladelse kan appellere klart urigtige afgørelser, som ellers ville være bindende for statskassen. Flertallet foreslår derfor en sådan regel medtaget i lovens J_11 b. Arbejdsgruppens lovudkast er udformet i overensstemmelse hermed.

Et mindretal på ét medlem (Bierfreund) finder ikke, at domstolsafgørelser vedrørende skadelidtes krav mod skadevolderen bør være bindende for afgørelsen af skadelidtes krav mod staten. Efter dette medlems opfattelse bør erstatningsnævnet - uanset

at der foreligger en domstolsafgørelse af spørgsmålet i forhold til skadevolderen - træffe en selvstændigt afgørelse, ikke blot med hensyn til spørgsmålet om egen skyld m.v., jfr. ovenfor i afsnit 5.2.2., men også når det drejer sig om erstatningsudmålingen.

5.3.3. Det følger af den almindelige regel i grundlovens § 63, at ansøgeren kan indbringe erstatningsnævnets afgørelser for domstolene til legalitetsprøvelse. De ændringer, som arbejdsgruppens flertal ovenfor har foreslået i offererstatningslovens materielle og processuelle regler, vil indebære betydelige forbedringer i de almindelige domstoles prøvelsesmuligheder efter grundlovens § 63 over for nævnets afgørelser. Det samme gælder med hensyn til mindretallets forslag om en ændret udformning af de materielle regler.

Bl.a. på denne baggrund er der i arbejdsgruppen enighed om, at der ikke er grundlag for at indsætte særlige regler i offererstatningsloven om adgang til domstolsprøvelse af nævnets afgørelser. Også i betragtning af, at nævnet med sin sammensætning har en domstolslignende karakter, må de almindelige regler i grundlovens § 63 efter arbejdsgruppens opfattelse anses for fuldt tilstrækkelige til at betrygge den skadelidtes stilling, og det er arbejdsgruppens opfattelse, at indsættelsen af særlige regler i loven om domstolsprøvelse af erstatningsnævnets afgørelser ville give anledning til en række problemer, også af økonomisk karakter.

5.4. Ændringer i offererstatningsloven som følge af gennemførelsen af loven om erstatningsansvar.

Som nærmere beskrevet i bilag 5 til betænkningen indebærer den nu gennemførte lov om erstatningsansvar en væsentlig forhøjelse af erstatningerne for personskade og tab af forsørger, og arbejdsgruppen skal derfor efter sit kommissorium vurdere, i hvilket omfang der bør gennemføres ændringer i offererstatningsloven som følge af dette forhøjede almindelige erstatningsniveau.

Reglen i offererstatningslovens § 7 bevirker, at der i erstatningerne fra staten skal ske fradrag for ydelser fra anden side, herunder også for den kapitaliserede værdi af invalidepension og for andre sociale ydelser. Denne fradragsregel er udtryk for, at offererstatningsloven har karakter af et socialt sikkerhedsnet for skadelidte, som ikke på anden måde får deres tab dækket, være sig ved sociale ydelser, private forsikringer eller erstatning fra skadevolderen. I dag, hvor den højeste erstatning for 100% invaliditet udgør ca. 450.000 kr., medfører denne fradragsregel, at erstatningerne fra staten til invaliderede ofre for forbrydelser kun udgør mindre beløb, idet invalidepensionen træder i stedet for erstatningen som socialt sikkerhedsnet. I nogle sager har erstatningsnævnet dog i sådanne tilfælde tilkendt en godtgørelse for forstyrrelse af stilling og forhold.

Den stigning i erstatningsniveauet, som vil følge af den nye lov om erstatningsansvar, ville imidlertid - hvis der ikke indsættes særlige begrænsningsregler i offererstatningsloven - medføre en meget kraftig stigning i erstatningsudbetalingerne fra staten til ofre for forbrydelser. Selv om det kunne være ønskeligt, om man fuldt ud kunne følge reglerne i den almindelige erstatningsret, må det dog fastslås, at udgifterne til den statslige offererstatningsordning herved ville stige overordentlig kraftigt. I bemærkningerne til forslaget til den ny erstatningslov er det som følge heraf forudsat, at man må overveje mulighederne for at begrænse stigningen i udgifterne til ordningen.

Spørgsmålet om at indføre en maksimumsbegrænsning af størrelsen af de erstatninger, der kan ydes efter offererstatningsloven - en slags borgerligt jævnmål - blev allerede overvejet i betænkning nr. 751/1975, side 30. Her gik man dog imod medtagelsen af en sådan regel, idet man nærede frygt for, at en maksimering generelt ville presse erstatningsniveauet ned. Efter gennemførelsen af loven om erstatningsansvar med dennes faste udmålingsprincipper anser arbejdsgruppen ikke denne betænkning for afgørende. Tværtimod findes sådanne maksimumserstatninger i de andre nordiske lande, og indførelsen af en

slags borgerligt jævnmål vil falde godt i tråd med ordningens karakter af et socialt sikkerhedsnet.

På denne baggrund er der i arbejdsgruppen enighed om at foreslå følgende begrænsninger i de beløb, som kan kræves udbetalt fra staten, når kravet er opgjort efter den nye erstatningslov og når der er foretaget fradrag for ydelser fra anden side, jfr. § 7:

- Ved personskade et maksimum på 500.000 kr.
- Ved erstatning til efterlevende ægtefælle eller samlever for tab af forsørger et maksimum på 225.000 kr., hvilket svarer til den normale minimumserstatning efter erstatningslovens § 13.
- Ved erstatning til efterlevende børn for tab af forsørger en maksimumsregel, der nærmere går ud på, at erstatningen (efter erstatningslovens § 14) i alle tilfælde skal beregnes på grundlag af normalbidraget.
- Ved tingsskade et maksimum på 50.000 kr.

Samtidig foreslår arbejdsgruppen, at de angivne maksimumsbeløb reguleres på samme måde som de erstatningsbeløb, der er angivet i den nye lov om erstatningsansvar.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at personskadeerstatningerne fra staten med det foreslåede maksimumsbeløb på 500.000 kr. vil kunne have en sådan størrelse, at indkomstafhængige sociale ydelser bortfalder. Dette svarer imidlertid til, hvad der gælder i den almindelige erstatningsret, hvor de nye høje erstatninger vil have den samme virkning, og arbejdsgruppen finder ikke grundlag for på dette punkt at indføre særregler for erstatninger til ofre for forbrydelser.

5.5. De økonomiske konsekvenser af arbejdsgruppens forslag.

Ved loven om erstatningsansvar er der som tidligere nævnt gen-

nemført en væsentlig forhøjelse af det almindelige erstatningsniveau for personskade og tab af forsørger. Denne generelle stigning i erstatningsniveauet må antages også at ville medføre en forhøjelse af erstatningsudbetalingerne fra staten til ofre for forbrydelser. Arbejdsgruppen er derfor blevet anmodet om i sin betænkning også at tage stilling til de spørgsmål, som en gennemførelse af erstatningsloven må give anledning til vedrørende offererstatningsloven.

Arbejdsgruppen skønner, at stigningen i erstatningsniveauet som følge af den nye lov om erstatningsansvar vil medføre en kraftig forøgelse af statens udgifter i forbindelse med erstatningsudbetalingerne til ofre for forbrydelser. Som eksempel kan nævnes, at den højeste erstatning for 100% invaliditet, der i dag udgør ca. 450.000 kr., efter udmålingsreglerne i den nye erstatningslov vil kunne stige til ca. 2,3 mio. kr., jfr. herved bilag 5, der indeholder en oversigt over de vigtigste ændringer i erstatningsniveauet som følge af loven om erstatningsansvar.

Arbejdsgruppen har på denne baggrund stillet forslag om, at der - i lighed med gældende ret i andre nordiske lande - indsættes regler om maksimumserstatninger i offererstatningsloven. Arbejdsgruppens overvejelser vedrørende disse spørgsmål findes i afsnit 5.4.

En gennemførelse af arbejdsgruppens forslag om maksimumserstatninger vil betyde en væsentlig reduktion i den ovennævnte merudgift for staten som følge af gennemførelsen af den almindelige erstatningslov.

Et flertal i arbejdsgruppen har endvidere stillet forslag om en ophævelse af bestemmelsen i offererstatningslovens § 8, stk. 1, således at det også ved afgørelser om erstatningsudbetalinger fra staten bliver dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, der finder anvendelse. Såfremt man gennemfører dette forslag, vil den ovennævnte besparelse for staten ved indførelse af maksimumserstatninger blive reduceret i et vist mindre omfang. Det er vanskeligt

nøjagtigt at angive størrelsen af denne reduktion, men en opgørelse foretaget af erstatningsnævnet vedrørende de sager, som nævnet har behandlet i 2. halvdel af 1982, jfr. bilag 2, synes at vise, at dette ændringsforslag kun vil få betydning i et mindre antal sager, og at der i disse sager ikke vil være tale om skader af alvorlig karakter. Der vil således også, selv om dette forslag gennemføres, blive tale om en betydelig reduktion i merudgifterne for staten som følge af gennemførelsen af loven om erstatningsansvar.

Udkast
til
lov CM» ændring af lov CM» erstatning fra staten til ofre
for forbrydelser.

(Retskrav på erstatning).

§ 1.

I lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 1, 2 1. pkt., og i § 3, stk. 1, ændres "kan yde" til: "yder".

2. § 1 f stk. 2, affattes således:

"Stk. 2. Erstatning ydes endvidere for skade på tøj og andre sædvanlige personlige ejendele, herunder mindre kontantbeløb, som skadelidte havde på sig, da personskaden blev forvoldt."

3. § 2 affattes således:

"§ 2. Afgår skadelidte ved døden, ydes der erstatning for rimelige begravelsesudgifter og erstatning til den, som ved dødsfaldet har mistet en forsørger."

4. § 3, stk. 1, nr. 5, affattes således:

"5) på grund af åndssvaghed er optaget i institution for personer med vidtgående fysiske og psykiske handicap, jfr. lov om social bistand, eller".

5. I § 3, stk. 2, 3 og 4, § 6 og § 9, stk. 2, ændres "kan ydes" til: "ydes".

6. Efter § 6 indsættes:

"§ 6 a. Ved afgørelser om erstatning efter denne lov finder dansk rets almindelige regler om skadevolderens erstatningsansvar, herunder om nedsættelse eller bortfald af erstat-

ning på grund af skadelidtes eller afdødes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade, tilsvarende anvendelse."

7. § 8 affattes således:

"§ 8. Erstatning efter § 3 kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring."

8. Efter § 9 indsættes:

"§ 9 a. Erstatning og godtgørelse for personskade, jfr. § 1, stk. 1, kan ikke overstige 500.000 kr.

Stk. 2. Erstatning efter § 2 for tab af forsørger til efterlevende ægtefælle eller samlever kan ikke overstige 225.000 kr.

Stk. 3. Erstatning efter § 2 for tab af forsørger til efterlevende børn beregnes på grundlag af det til enhver tid gældende normalbidrag.

Stk. 4. Erstatning for tingsskade, jfr. §§ 3-4, kan ikke overstige 50.000 kr.

Stk. 5. De i stk. 1-2 og 4 nævnte beløb reguleres efter reglerne i § 15 i lov om erstatningsansvar, og reguleringen har virkning fra den nævnte lovs ikrafttræden."

9. I § 10 indsættes efter stk. 2:

"Stk. 3. Politiet vejleder skadelidte om retten til at få erstatning efter denne lov."

10. Efter § 11 indsættes:

"§ 11 a. Er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse frjå skadevolderen afgjort ved dom, ydes erstatning efter denne lov med det beløb, som er fastsat ved dommen, jfr. dog §§ 7-10.

Stk. 2. Reglen i stk. 1 gælder ikke, for så vidt skadevolderen under sagen må anses for at have taget bekræftende til genmæle.

Stk. 3. Taler særlige omstændigheder derfor, kan nævnet uanset reglen i stk. 1 tilkende skadelidte en højere erstatning eller godtgørelse end fastsat ved dommen.

§ 11 b. Har skadelidte indgivet ansøgning til nævnet om er-

statning efter denne lov, og er skadelidtes krav på erstatning og godtgørelse fra skadevolderen under behandling ved retten eller afgjort ved dom, jfr. § 11 a, stk. 1, kan nævnet med justitsministerens tilladelse indtræde som part i sagen og indbringe dommen for højere ret efter samme regler som den skadelidte. Nævnets appelfrist er 8 uger og regnes fra den dag, da nævnet er gjort bekendt med dommen."

§ 2

Loven træder i kraft den ... og finder anvendelse på skader, der forvoldes ved overtrædelser, der begås efter lovens ikrafttræden.

§ 3.

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovudkastet.Almindelige bemærkninger.

Som det fremgår af udvalgets overvejelser, jfr. kapitel 5.2. - 5.3., har arbejdsgruppen ikke været enig på alle punkter. Hvor udvalget har delt sig i et flertal og et mindretal, vil der blive gjort opmærksom herpå i bemærkningerne til de enkelte bestemmelser.

Bemærkningerne til lovudkastets enkelte bestemmelser.Til nr. 1 og nr. 5.

De foreslåede ændringer indebærer, at skadelidte får et egentligt retskrav på erstatning fra staten for personskade og tingskade, såfremt betingelserne herfor i øvrigt er til stede. Forslagene skal sammenholdes med de under nr. 6 og 7 foreslåede ændringer, hvorefter det som udgangspunkt er dansk rets almindelige erstatningsregler, der skal lægges til grund ved afgørelsen af spørgsmål om såvel erstatningsansvar som erstatningsudmåling.

Der henvises i øvrigt til arbejdsgruppens overvejelser i afsnit 5.2.1.

Til nr. 2

Den foreslåede nye udformning af § 1, stk. 2, indebærer, at der gives skadelidte et retskrav også på erstatning for skade på tøj og andre personlige ejendele. Området for erstatning er ved forslaget samtidig udvidet til også at omfatte mindre kontantbeløb, som skadelidte havde på sig. Erstatningsnævnet har i sin hidtidige praksis ofte fundet, at det ville være ønskeligt, om der var mulighed for at kunne udbetale erstatning også for disse tab, der især opstår i tilfælde af **taske-**røverier over for ældre personer. Ved den foreslåede ændring skabes der hjemmel hertil.

Til nr. 3

Forslaget indebærer, at der også bliver et retskrav på forsørgertabserstatning til efterlevende ægtefælle eller samlever og børn. Samtidig skabes der hjemmel for, at der ydes erstatning fra staten for rimelige begravelsesudgifter, hvilket bl.a. er en forudsætning for, at Danmark vil kunne ratificere Europarådskonventionen, der indeholder regler herom.

Til nr. 4

Ændringen er af redaktionel karakter og skyldes, at begrebet åndssvageforsorg blev afskaffet ved lov nr. 257 af 6. august 1978. Begrebet åndssvaghed - der fortsat også anvendes i straffeloven - er bibeholdt i forbindelse med afgrænsningen af persongruppen i lovtæksten. Man har overvejet i stedet at anvende udtrykket "psykisk udviklingshæmmede", men er veget tilbage herfra, fordi dette udtryk ikke på samme måde giver en klar afgrænsning af persongruppen, for hvilken der hæftes.

Til nr. 6-7

Den af et flertal foreslåede nye bestemmelse i lovens § 6 a indebærer sammen med den af samme flertal under nr. 7 foreslåede ændring af § 8, at det som udgangspunkt vil være dansk rets almindelige regler om erstatningsansvar for skadevolderen, der skal lægges til grund ved afgørelser om erstatning fra staten til skadelidte.

Om arbejdsgruppens nærmere overvejelser vedrørende forslaget til den nye bestemmelse i § 6 a og til forslaget om ophævelse af den særlige bortfalds- og nedsættelsesregel i den gældende lovs § 8, stk. 1, henvises til afsnit 5.2.2. Som det fremgår heraf, er de under nr. 6 og 7 nævnte ændringer foreslået af et flertal på 5 medlemmer af arbejdsgruppen, mens et mindretal

på 1 medlem har afgivet dissens.

Til nr. 8

Den foreslåede nye bestemmelse i lovens § 9 a indeholder visse særlige maksima for størrelsen af erstatning og godtgørelse fra staten for personskade, for forsørgertabserstatning til ægtefælle eller samlever og børn samt for tingsskade. Forslaget skal ses i sammenhæng med den generelle forhøjelse af erstatningsniveauet, som den nye lov om erstatningsansvar vil medføre. De foreslåede maksima vil medføre en vis begrænsning af den væsentlige udgiftsforøgelse for staten, som det forhøjede erstatningsniveau ellers ville indebære, og understreger den statslige erstatningsordnings karakter af et socialt sikkerhedsnet.

Der henvises i øvrigt til arbejdsgruppens overvejelser i afsnit 5.4.

Til nr. 9.

Ved forslaget lovfæstes den gældende administrative praksis vedrørende politiets pligt til at vejlede den skadelidte om muligheden for at få erstatning.

Til nr. 10.

De nye bestemmelser i §§ 11 a - 11 b er foreslået af et flertal på 5 medlemmer i arbejdsgruppen, mens et mindretal på 1 medlem har afgivet dissens. Om flertallets og mindretallets overvejelser henvises til afsnit 5.3.2.

Den af flertallet foreslåede nye bestemmelse i § 11 a indebærer, at erstatningen til skadelidte som altovervejende hovedregel skal udbetales med det beløb, som er fastsat ved dom i en eventuel straffesag mod skadevolderen. I praksis vil her-

efter navnlig modregning af skadelidtes krav på andre ydelser eller betaling fra skadevolderen (§ 7) føre til afvigelser herfra. Erstatningsnævnet skal dog træffe selvstændig afgørelse om erstatning i det omfang, hvori skadevolderen under retssagen må anses for at have taget bekræftende til genmæle over for skadelidtes erstatningskrav (herunder i udeblivelsestilfælde). I disse tilfælde vil retten være bundet til at følge skadelidtes påstand, og det ville derfor være uheldigt, såfremt staten i sådanne erkendelses- og udeblivelsestilfælde skulle være forpligtet til at udbetale erstatning uden nærmere prøvelse af skadelidtes krav.

Som et praktisk eksempel på anvendelsen af den foreslåede regel i § 11 a kan nævnes en voldssag, i hvilken tiltalte har nægtet sig skyldig og i konsekvens heraf påstået frifindelse for skadelidtes erstatningskrav, men samtidig har godkendt dette for så vidt angår kravets størrelse, uanset at dette ikke er dokumenteret.

Hvis retten i et sådant tilfælde kender tiltalte skyldig og dømmer ham til at betale erstatning i overensstemmelse med skadelidtes påstand, vil nævnet være afskåret fra at tillægge skadelidte en lavere erstatning med den begrundelse, at skadelidte har udvist egen skyld eller lign., idet tiltalte ikke kan anses for at have taget bekræftende til genmæle med hensyn til ansvarsgrundlaget. Nævnet vil derimod kunne tillægge en lavere erstatning end den, som er fastsat ved dommen eller eventuelt nægte erstatning med den begrundelse, at tabets størrelse ikke er dokumenteret, idet tiltalte i et tilfælde som det beskrevne har taget bekræftende til genmæle med hensyn til erstatningens størrelse.

Spørgsmålet om kompetenceforholdet mellem domstolene og erstatningsnævnet er drøftet indgående af arbejdsgruppen. Der henvises i den forbindelse til afsnit 5.3.2., hvor flertallet også har redegjort for den foreslåede nye regel i § 11 b, der giver erstatningsnævnet mulighed for i særlige tilfælde at anke domme, som er bindende for nævnet efter den foreslåede nye regel i § 11 a. Det skal om den foreslåede bestemmelse

i § 11 b fremhæves, at det afhænger af reglerne vedrørende formen for skadelidtes appeladgang, om det retsmiddel, som nævnet skal anvende ved appel af dommen, er anke eller kære. Men uanset reglerne for den skadelidtes appel er der en særlig appelfrist for nævnet på 8 uger fra det tidspunkt, hvor nævnet af den skadelidte er gjort bekendt med dommen. Således som reglen er udformet, er det således uden betydning for nævnets appeladgang, at der er gået lang tid mellem dommens afsigelse og det tidspunkt, hvor skadelidte indgiver ansøgning om erstatning til nævnet og i den forbindelse gør nævnet bekendt med dommen, jfr. herved lovens § 13, hvorefter det normalt er en betingelse for erstatning fra staten, at ansøgning ikke er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået. 1-års fristen i retsplejelovens § 372, stk. 2, gælder således ikke i disse tilfælde. Derimod tilsigtes der ingen fravigelse fra 1-års fristen i retsplejelovens § 371 om anke til højesteret som 3. instans.

Lov nr. 277 af 26. maj 1976.

Lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Kapitel 1.

Personskade.

§ 1. Staten kan yde erstatning og godtgørelse for personskade, der forvoldes ved overtrædelse af borgerlig straffelov, hvis overtrædelsen er begået i den danske stat. Det samme gælder personskade, der indtræder i forbindelse med hj ælp til politiet under anholdelse eller i forbindelse med handlinger, der foretages med henblik på lovlig privat anholdelse eller forhindring af strafbare handlinger.

Stk. 2. Erstatning kan endvidere ydes for skade på tøj og andre sædvanlige personlige brugsgenstande, som skadelidte havde på sig, da personskaden blev forvoldt.

Stk. 3. Erstatning kan i særlige tilfælde ydes for skader, der forvoldes ved handlinger begået uden for den danske stat, hvis skadelidte har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gerningstidspunktet gjorde tjeneste for en udsendt dansk udenrigsrepræsentation.

§ 2. Afgår skadelidte ved døden, kan der ydes erstatning til den, der ved dødsfaldet har mistet en forsøger.

Kapitel 2.

Tingsskade.

§ 3. Staten kan yde erstatning for tingskade, der ved overtrædelse af borgerlig straffelov forvoldes i den danske stat af personer, der

1) er tvangsanbragt på institution under kriminalforsorgen,

2) er anholdt med henblik på fængsling eller er varetægtsfængslet,

3) efter straffelovens § 49, stk. 2, er overført til institution uden for **kriminalforsorgen**,

4) er optaget i døgninstitutioner for børn og unge efter lov om social bistand,

5) har ophold på institutioner under åndssvageforsorgen eller

6) er indlagt eller tilbageholdt mod deres vilje på de hospitaler m. v., der er nævnt i § 1 i lov om sindssyge personers hospitalsophold.

Stk. 2. Erstatning kan ydes for skade, der forvoldes på institutionens område eller under ophold uden for dette med tilladelse eller i forbindelse med udeblivelse eller undvigelse.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at erstatning kan ydes for skader forvoldt af personer, der frivilligt har ophold på institutioner under kriminalforsorgen, hvis skaden er forvoldt på institutionens område eller i institutionens umiddelbare nærhed.

Stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at erstatning kan ydes for skade forvoldt af personer, der er anbragt i familiepleje.

§ 4. Justitsministeren kan fastsætte regler, hvorefter staten kan erstatte den i § 3, stk. 1, nævnte skade, der forvoldes af **personer**, som i Finland, Island, Norge eller Sverige er undvejet fra institutioner svarende til dem, der er omtalt i § 3, stk. 1.

§ 5. Erstatning ydes ikke til offentlige myndigheder eller institutioner.

Kapitel 3.

Fælles bestemmelser m. v.

§ 6. Erstatning kan ydes, selv om skadevolderen er

- 1) ukendt eller ikke kan findes,
- 2) under 15 år eller
- 3) utilregnelig.

§ 7. Erstatning ydes ikke, i det omfang skaden godtgøres af skadevolderen eller dækkes af ydelser efter den sociale lovgivning, løn under sygdom, pensionsydelser, private forsikringer eller andre økonomiske ydelser, som tilfalder skadelidte i anledning af skaden.

Stk. 2. Erstatning ydes ikke til dækning af regreskrav mod skadevolderen.

§ 8. Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde, jfr. § 2, har medvirket til skaden, eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig.

Stk. 2. Erstatning efter § 3 kan endvidere nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har undladt at træffe sædvanlige sikkerhedsforanstaltninger, herunder tegning af forsikring.

§ 9. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at krav under et bestemt beløb ikke erstattes.

Stk. 2. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at der kan ydes erstatning efter § 3, stk. 1-3, for skader forvoldt i institutionens umiddelbare nærhed, selv om skaden er mindre end det beløb, der fastsættes efter stk. 1.

§ 10. Erstatning er betinget af, at lovovertrædelsen uden unødigt ophold er anmeldt til politiet, og at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning.

Stk. 2. I særlige tilfælde kan erstatning dog ydes, selv om betingelsen i stk. 1 ikke er opfyldt.

§ 11. Afgørelse om erstatning træffes af et nævn, der nedsættes af justitsministeren.

Stk. 2. Nævnet består af en formand, der skal være dommer, og af 2 andre medlemmer, hvoraf det ene medlem udnævnes efter

indstilling fra socialministeren og det andet medlem efter indstilling fra advokatrådet. Medlemmerne og stedfortrædere for disse udnævnes for 4 år.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter nævnets forretningsorden og regler om indgivelse af ansøgning.

§ 12. Justitsministeren kan efter forhandling med vedkommende minister fastsætte regler om, at afgørelse om erstatning efter § 3, stk. 1-3, for skader under et bestemt beløb forvoldt i institutionens umiddelbare nærhed kan træffes af institutionen.

Stk. 2. § 13 og § 14, stk. 1, 1. pkt., og stk. 3, finder tilsvarende anvendelse på ansøgninger, der behandles af institutionen.

Stk. 3. Institutionens afgørelse kan af skadelidte og skadevolderen påklages til nævnet.

§ 13. Nævnet kan ikke behandle en ansøgning, der er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der foreligger særlige grunde.

§ 14. Nævnet kan opfordre ansøgeren til at medvirke til sagens oplysning, herunder ved personligt fremmøde for nævnet, ved i tilfælde af personskade at lade sig undersøge af en læge og om fornødent, eventuelt ved indlæggelse, at lade sig undergive observation og behandling. Nævnet kan endvidere afkræve andre, der har kendskab til forholdene, oplysninger, der må anses for nødvendige. Nævnet kan herunder indhente sygehusjournaler eller udskrifter heraf.

Stk. 2. Nævnet kan forlange optaget retsligt forhør.

Stk. 3. Efterkommer ansøgeren ikke inden en fastsat frist en opfordring fra nævnet om at medvirke til sagens oplysning, kan sagen afgøres på det i øvrigt foreliggende grundlag.

§ 15. Udgifterne ved sagens behandling ved nævnet, herunder udgifter til de undersøgelser, der er omtalt i § 14, stk. 1, betales af staten.

Stk. 2. Nævnet kan i særlige tilfælde bestemme, at ansøgeren helt eller delvis skal have dækket udgifter, som han har afholdt i anledning af sagen.

§ 16. Nævnet har den endelige administrative afgørelse af de sager, der indbringes for nævnet.

§ 17. Staten indtræder, i det omfang der ydes erstatning, i skadelidtes krav mod skadevolderen.

§ 18. Har ansøgeren givet urigtige oplysninger eller fortiet omstændigheder af betydning for erstatningen, kan beløb, som er modtaget med urette, kræves tilbagebetalt.

Stk. 2. Tilbagebetaling kan endvidere kræves, hvis ansøgeren senere på anden måde opnår dækning for skaden.

Kapitel 4.

Ikrafttrædelse.

§ 19. Loven træder i kraft den **1. oktober 1976**.

Stk. 2. Loven anvendes ikke på skader, der forvoldes ved overtrædelser begået for lovens ikrafttrædelse.

§ 20. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Givet på Christiansborg slot, den 26. maj 1976.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

I Dronningens navn:

INGRID.

Dronning af Danmark.

Rigsforstander.

Orla Møller.

NOTAT

vedrørende forslag til folketingsbeslutning om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

1. Under første behandling af forslaget blev fra flere sider rettet kritik mod nævnets praksis blandt andet på grundlag af konkrete sager, hvor nævnet har tillagt skadelidte en lavere erstatning fra statskassen end tilkendt ved en straffedom, der har afgjort det privatretlige erstatningsspørgsmål. Der kan derfor være anledning til at understrege, at nævnet ved udmåling af erstatnings beløbet i den enkelte sag nøje følger de principper, som kan udledes af retspraksis. Ved retspraksis forstås her praksis ved Højesteret og landsretterne, der almindeligt antages at være retningsgivende for byretterne. Som det fremgår af oversigten over nævnets praksis og de følgende bemærkninger, indebærer dette, således som loven er udformet, imidlertid ikke altid, at en eventuel erstatningsfastsættelse i den konkrete straffesag uden videre kan lægges til grund af nævnet med den konsekvens, at erstatningen skal udredes at statskassen.

2. Efter loven er der - således om det også fremhæves i bemærkningerne til beslutningsforslaget - tale om en billighedserstatning jfr. lovens § 1. Selve dette hovedprincip spiller dog en ret begrænset rolle for så vidt angår det problem, som forslaget i første række har for øje. Nævnet har således ikke i noget tilfælde afslået eller nedsat erstatning alene under hensyn til dette hovedprincip eller til skadelidtes økonomiske forhold. Da der ikke hidtil er fastsat bevillingsmæssige rammer for nævnets tildeling af

erstatning, er afslag eller nedsættelse ejheller givet ud fra hensynet til at "styre ordningens økonomiske konsekvenser for det offentlige" jfr. betænkning 751/1975 side 17-18. Som følge af ordningens karakter af billighedserstatning tilkender nævnet ikke renter af erstatninger.

3. Der træffes imidlertid ved domstolene afgørelser om erstatningskrav, som nævnet ikke uden videre har ment at kunne lægge til grund som stemmende med retspraksis. Klare eksempler herpå er tilfælde, hvor der fra tiltaltes side ikke rejses indsigelse mod erstatningskravet, f.eks. fordi han ikke er i stand til at betale jfr. justitsministerens svar på spørgsmål fra Preben Wilhjelm den 2. december 1982, der er optrykt som bilag til forslaget. Uanset at der naturligvis af og til fremsættes erstatningskrav, som er stærkt opskruede, antages det ikke, at retten er beføjet til at tilkende en lavere erstatning, end parterne er enige om, selvom enigheden kun er udtrykt ved, at skadevolderen ikke rejser indsigelse mod kravet. Hvis krav af denne karakter uden nærmere prøvelse skulle dækkes af statskassen, må risikoen for misbrug f.eks. ved aftale mellem parterne i hvert fald have i erindring ved regelens udformning.

Hvad særlig angår godtgørelse for tort i voldtægtssager, har nævnet nøje fulgt den udvikling, der er sket i landsretternes udmåling, hvor beløbet, i den tid nævnet har virket, er steget fra 10.000 kr. til 15.000 kr. og senere 20.000 - senest måske med en tendens til forhøjelse til 25.000 kr. Det i landsretspraksis sædvanligt tilkendte beløb, er også tilkendt af nævnet i tilfælde, hvor en dom har tilkendt en højere eller lavere godtgørelse, idet man har anset en ligelig behandling af de skadelidte i forhold til statskassen for værende af væsentlig betydning og af større betydning end den omstændighed, at skadevolderen er dømt til at betale et andet beløb.

4. Efter loven erstattes som altovervejende hovedregel kun personskade og altså navnlig ikke tingsskade. Det forekommer naturligvis, at straffedomme fastsætter erstatning til en skadelidt til et samlet, eventuelt afrundet beløb, som indbefatter såvel personskade som anden skade, der ikke er omfattet af lovens regler. I sådanne tilfælde er en efterfølgende vurdering i forhold til loven under alle omstændigheder påkrævet.

5. Efter lovens § 7 ydes erstatning af statskassen ikke i det omfang, skaden godtgøres af skadevolderen eller dækkes af ydelser efter den sociale lovgivning, løn under sygdom, private forsikringer m.v. Hvis denne bestemmelse opretholdes, må det i alle tilfælde efterfølgende klargøres, om der skal ske afkortning i erstatningen på grund af ydelser som de nævnte. Oplysning herom vil kun undtagelsesvis foreligge allerede ved afsigelse af dom i den straffesag, hvor der er taget stilling til det privatretlige erstatningsansvar. Ikke mindst afgørelse af spørgsmålet om ydelse af invalidepension eller ydelser fra private forsikringer kan trække i langdrag, blandt andet fordi supplerende lægeundersøgelser og vurderinger kan være nødvendige. Ophævelse af regelen i § 7 synes ikke at kunne komme på tale, idet et ikke ubetydeligt antal skadelidte herved ville få mulighed for dobbelt dækning af skaden.

6. Lovens § 8, hvorefter erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis "skadelidte har medvirket til skaden, eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig. . . ." kan jævnlig føre til, at nævnet tilkender mindre erstatning end fastslået ved dom. På grundlag af den ovenfor nævnte betænkning, der danner baggrund for loven, har nævnet stedse forstået denne bestemmelse således, at det påhviler nævnet at udøve et selvstændigt skøn over,

hvorvidt der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at det ikke er rimeligt at yde (fuld) erstatning af statskassen. Der kan her navnlig henvises til betænkningen side 29-30, hvor faren for misbrug for så vidt angår krav mellem ægtefæller og samlevende nævnes, og side 36-37 hvor det understreges, at udtrykket "medvirken" er væsentlig videre end begrebet "egen skyld" i sædvanlig erstatningsretlig forstand. På grundlag af det anførte har nævnet stedse fortolket loven, således at erstatning kan og bør afslås eller nedsættes også i en række tilfælde, hvor skadelidte er anset som "sagesløs" i relation til straffelovens § 244, stk. 4.

Ophævelse af bestemmelsen i § 8 eller udelukkelse af bestemmelsens anvendelse i tilfælde, hvor der foreligger dom for erstatningskravet vil kunne føre til resultater, som næppe uden videre kan anses for rimelige. Eksempelvis vil praktisk talt enhver overtrædelse af straffelovens voldsbestemmelser indebære, at skadelidte direkte over for skadevolderen vil have krav på (fuld) erstatning. Dette vil således gælde, også i tilfælde hvor skadelidte på ingen måde kan anses for sagesløs i straffelovens forstand, f.eks. fordi han har været stærkt provokerende eller har indladt sig i slagsmål jfr. straffelovens § 248, stk. 2.

Om karakteren af de sager, i hvilke § 8 er anvendt, henvises til oversigten i bilag 1. Som det fremgår af denne oversigt er afslag på erstatning fra staten netop meddelt i et betydeligt antal tilfælde, hvor der er sket frifindelse for eller ikke rejst tiltale for vold mod sagesløs.

7. Loven omfatter kun skader, der er forvoldt ved overtrædelse af borgerlig straffelov, ikke f.eks. overtrædelse af politivedtægt, arbejderbeskyttelseslov og færdselslov o.s.v. selvom om sådanne lovovertrædelser også kan medføre, at

der ifaldes et privatretligt erstatningsansvar, som fastslåes ved dom.

8. Nævnet har søgt at identificere de konkrete sager, som er fremdraget i bemærkninger til forslaget og under Folketingets første behandling af dette. Om de enkelte sager kan oplyses følgende:

I bemærkninger til forslaget anføres som eksempel på, at "nævnets afgørelse overhovedet ikke er på linie med domstolenes", en voldssag, hvor gerningsmanden blev idømt en fængselsstraf på 1 år, idet retten særligt påpegede " den ualmindelig langvarige, nedværdigende og rå og brutale vold, som tiltalte har udvist". Erstatningskravet lød på 20.440 kr., men der blev af retten "på baggrund af de foreliggende oplysninger alene fundet grundlag for at tilkende en samlet erstatning på ialt 10.000 kr." Nævnet tilkendte kun 550 kr. Det kritiseres af Preben Wilhjelm (Folketingstidende spalte 7382) , at nævnet ikke har begrundet sin afgørelse .

Om den pågældende sag (der er journaliseret som N.j. nr. 364/82) kan oplyses, at den overfaldne - en 27-årig kvindelig invalidepensionist - havde kendt domfældte i ca. 5 år og i perioder boet sammen med ham. Han blev dømt blandt andet for vold mod sagesløs ved gennem tre dage, hvor hun opholdt sig i hans lejlighed, at have slået hende adskillige gange i hovedet og på kroppen, blandt andet med et metalrør og brændt hende med cigaretter på hendes højre fod, hvilket gav anledning til et par dages hospitalsindlæggelse og en uges arbejdsudygtighed. Han blev derimod frifundet for tiltale for ulovlig frihedsberøvelse, idet overfaldne, dels under opholdet forlod lejligheden og vendte frivilligt tilbage og dels undlod at tilkalde hjælp under de telefonsamtaler, hun førte fra lejligheden.

Overfaldne forklarede blandt andet, at hun, der er narkoman og lejlighedsvis ernærer sig ved prostitution, led af abstinenser og på eget initiativ tog til domfældtes lejlighed for at indtage narkotika, og at hun på grund af overdosis blev dårlig og faldt i søvn. Under opholdet gav domfældte hende, dels metadon, dels heroin og stesolid.

Uanset at hun således blev overfaldet i lejligheden, og at hun iøvrigt i to tilfælde et par måneder forinden også var blevet overfaldet af ham, fortsatte hun med at besøge ham, men ikke med at bo hos ham. Hun har videre forklaret, at hun er klar over, at han ikke ønsker, at hun besøger ham, og hun kan ikke forklare, hvorfor hun alligevel gør det, da hun samtidig er bange for ham.

Nævnet tilkendte 550 kr. i godtgørelse for svie og smerte i overensstemmelse med de i retspraksis anvendte faste tekster for sengeliggende og oppegående sygedage, men fandt ikke grundlag for at tilkende yderligere godtgørelse i medfør af ikrafttrædelseslov til straffelovens § 15, idet det er nævnets opfattelse, at der i voldssager i modsætning til voldtægtssager ikke i Landsretternes og Højesterets praksis generelt gives godtgørelse for tort - og i hvert fald ikke under omstændigheder som de foreliggende og ikke med beløb som det ved byretsdommen tilkendte.

Medens retten begrundede tilkendelsen af de 10.000 kr. som "erstatning for svie og smerte samt godtgørelse" har nævnet anført, at de 550 kr. er "godtgørelse for svie og smerte". På forespørgsel fra ansøgerens advokat har nævnets sekretær, der er byretsdommer, telefonisk den 2. december 1982 redegjort for begrundelsen, og hvis man havde bedt om at få den skriftligt, havde man naturligvis i denne, som i alle andre sager, fået det.

Lis Møller har den 10. marts 1983 (Folketingstidende spalte 7369) i sin omtale af en vold-

tægtssag anført, at en erstatning på 60.000 kr. ville have været rimelig, men at der ved dommen kun blev tilkendt 40.000 kr., og at nævnet nedsatte erstatningen til 20.000 kr.

Nævnet har identificeret sagen som N.j. nr. 753/81. Gerningsmanden blev ved dom af 16. februar 1982 fundet skyldig i forsøg på voldtægt mod kvinden i hendes lejlighed, som han var brudt ind i, men han opgav forsøget, da hun skreg op og slog ud efter ham. Under straffesagen nedlagde kvindens advokat påstand om erstatning på 40.000 kr., men da gerningsmandens forsvarer protesterede mod kravet, henviste dommeren det til civilt søgsmål i medfør af retsplejelovens § 991, stk. 4, og § 992, stk. 1. Da sådant søgsmål efter de fornævnte foreliggende oplysninger ikke er blevet anlagt, har domstolene altså ikke taget stilling til erstatningskravet.

Advokaten har overfor nævnet påstået erstatning med 45.091,01 kr., hvoraf 30.000 kr. søges som godtgørelse for lidelse og sjælelig forstyrrelse, medens 10.985,01 kr. søges som erstatning for udgifter i forbindelse med flytning til ny lejlighed m.v., 2.700 kr. angår anslåede udgifter til medicin, 1.209 kr. angår taxakørsel og 200 kr. er udgiften til en lægeerklæring. Med erstatningsansøgningen fulgte blandt andet en erklæring fra en speciallæge i psykiatri.

Nævnet tilkendte 22.000 kr. i erstatning og 800 kr. til dækning af udgifter til advokatbi-stand, ialt 22.800 kr. Nævnet skønnede på grundlag af lægeerklæringen og sagens øvrige oplysninger, at der var tale om en alvorlig forbrydelse som kvinden var stærkt psykisk præget af i den følgende tid. Nævnet tog derfor udgangspunkt i den godtgørelse på 20.000 kr. for tort, der tilkendes i retspraksis for fuldbyrdede voldtægtsfor-

hold, der altid er meget alvorlige forbrydelser, og som normalt medfører betydelige psykiske eftervirkninger, og uanset at der i det foreliggende tilfælde kun var tale om et forsøg på voldtægt, tilkendte man 20.000 kr. for tort.

Erstatning for flytteudgifter kan ikke ydes efter reglerne om personskadeerstatning, men man tilkendte en skønsmæssigt fastsat godtgørelse for forstyrrelse af stilling og forhold på 1.000 kr. Endvidere tilkendtes en skønsmæssigt fastsat erstatning for nødvendige udgifter til taxakørsel og medicin på 1.000 kr.

Preben Wilhjelm har den 10. marts 1983 (Folketingstidende spalte 7377) omtalt en sag, hvor en ung mand blev invalideret ved et overfald blandt andet med den følge, at han måtte opgive sin uddannelse. Det anføres, at "den udmålte erstatning var på - hvis jeg nu skal anonymisere det lidt og runde beløbet ned/op - 50.000 kr. Men det, som nævnet gav, var 1.900 kr."

Nævnet har identifieret sagen som N.j. nr. 673/82. Erstatningskravet er ikke pådømt under straffesagen, der er afgjort ved retten i Horsens' dom af 25. september 1981, og efter de for nævnet foreliggende oplysninger er det heller ikke pådømt ved civilt søgsmål, så man er uforstående overfor, hvad der menes med "den udmålte erstatning" på 50.000 kr.

Om nævnets behandling af sagen skal man oplyse følgende:

Ved skrivelse af 10. november 1982 til ansøgerens advokat meddelte man følgende begrundede afgørelse:

". . . . at nævnet den 2. november 1982 har tilkendt Deres klient 1.900 kr. i erstatning for ødelagt beklædning og godtgørelse for svie og smerte.

Der er i de foreliggende lægelige erklæringer, herunder erklæring afgivet af overkirurg Ove Birn den 30. juli 1981 ikke grundlag for tilkendelse af yderligere erstatning, herunder den af Dem krævede godtgørelse for forstyrrelse af

stilling og forhold samt invaliditet på 100.000 kr.¹¹.

Afgørelsen er truffet på grundlag af advokatens ret summariske erstatningsopgørelse, straffesagens akter samt enkelte andre bilag, herunder navnlig den omtalte lægeerklæring, der er afgivet et par måneder efter overfaldet. Ifølge erklæringen havde den overfaldne i panden fået en 6 cm. lang flænge, der gik ind til knoglen. Der var en lille læsion af selve hjernen. Det anførtes, at kranielæsionen formentlig ikke ville medføre noget mén udover ardannelse i huden. Der var endvidere tale om en lettere hjernetystelse, om hvilken det anførtes, at man ikke med sikkerhed kunne afgøre, om der ville komme noget mén, men at det dog næppe var sandsynligt. Lægen skønnede, at der næppe ville blive tale om arbejdsdygtighed udover 3-4 ugers rekreation, medmindre den lette hjernerystelse viste sig at medføre senfølger.

Folketingsmand Henning Jensen henvendte sig til Justitsministeren ved skrivelse af 24. januar 1983, idet han gjorde gældende, at den tilkendte erstatning var helt utilstrækkelig, hvilket kunne skyldes, at advokatens "henvendelse til erstatningsnævnet måske har været noget mangelfuld i henseende til eftervirkningerne af overfaldet".

Efter at nævnet ved Justitsministeriets skrivelse af 4. februar 1983 blev gjort bekendt med henvendelsen, har man den 1. marts 1983 genoptaget sagen og forelagt den for sikringsstyrelsen til udtalelse om eventuel invaliditet. Sagen afventer nu denne udtalelse.

9. Nævnet har endvidere, med henblik på belysning af praksis, foretaget en gennemgang af de i 2. halvår 1982 indkomne sager.

Gennemgangen har omfattet ialt 509 sager. Af disse sager er 38 endnu ikke afsluttet, typisk fordi sagen er forelagt sikringsstyrelsen

eller iøvrigt beror på tilvejebringelse af yderligere oplysninger. I 135 sager foreligger ingen straffesag eller civil sag om erstatningsspørgsmålet, hvilket ofte skyldes, at gerningsmanden er akendt, samt i enkelte tilfælde at tiltale er frafaldet, eller gerningsmanden har været under 15 år.

Materialet omfatter herefter ialt 336 sager, der kan grupperes således:

- A. Erstatningskravet hverken pådømt under straffesagen eller ved civilt søgsmål, ialt 142 sager.
a. erstatningspåstand ikke nedlagt
eller henvist til civilt søgsmål	132
b. forligt indenretligt	5
c. forligt udenretligt	2
d. anden grund _____	3
	142
- B. Erstatningskravet pådømt, ialt 194 sager, heraf 3 under civilt søgsmål og resten i forbindelse med straffesagen.
- 1°. Nævnet tilkendt samme erstatning som dommen (incl. sager, hvor nævnet tillige har tillagt advokatsalær). Heraf angår 20 sager godtgørelse for tort i voldtægtssager: 64
- 2°. Nævnet tilkendt højere erstatning end dommen, ialt 52
a. forhøjelsen skyldes udelukkende de pr. 1. oktober 1982 ændrede takster for svie og smerte	11
b. forhøjelsen skyldes udelukkende forhøjelse af godtgørelsen for tort ved en voldtægtsforbrydelse	6
c. forhøjelsen skyldes udelukkende erstatningsposter, som dommen ikke har taget stilling til	21
d. andre tilfælde	<u>14</u>
	<u>I².</u>

30. Nævnet tilkendt <u>lavere</u> erstatning end dommen, ialt 78	
a. nedsættelsen skyldes udelukkende bestemmelsen i § 8,	38
b. nedsættelsen skyldes udelukkende bestemmelsen i § 3,	9
c. andre tilfælde	<u>31</u>
	78

10. Som bilag 1 - 3 vedlægges oversigt over de nævnte 78 sager, hvor nævnet har tilkendt lavere erstatning end fastsat ved dom.

Underbilag 1.

- a) Sager hvor nævnet har tilkendt lavere erstatning end retten,
OK hvor nedsættelsen alene er begrundet i bestemmelsen i § 8.

532/82 Ved dommen tilkendtes 3.554,18 kr. i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte ikke ville protestere mod.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved overfaldet, idet parterne sammen med nogle bekendte havde siddet ved samme bord i et værtshus og skiftedes til at give omgange, og ansøgeren gentagne gange var kommet med provokerende udtalelser, hvilket resulterede i håndgemæng. Da parterne senere forlod værtshuset, kastede ansøgeren en flaske efter domfældte dog uden at ramme, hvorpå domfældte med en cykelpumpe eller et rør slog ansøgeren adskillige gange med bl.a. næsebensbrud til følge.

533/82 Ved dommen tilkendtes 6.587,33 kr. **Gerningsmanden** blev dømt for vold efter straffelovens § 244, **stk.3**, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4, og ved straffens fastsættelse blev det taget i betragtning, at **volden** var udøvet under særligt formildende omstændigheder.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til de omstændigheder, hvorunder volden var udøvet, idet ansøgeren på værtshuset først indlod sig i skænderi med sin veninde, der ikke ville med hjem, og derpå i klammeri med andre gæster, hvorunder han blev så voldsom, at det ifølge dommen var rimeligt, at domfældte greb ind for at holde ansøgeren

fast. Da ansøgeren imidlertid slog fra sig, tildelte domfældte ham 3 knytnæveslag med bl.a. tandskader og hjernerystelse til følge.

560/82 + De to ansøgere fik ved straffedommen tilkendt erstat-
561/82 ning med henholdsvis 760 kr. for svie og smerte og 957 kr. for ødelagte briller. Det fremgår ikke af sagen, om domfældte gjorde indsigelse mod erstatningspåstandene. De var efter en middag med øl og snaps, som de var blevet påvirket af, taget til en anden restaurant kl. 02,45. Her fremsatte den ene af dem en række provokerende bemærkninger med den følge, at en af gæsterne i restauranten indledte et slagsmål med ham, og da den anden ansøger ville skille parterne ad, blev han også involveret. De pådrog sig henholdsvis hudafskrabning m.v. og næsebensbrud.

Nævnet afslog begge ansøgninger i medfør af § 8.

563/82 Ved dommen tilkendtes 2.674 kr., herunder 2.000 kr. som godtgørelse for svie og smerte. Nævnet forhøjede opgørelsen af godtgørelsen for svie og smerte på grundlag af oplysningerne om arbejdsudgytighedens varighed, men tilkendte i medfør af § 8 kun halv erstatning = 1.880 kr., under henvisning til omstændighederne ved voldens udøvelse, idet ansøgeren efter at have drukket kraftigt på et værtshus ville hjem i taxa og herunder lagde hånden på domfældtes skulder og sagde, at han ville have den taxa, som domfældte allerede var på vej ind i, og som domfældte var kommet først til. Gerningsmanden dømtes for vold efter straffelovens § 244, stk.3, ved derefter at have givet ansøgeren et par knytnæveslag, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.

- 565/82 Ved dommen tilkendtes 4.200 kr. i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte tog bekræftende til gemmelse over for.
- Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved den udøvede vold, idet ansøgeren under en fest havde været oppe at skændes med en anden, og domfældte havde gentagne gange bedt dem holde op. Da de senere var på vej ud muligvis efter ansøgerens opfordring til at "gå med udenfor", gav domfældte ansøgeren nogle knytnæveslag med brud på underkæben til følge. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, **stk.3**, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.
- 592/82 Under straffesagen blev ansøgeren tilkendt 1.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte, medens et erstatningskrav for skader på beklædningsgenstande henvistes til civilt søgsmål.
- Nævnet afslog ansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen. Den kvindelige ansøger havde i **1½** måned boet sammen med domfældte, og hun havde den pågældende dag drukket ca. 6 pilsnere og lidt spiritus om eftermiddagen, og da domfældte kom hjem, opstod der skænderi, hvorunder parterne puffede til hinanden, hvorved ansøgeren faldt over mod et **akvarium**. Derpå slog domfældte hende med et knytnæveslag i hovedet, hvorved hun faldt og slog hovedet mod et **dørhåndtag**. Episoden fortsatte på ejendommens gårdsplads, hvor et vidne iagttog, at begge parter slog løs på den anden.

- 610/82 Ved dommen tilkendtes 5.300 kr. i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte anerkendte. Domfældte havde ved Dyrehavsbakken sammen med andre netop afsluttet et slagsmål med personer fra en anden gruppe, da ansøgeren kom med provokerende og nedladende ytringer om dem i anledning af slagsmålet, hvorpå domfældte gav ansøger et knytnæveslag med tandskader til følge. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8.
- 624/82 Ved dommen tilkendtes **5.138,40** kr. i erstatning. Domfældte blev fundet skyldig i overfald efter straffelovens § 244, stk.3 og 4. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen, idet parterne havde drukket sammen på et værtshus, og efter at de samtidig havde forladt det, blev ansøgeren slået med flere knytnæveslag i ansigtet. Der var uoverensstemmende forklaringer mellem parterne på næsten alle punkter, herunder om hvorvidt de kendte hinanden i forvejen, hvad der var foregået på værtshuset, og hvad der skete udenfor. Over for ansøgerens forklaring om, at han ikke havde slået domfældte stod imidlertid konstateringen ifølge en lægeerklæring af, at domfældte havde blodansamlinger i nakken og ved den ene mundvig.
- 670/82 Ved dommen tilkendtes 1.756 kr. i erstatning i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte tog bekræftende til genmæle over for. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen, idet parterne under en nytårsfest kom op at skændes, og der ikke kunne ses bort fra, at ansøgeren herunder

havde beskyldt domfældte for at; udnytte sin samleverske, og at ansøgeren havde skubbet til domfældte, inden denne slog ansøgeren. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.3, men frifundet for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.

697/82 Ved dommen tilkendtes 5.467,82 kr. i erstatning for udgifter til tandbehandling.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen, der fandt sted uden for et værtshus, efter at ansøgeren og hans kammerater på værtshuset havde haft en højroret diskussion med domfældte og dennes kammerater. Udenfor fortsatte meningsudvekslingerne, og domfældte spyttede på ansøgeren, der skubbede til domfældte, som nu slog ansøgeren i ansigtet, så en tand knækkede, hvorpå ansøgeren slog **domfældte** flere gange. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.3, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.

704/82 Gerningsmanden tog under straffesagen bekræftende til genmæle over for ansøgerens erstatningspåstand på 1.500 Kr., og der afsagdes derfor dom i overensstemmelse dermed. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under hensyn til de omstændigheder, hvorunder skaderne var **sket**. Ansøgeren og nogle kammerater skulle "i byen" og traf herunder domfældte og nogle andre. Ansøgeren var provokerende først over for en af domfældtes kammerater, som han tog fat i, og derefter over for domfældte, der derpå slog ansøgeren på munden med tandskader til følge.

713/82 To gerningsmænd blev dømt for overfald efter straffelovens § 244, stk.4, jfr. stk.3, og ved dommen tilpligtet at erstatte ansøgerens skader, der på daværende tidspunkt endnu ikke var opgjort.

Nævnet meddelte afslag på erstatningsansøgningen i medfør af § 8. Ansøgeren, der havde drukket en del øl, henvendte sig på en restaurant til den ene gerningsmand og klappede ham på skulderen i den urigtige tro, at det var en bekendt. Den pågældende var beruset, og på hans foranledning "gik de udenfor", hvor han først tog fat i ansøgeren, der derpå fik lagt gerningsmanden ned og holdt ham fast. Ved det videre slagsmål fik ansøgeren brækket kæben og beskadiget en tand.

748/82 Ved dommen tilkendtes 4.124 kr. i erstatning for udgifter til tandbehandling.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen. Ansøgeren, der havde fået en del at drikke, faldt i søvn på værtshuset, og domfældte, der også havde fået en del at drikke, gik hen og prikkede til ham og sagde noget. Da ansøgeren ikke opfattede det sagte, gik han hen til domfældte, og ved de modstridende forklaringer om det videre hændelsesforløb kunne der ikke ses bort fra det sandsynlige i domfældtes forklaring om, at ansøgeren slog ud efter domfældte, inden denne slog ansøgeren. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.1, og frifundet for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.

762/82 Ved dommen tilkendtes 1.000 kr. for svie og smerte samt ødelagt tøj i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte godkendte størrelsesmæssigt.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved den udøvede vold, idet parterne under en privat fest, hvorunder der blev drukket en del, kom i skænderi og derpå op at slås,

uden at de nærmere omstændigheder kunne fastlægges.

Til sidst fortsatte de udenfor, antagelig ifølge aftale om at "gå udenfor", og ansøgeren fik bl.a. næsebensbrud som følge af slag og spark. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.3, men frifundet for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.

774/82 Ved dommen tilkendtes 560 kr. i godtgørelse for svie og smerte, medens erstatningskravet iøvrigt henvistes til civilt søgsmål, der ikke er blevet anlagt. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8, idet erstatning ikke fandtes rimelig, da ansøgeren, forinden han blev slået og sparket af de to gerningsmænd, havde været stærkt provokerende over for dem under en diskussion om nogle piger og herunder slået den ene og tvunget den anden ned i skrå stilling.

776/82 Ved dommen tilkendtes 5.430,50 kr. for svie og smerte samt tandbehandling. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8. Parterne havde boet sammen i deres fælles lejlighed, og efter at ansøgeren havde ophævet samlivet, sås de jævnligt og havde herunder seksuelt samkvem. Da ansøgeren en dag kom hos den tidligere samlever, blev han meget opbragt over, at hun nogle dage forinden havde været sammen med en anden mand. Efter den udøvede vold (adskillige slag i ansigtet og på kroppen) tog parterne hen til en bekendt og derfra tilbage til lejligheden, hvor ansøgeren blev til næste morgen. Ansøgeren ønskede ikke forholdet anmeldt til politiet.

791/82 Ved dommen tilkendtes 1.916 kr. i erstatning for ødelagte briller og godtgørelse for svie og smerte. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen.

Den kvindelige ansøger havde boet en uges tid hos domfældte. De drak begge en del, og når domfældte blev beruset, kunne han blive voldsom. En dag bad domfældte hende om at flytte, og da han var voldsom over for hende, fik hun ikke sine ting med. Da hun kom efter dem et par dage senere, drak de nogle pilsnere sammen, og da hun ville gå, blev hun overfaldet med slag og spark samt greb om halsen, hvorved hun mistede bevidstheden.

806/82 Ved dommen tilkendtes 1.000 kr. for indbrud i ansøgerens benzintank, hvor der blev stjålet kontanter, benzin og cigaretter.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8, stk. 2, idet ansøgeren burde have sikret sig ved tegning af tyveriforsikring.

816/82 Ved dommen tilkendtes 1.760 kr. i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte tog bekræftende til genmæle over for.

Nævnet lagde erstatningsopgørelsen til grund, men tilkendte kun halv erstatning = 880 kr. i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldens udøvelse. Ansøgeren, der havde fået forbud mod at komme i køkkenet i den pension, hvor han boede, fordi han generede en af de ansatte, trængte alligevel derind trods domfældtes forsøg på at forhindre det. Ansøgeren var spirituspåvirket og optrådte provokerende, hvorpå domfældte først truede med at stikke ansøgeren med en kniv og derefter gjorde alvor af truslen.

821/82 Ved dommen tilkendtes 3.929,10 kr. for skader på beklædning og svie og smerte. Ansøgeren blev nok anset for sagesløs, men det toges ved straffens fastsættelse

i betragtning som en undskyldende omstændighed, at domfældte gennem forskellige beboere og sin mor havde hørt om forholdet mellem ansøgeren og domfældtes hustru, og at domfældte havde overværet, at de kom hjem sammen fra Bakken.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8, idet erstatning ikke fandtes rimelig p.g.a. de anførte omstændigheder.

823/82 B Ved dommen tilkendtes 1.704 kr. for bl.a. svie og smerte, medens kravet om erstatning for udgifter til tandbehandling blev henvist til civilt søgsmål, der ikke er blevet anlagt.

Nævnet opgjorde erstatningskravet til 1.844 kr., idet godtgørelsen for svie og smerte forhøjedes i overensstemmelse med de efter dommen gennemførte ændringer i taksterne. Nævnet tilkendte dog kun 922 kr. i erstatning og 500 kr. til udgifter ved advokatbistand, ialt 1.422 kr., idet man nedsatte erstatningen til halvdelen i medfør af § 8. Samtidig tilkendegav man at ville erstatte halvdelen af rimelige udgifter til tandbehandling mod indsendelse af reining for arbejdets udførelse. Nedsættelsen af erstatningen skyldtes omstændighederne ved voldsudøvelsen, idet ansøgeren, der var påvirket af spiritus, sammen med en bekendt under en privat fest forsøgte at ødelægge forholdet mellem to andre deltagere, og da ansøgerens bekendt herunder blev provokerende, blev han slået af domfældte. Ansøgeren forsøgte at lægge sig imellem, og det er i dommen lagt til grund, at hun herunder har slået domfældte, hvorpå domfældte gav ansøgeren nogle knytnæveslag med bl.a. tandskader til følge.

- 851/82 Ved dommen tilkendtes 500 kr. i godtgørelse for svie og smerte, hvilket krav domfældte havde taget bekræftende til genmæle over for.
- Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved overfaldet. Parterne, der var samlevere, havde drukket en del i løbet af dagen, og domfældte var gået hjem fra det sidste værtshusbesøg før ansøgeren. Da ansøgeren senere kom hjem, opstod der skænderi, hvorunder hun bad domfældte om at flytte, og efter at hun havde slået ud efter domfældte, tildelte han hende adskillige knytnæveslag og spark.
- 880/82 Ved dommen tilkendtes 7.072 kr. i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte tog bekræftende til genmæle over for.
- Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen. Parterne fik under besøg hos bekendte en hel del at drikke, og ansøgeren begyndte at smadre først flasker og derefter stole, og da domfældte forsøgte at gribe ind, blev der slagsmål, der endte med, at domfældte smed ansøgeren ud af lejligheden. Domfældte fulgte efter og slog løs på ansøgeren ude på gaden. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.3, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.
- 907/82 Under straffesagen tilkendtes 160 kr. Ansøgeren beholdt sig at gøre yderligere erstatningskrav gældende, hvilket han gjorde under en civil sag, hvor han fik tilkendt 31.234,64 kr. Domfældtes påstand om nedsættelse af erstatningen p.g.a. egen skyld hos ansøgeren blev ikke taget til følge.

Nævnet tilkendte i medfør af § 8 halv erstatning = 15.617,32 kr. og 800 kr. til udgifter ved advokatbistand, ialt 16.417,32 kr. Parterne, der kendte hinanden, mødtes først på et værtshus og senere på aftenen på et andet værtshus, hvor en meningsudveksling udviklede sig til håndgribeligheder med den følge, at udsmidere skubbede dem begge ud på gaden, hvor domfældte slog og evt. tillige sparkede ansøgeren.

912/82 Ved domme over to af de tre gerningsmænd tilkendtes henholdsvis 700 kr. og 900 kr. i erstatning for **f ra-** stjålne kontante penge.

Nævnet afslog i medfør af § 8 ansøgningen, der også omfattede erstatningskrav vedrørende personskade. Ansøgeren traf aftale med en prostitueret om samleje. Efter ankomsten til hendes lejlighed forsøgte hun at tage hans tegnebog, og da han modsatte sig dette, skreg hun op, hvorpå tre personer kom til stede. De slog og sparkede ansøgeren og tog hans tegnebog. De blev dømt for vold og tyveri, men ikke for røveri. Ansøgeren afgav først urigtig forklaring til politiet om, at han var blevet overfaldet på åben gade.

916/82 Ved dommen tilkendtes i overensstemmelse med ansøgers påstand, "som tiltalte intet har haft at indvende imod", 1.523,50 kr.

Nævnet afslog i medfør af § 8 ansøgningen om det iøvrigt udokumenterede erstatningskrav, idet parterne, der var kommet sammen gennem længere tid, var kommet op at skændes på en restaurant, bl. a. fordi domfældte interesserede sig mere for andre tilstedeværende piger end for hende, hvilket hun blev "mobset" over. Domfældte tog til sidst kvælertag på hende, uden at hun fik nærværdige mén deraf.

920/82 Ved dommen tilkendtes 15.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen. Ansøgeren havde tidligere lejet et værelse til en pige, der var narkoman og prostitueret, men hun var nu flyttet ned i lejligheden nedenunder til en anden pige, der ligeledes var narkoman og prostitueret. Domfældte boede en periode hos pigerne, og ansøgeren kom ofte på besøg hos dem. Ifølge domfældte forsynede ansøgeren pigerne med narkotika, hvorimod domfældte søgte at få dem **afvænnet**. Da ansøgeren en dag kom på besøg, spurgte han, hvorfor domfældte ikke kunne lade pigerne være i fred, når de ikke ville have noget med ham at gøre, og herefter overfaldt domfældte ansøgeren med slag og spark med lang tids hospitalsindlæggelse til følge.

921/82 Ved dommen tilkendtes 2.500 kr. svarende til det beløb, som domfældte kunne anerkende at være erstatningspligtig, medens resten af kravet blev henvist til civilt søgsmål, der ikke er blevet anlagt.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved overfaldet. Ansøgeren fulgte på en restaurant efter en dame ind på dametoilettet, og medens hun besørgede sit ærinde, opfordrede han hende til et utugtsforhold mod betaling af 800 kr., hvilket hun afslog. Efter at hun havde nævnt det for en mandlig bekendt ved baren, aftalte de at gennemføre en "rulleforretning", og hun meddelte nu ansøgeren, at hun var villig, og efter at de sammen havde forladt restauranten, blev han overfaldet. De var alle spirituspåvirkede.

- 922/82 Ved dommen tilkendtes 5.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte samt tort i forbindelse med et forhold, for hvilket domfældte blev dømt for voldtægt.
- Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne under og umiddelbart forud for **forholdet. Ansøgeren**, der først havde drukket nogle øl på en restaurant, drak derefter nogle flere på en anden restaurant, hvor hun traf domfældte, som hun dansede med. De tog efter midnat sammen i taxa til hans hotel, og under turen holdt hun sin hånd i hans skridt, hvorved han fik rejsning. Hun var efter det i taxaen passerede klar over, at han på hotellet ville forsøge at få samleje med hende, og hun kunne ikke forklare, hvorfor hun alligevel frivilligt gik med derop. På værelset tog hun selv støvlerne af, men da han gjorde tilnærmelser, sagde hun, at hun havde menstruation. Derefter fulgte hun frivilligt hans opfordring til at onanere ham til sædafgang. Derpå tiltvang han sig samleje, bl.a. ved at slå hende i ansigtet.
- 936/82 Ved dommen tilkendtes 1.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte, 1.000 kr. for tort, 850 kr. for tabt arbejdsfortjeneste og 262 kr. for ødelagt beklædning num., ialt 3.112 kr.
- Nævnet opgjorde erstatningen således:
- svie og smerte ifølge lægeerklæring 19 sygedage à 50 kr., = 950 kr., tort 0 kr., idet der efter retspraksis kun i sjældne undtagelsestilfælde tilkendes godtgørelse for tort i voldssager, tabt arbejdsfortjeneste 850 kr., ødelagt beklædning num. 260 kr., ialt 2.060 kr.
- Idet parterne, der var samlevere, først havde skændtes på et værtshus og derefter under et nyt skænderi var kommet i slagsmål, fandt nævnet, at forholdet kunne side-

stilles med husspektakler, som normalt ikke berettiger til erstatning fra nævnet. Da domfældte imidlertid under slagsmålet havde stukket ansøgeren med en køkkenkniv, fandt man, at volden havde en så grov karakter, at man i stedet for afslag tilkendte halv erstatning, jfr. § 8, = 1.030 kr. med tillæg af 300 kr. til udgifter til **advokatbistand.**

939/82 Ved dommen tilkendtes 256 kr. i godtgørelse for svie og smerte m.v. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.1, men frifundet for vold mod sagesløs, jfr. § 244, stk.4, idet ansøgeren, da hun blev opsøgt af domfældte, som hun kendte, og som var beruset og ikke ville gå frivilligt, skubbede ham ud, og, da han blev vred, gav ham en lussing, hvorefter han slog hende.

Under henvisning til de anførte omstændigheder afslog nævnet erstatningsansøgningen i medfør af § 8.

947/82 Ved dommen tilkendtes 19.306,50 kr. i erstatning for udgifter til tandbehandling.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen. Ansøgerens hustru, som han var ved at blive separeret fra, fortalte domfældte og nogle andre, at ansøgeren havde været voldelig overfor hende, og at hun derfor var bange for ham. Da de derefter alle mødtes på gaden, var ansøgeren truende over for domfældtes veninde, og da domfældte greb ind, udviklede det sig til slagsmål, hvorunder domfældte nikkede ansøgeren nogle skaller. Da ansøgerens hustru et par uger senere ville hente sine ting i forbindelse med samlivsophævelse, ledsagede domfældte hende, men ansøgeren nægtede andre end

hustruen adgang, uagtet der også skulle hentes møbler. Det udviklede sig igen til slagsmål, hvorunder ansøgeren blev slået i ansigtet. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk.3, jfr. § 248, stk.2, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4.

950/82 Ved dommen tilkendtes 700 kr. i erstatning.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved overfaldet. Ansøgeren og hans gruppe havde på et værtshus været oppe at skændes med domfældte og dennes gruppe, og skænderiet fortsatte uden for værtshuset. Da det var ved at udvikle sig til voldsomheder, gik ansøgeren imellem de mest aggressive, hvorpå han blev slået og sparket af domfældte. Domfældte blev dømt for vold mod sagesløs.

971/82 Gerningsmanden blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk. 3, men ikke for vold mod sagesløs efter § 244, stk.4. Ansøgerens erstatningskrav blev p.g.a. egen skyld nedsat til halvdelen = 4.795,60 kr. ved dommen. Ansøgeren var ved en fest blevet beruset og generede gæsterne. Da han slog ud efter gerningsmanden, som blev ramt på kinden, og da han endvidere truede med at nikke ham en skalle, slog gerningsmanden ham i ansigtet.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8.

973/82 Ved dommen tilkendtes p.g.a. egen skyld hos ansøgeren kun halv erstatning = 722 kr.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved voldsudøvelsen. Ansøgeren, der er taxachauffør, hørte af en passager, at denne havde været oppe at skændes med domfældte og en

anden person. Ansøgeren og passageren enedes om at opsøge dem og give dem "nogen på ørerne", og da de fandt dem, begyndte ansøgeren at skubbe til domfældte, der derpå slog ansøgeren. Domfældte blev dømt for vold efter straffelovens § 244, stk. 1, jfr. § 248, stk.2.

975/82 Ved dommen tilkendtes 8.296 kr. i erstatning.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 8 **under** henvisning til omstændighederne ved overfaldet. Ansøgeren havde om eftermiddagen været på værtshus sammen med domfældte og dennes samleverske, og de fortsatte med at drikke hjemme hos ansøgeren, hvorpå ansøgeren og domfældte igen tog på værtshus, medens samleversken blev i ansøgerens lejlighed. Da ansøgeren kom hjem, sagde domfældtes samleverske, at hun ville flytte fra domfældte, og ansøgeren hjalp hende med at hente sine ting over til ansøgerens lejlighed, hvor hun ville overnatte. Da domfældte var blevet klar over dette, overfaldt han ansøgeren. Domfældte blev dømt for vold mod sagesløs.

1023/82 Ved dommen tilkendtes 16.414 kr. for tabt arbejdsfortjeneste og svie og smerte.

Nævnet tilkendte 9.882 kr. Dette beløb fremkom ved, at man først forhøjede opgørelsen af erstatningen til 19.764 kr., idet man beregnede godtgørelsen for svie og smerte for den tid, hvor ansøgeren var arbejdsudygtig p.g.a. sammenbundne kæber, efter taksten for sengeliggende dage, medens den i ansøgerens påstand under straffesagen var beregnet efter taksten **for** oppegående sygedage.

Dernæst nedsatte nævnet den tilkendte erstatning til halvdelen af det således opgjorte beløb i medfør af § 8 under henvisning til omstændighederne ved den udøvede vold.

Ansøgeren havde i spirituspåvirket tilstand optrådt særdeles provokerende i længere tid på en restaurant og herunder særligt generet et begravelsesselskab bl.a. ved at tage fat i en kvindelig deltager for mod hendes vilje at danse med hende. Endvidere ringede han efter sin broder, for at de i fællesskab kunne smadre restauranten. Lidt senere gik de to domfældte, der var med i begravelsesselskabet, hen til ansøgeren, der nu sad ved baren. De væltede ham ned fra stolen og sparkede ham i ansigtet med dobbelt kæbebrud til følge.

Underbilag 2.

b) Sager hvor nævnet har tilkendt lavere erstatning end retten, og hvor nedsættelsen alene er begrundet i bestemmelsen i § 3 (tingsskade).

- 548/82 Ved dommen tilkendtes 7.840 kr., herunder 1.798 kr. for ituslåede effekter og 1.520 kr. i godtgørelse for svie og smerte.
- Nævnet tilkendte 6.400 kr., idet man på den ene side forhøjede godtgørelsen for svie og smerte i overensstemmelse med de efter dommen gennemførte ændringer af taksterne og på den anden side afslog at erstatte de ødelagte effekter, da gerningsmanden ikke tilhørte den i § 3 omhandlede personkreds.
- 550/82 Dommen tilkendte ansøgeren 2.000 kr. som godtgørelse for tort og 312 kr. for frarøvede kontante penge, ialt 2.312 kr.
- Nævnet tilkendte 2.000 kr. for tort, men afslog at erstatte pengene, da lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser ikke indeholder hjemmel til at erstatte tab af denne art.
- 576/82 Under straffesagen tilkendtes ansøgeren 536 kr. for ødelagt brilleglas og 289,75 kr. for skader på en cykel i forbindelse med et overfald.
- Nævnet erstattede brilleglasset med 536 kr. i medfør af § 1, stk. 2, men afslog at erstatte skaderne på cyklen, da betingelserne for tingsskadeerstatning efter § 3 ikke var opfyldt.
- 593/82 Dommen tilkendte ansøgeren 6.000 kr. i godtgørelse for tort og 2.000 kr. for anden skade, herunder 876 kr. for tabt arbejdsfortjeneste, ialt 8.000 kr.
- Nævnet tilkendte 6.000 kr. for tort og 876 kr. for tabt

arbejdsfortjeneste. De udgifter, som nævnet ikke dækkede, var omkostninger i forbindelse med midlertidig bortrejse fra hjemmet efter forbrydelsen, idet sådanne udgifter normalt ikke anses for personskade, jfr. § 1.

Idet nævnet tilkendte 600 kr. for udgifter til advokatbistand, tilkendtes ialt 7.476 kr.

691/82 Ved dommen tilkendtes 415 kr. for tab ved tyveri.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen, idet gerningsmanden ikke tilhører den i § 3 omhandlede personkreds.

781/82 Ved dommen tilkendtes 10.000 kr. for personskade og 5.000 kr. for tingsskade.

Nævnet tilkendte 10.000 kr. med tillæg af 800 kr. til dækning af udgifter til advokatbistand, men afslog at erstatte tingsskaderne, da gerningsmanden ikke tilhørte den i § 3 omhandlede personkreds.

788/82 Ved dommen tilkendtes 600 kr. for udgifter til reparation af en knallert og 200 kr. i godtgørelse for svie og smerte, ialt 800 kr.

Nævnet tilkendte 200 kr. for svie og smerte, men afslog at erstatte tingsskaden, da gerningsmanden ikke tilhørte den i § 3 omhandlede personkreds.

805/83 Ved dommen tilkendtes 508 kr. i erstatning for bedrageri. Nævnet afslog ansøgningen, da tab ved bedrageri hverken kan dækkes efter reglerne om personskade eller tingskade og således falder uden for lovens område.

826/82 Ved dommen tilkendtes erstatning for tingsskade med 8.773 kr.

Nævnet afslog erstatningsansøgningen, idet gerningsmanden ikke tilhørte den i § 3 omhandlede personkreds.

- c. Sager hvor nævnet har tilkendt lavere erstatning end retten, og hvor nedsættelsen ikke (eller ikke udelukkende) er begrundet i bestemmelserne i § 8 og § 3.

524/82 Ved dommen tilkendtes 2.000 kr. som en skønsmæssigt fastsat godtgørelse for svie og smerte samt ulempe. Nævnet afslog erstatningsansøgningen, da ansøgeren ikke havde lidt nogen skade, der berettigede til erstatning. Ansøgeren, der er en 10-årig dreng, blev overfaldet af en 15-årig pige med slag, spark og kvælertag, men lægeerklæringen og sagens øvrige oplysninger gav ikke holdepunkter for, at han skulle have fået fysiske eller psykiske mén, der kunne sidestilles med arbejdsudgytighed og dermed begrunde godtgørelse for svie og smerte, og moderens udokumenterede oplysning om, at forøget behov for pasning af drengen som følge af overfaldet havde påført hende dels udgifter og dels indtægtstab, kunne ikke begrunde erstatning efter loven, da erstatning ikke ydes til andre end offeret for forbrydelsen.

545/82 Ved dommen tilkendtes 1.200 kr. i godtgørelse for svie og smerte i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som de domfældte anerkendte størrelsesmæssigt. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 14, **stk. 3**, idet ansøgeren ikke havde efterkommet nævnets opfordring til at indsende oplysninger om og dokumentation for skadens art og omfang, og idet ansøgeren ifølge sagens oplysninger blot havde pådraget sig hudafskrabninger og ifølge politiattesten hverken skønnedes at ville få varigt eller forbigående mén eller uarbejdsdygtighed som følge af overfaldet.

- 587/82 Ved dommen tilkendtes 2.151 kr.
Nævnet tilkendte 2.001 kr. i erstatning for ødelagte **briller** i henhold til regning, men afslog at yde erstatning med 150 kr. for beskadigelse af en skjorte, da det ikke var godtgjort, at skjorten var beskadiget.
- 599/82 Ved dommen tilkendtes 2.111,50 kr» i overensstemmelse med ansøgerens erstatningspåstand, som domfældte havde anerkendt størrelsesmæssigt. Beløbet indeholdt ifølge ansøgerens opgørelse bl.a. 120 kr. for lægehonorar og 1.000 kr. for **forstyrrelse** af stilling og forhold. Nævnet tilkendte 991,50 kr., idet man afslog at erstatte såvel udgiften til lægehonoraret, da den ikke var dokumenteret, som godtgørelsen for forstyrrelse af stilling og forhold, da hverken ansøgningen eller sagen indeholdt oplysninger, der efter retspraksis kunne begrunde tilkendelse af sådan godtgørelse.
- 649/82 B Ved dommen tilkendtes 500 **kr.** i godtgørelse for svie og smerte.
Nævnet afslog erstatningsansøgningen, idet ansøgeren ikke efter overfaldet havde været arbejdsudygtig eller i en tilstand, der kunne sidestilles dermed, og han var derfor ikke efter retspraksis berettiget til godtgørelse for svie og smerte.
- 676/82 Ved dommen tilkendtes **500 kr.** Det fremgår ikke, på hvilket grundlag erstatningen er tilkendt.
Nævnet afslog erstatningsansøgningen, idet der ikke fandtes at være påført ansøgerens skader, der berettigede til erstatning. Domfældte blev dømt for ulovlig tvang efter straffelovens § 260, idet han tvang ansøgeren, som han kendte bl.a. fra tidligere restaurations-

besøg, til at køre ham til hans bopæl, hvor han forgæves søgte dels at få hende med op i hans lejlighed og dels at kysse hende. Hun var ikke uarbejdsdygtig efter episoden, men chokeret i nogle dage.

708/82 Ved dommen tilkendtes 3.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte.

Nævnet opgjorde på grundlag af oplysningerne om arbejdsudygtighedens varighed godtgørelsen for svie og smerte til 750 kr, og idet man endvidere erstattede udgiften til rensning af tøj med 50 kr. og befodringsudgift med 200 kr, tilkendtes ialt 1.000 kr.

717/82 Ved dommen tilkendtes 5.998 kr. i erstatning, herunder 3.000 kr. i godtgørelse for vansir og 1.720 kr. for svie og smerte.

Nævnet nedsatte på grundlag af rekvirerede farvefotos godtgørelsen for vansir til 1.000 kr, og forhøjede godtgørelsen for svie og smerte i overensstemmelse med de efter dommen ændrede takster til 2.150 kr. Idet nævnet godtgjorde udgifter til fotooptagelse med 240 kr og til advokatbistand med 700 kr. tilkendtes ialt 5.368 kr.

718/82 Ved dommen tilkendtes i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte tog bekræftende til genmæle over for, 4.184 kr. i erstatning, herunder 640 kr. for svie og smerte og 2.744 kr. for tabt arbejdsfortjeneste.

Nævnet fastsatte erstatningen til 3.164 kr, idet man på den ene side forhøjede godtgørelsen for svie og smerte dels i overensstemmelse med de efter dommen ændrede takster og dels på grundlag af oplysning om et større antal sygedage til 950 kr, og på den anden side nedsatte man erstatningen for tabt arbejdsfortjeneste til 1.414 kr, som udgørende den indtægt, ansøgeren ifølge arbejdsgivererklæring ville

have haft i sygeperioden med fradrag af udbetalte dagpenge. Herudover tilkendte man 500 kr. til udgifter ved advokatbistand.

734/82

Under straffesagen vedrørende et overfald tilkendtes der ansøgeren 1.825 kr. i erstatning for udgifter til psykiatrisk behandling.

Da ansøgeren undlod at besvare nævnets gentagne forespørgsler om, hvorvidt behandling havde fundet sted efter lægehenvielse, og om der var søgt refusion af udgiften hos det offentlige, ligesom ansøgeren undlod at indsende kvittering for beløbets betaling, afslog nævnet ansøgningen i medfør af § 14, stk. 3.

754/82

Straffesag ikke rejst, idet statsadvokaten sluttede sagen i medfør af retsplejelovens § 723, stk. 1. Ved civilt søgsmål fik ansøgeren tilkendt I.080 kr.

Nævnet afslog ansøgningen om erstatning, idet skaderne ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne antages at være forvoldt ved en straffelovsovertrædelse. Den kvindelige ansøger var flyttet sammen med en anden dame, og senere flyttede damens fraskilte mand også ind. Under en episode tildelte manden ansøgeren nogle slag m.v. Efter mandens forklaring havde ansøgeren forinden generet ham og også givet ham lussinger.

783/82

Ved dommen tilkendtes i overensstemmelse med ansøgerens påstand 572,75 kr. i erstatning. Ansøgeren forbeholdt sig under straffesagen yderligere erstatningskrav.

Nævnet tilkendte 323,60 kr. og gav tilsagn om dækning af yderligere udgifter til tandbehandling, når dokumentation forelå. Differencen i de tilkendte beløb skyldtes, at ansøgeren ikke over for nævnet kunne dokumentere nogle påståede udgifter i forbindelse med tandbehandlingen.

- 812/82 Ved dommen tilkendtes 1.957 kr, herunder 800 kr. i godtgørelse for svie og smerte. Domfældte havde under sagen anerkendt ansøgerens opgørelse af erstatningskravet. Ansøgeren påstod for nævnet kun de 800 kr. erstattet, idet hans forsikringsselskab havde erstattet de øvrige 1.157 kr. Nævnet tilkendte 200 kr. i godtgørelse for svie og smerte, idet sagens akter og indhentede supplerende oplysninger ikke gav holdepunkter for at ansætte følgerne af overfaldet til mere end 4 oppegående sygedage å 50 kr.
- 815/82 Ved dommen tilkendtes 200 kr. for ødelagt beklædning, 200 kr. for svie og smerte og 140 kr. for tabt arbejdsfortjeneste, ialt 540 kr.
- Ansøgeren frafaldt over for nævnet kravet om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, da dette ikke kunne dokumenteres.
- Nævnet tilkendte herefter 200 kr. for ødelagt beklædning og 250 kr. i overensstemmelse med de efter dommen forhøjede takster for svie og smerte, ialt 450 kr.
- 835/82 Ved dommen tilkendtes 10.114 kr. Det fremgår ikke af sagen, hvorledes dette beløb er opgjort.
- Nævnet tilkendte på grundlag af ansøgerens oplysning om arbejdsudygtighed i 14 dage 700 kr. i godtgørelse for svie og smerte i overensstemmelse med taksterne og 8.975 kr. for udgifter til tandbehandling efter forevist regning, ialt 9.675 kr.
- 837/82 Ved dommen tilkendtes 1.300 kr. i erstatning for frastjålne kontante penge og 1.100 kr. i godtgørelse for svie og smerte. Nævnet tilkendte 1.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte, hvilket beløb fremkom ved benyttelse af de i retspraksis anvendte takster på det oplyste antal sygedage. Erstatningskravet for stjålne penge var bortfaldet,

idet der efter dommen var opnået dækning for beløbet ved konfiskation hos domfældte.

- 838/82 Ved dommen tilkendtes 6.700 kr. i godtgørelse for svie og smerte i overensstemmelse med ansøgerens erstatningspåstand, som domfældte tog bekræftende til genmæle over for. Nogle yderligere erstatningskrav blev henvist til civilt søgsmål, der ikke er blevet anlagt.
- Nævnet tilkendte 6.236 kr, herunder 4.650 kr. for svie og smerte, idet der ikke i sagens oplysninger om følgerne af overfaldet fandtes grundlag for at beregne arbejdsdygtigheden til afslutningen af ansøgerens ophold i Spanien som sket ved dommen, men blot til tidspunktet for sidste kontrol hos lægen.
- 844/82 Ved dommen tilkendtes 4.964,17 kr. i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som domfældte tog bekræftende til genmæle over for. Det fremgår ikke, hvordan beløbet er beregnet.
- Nævnet tilkendte 4.200 kr. i overensstemmelse med begæringen i erstatningsansøgningen, der var udarbejdet af ansøgerens advokat efter dommens afsigelse.
- 846/82 Ved dommen tilkendtes 4.000 kr. i erstatning for udgifter til tandbehandling og 105 kr. for rensning af tøj, ialt 4.105 kr. Tandlægeregning blev ikke forevist i retten, idet idet ansøgeren oplyste, at regningen var indsendt til hans forsikringsselskab, der ville erstatte 2.000 kr. af udgiften på ialt 6.000 kr.
- Nævnet tilkendte 105 kr. for rensning af tøj, men afslog at erstatte udgifterne til tandbehandling, idet ansøgeren undlod at efterkomme nævnets opfordringer til at dokumentere størrelsen af udgifterne og af forsikringsselskabets refusion, jfr. § 14, stk. 3.

- 850/82 Ved dommen tilkendtes 185 kr. for udgift til lægeerklæring.
Idet det i erstatningsansøgningen oplystes, at udgiften havde været 183,30 kr, tilkendte nævnet dette beløb.
- 868/82 Ved dommen tilkendtes 25.000 kr. som godtgørelse for tort ved et voldtægtsforhold.
Nævnet nedsatte i overensstemmelse med dets praksis godtgørelsen til 20.000 kr. og tilkendte endvidere 500 kr. til dækning af udgifter til advokatbistand.
- 896/82 Ved dommen tilkendtes 9.428 kr, herunder 1.836 kr. for tabt arbejdsfortjeneste, idet ansøgeren var gået glip af indtægt ved vagter.
Nævnet nedsatte de 1.836 kr. med 1/3 til 1.224 kr. i overensstemmelse med nævnets praksis, hvorefter løntillæg for forskudt arbejdstid eller særlig ubekvem tjeneste reduceres som anført, når ansøgeren har undgået den ulempe, som tillægget dækker. Nævnet lagde iøvrigt dommens erstatningsopgørelse til grund og tilkendte herefter 8.816 kr. med tillæg af 500 kr. til udgifter til advokatbistand, ialt 9.316 kr.
- 906/82 Ved dommen tilkendtes 1.723,50 kr, herunder 200 kr. for svie og smerte og 422,50 kr. for kørselsudgifter fra Aalborg til retten i Grenå for at nedlægge erstatningspåstand under sagen.
Nævnet afslog at erstatte transportudgiften, men forhøjede godtgørelsen for svie og smerte i overensstemmelse med de efter dommen gennemførte ændringer i taksterne til 250 kr. Idet der endvidere tillagdes 500 kr. for udgifter til advokatbistand, tilkendte nævnet ialt 1.401,50 kr.
- 931/82 Ved dommen tilkendtes 1.000 kr. som en skønsmæssigt fast-

sat erstatning. Ansøgeren havde nedlagt påstand om 3.000 kr. for tabt arbejdsfortjeneste, tort samt svie og smerte. Nævnet afslog erstatningsansøgningen i medfør af § 14, stk. 3, idet ansøgeren ikke efterkom nævnets opfordringer til at specificere og dokumentere sit krav.

933/82

Ved dommen tilkendtes 2.500 kr. i godtgørelse for svie og smerte. Det fremgår ikke, på hvilket grundlag beløbet er fastsat.

Nævnet tilkendte 822 kr, heraf 122 kr. for udgift til lægeerklæring og 700 kr. i godtgørelse for svie og smerte på grundlag af oplysning om 7 dages sengeliggende arbejdsudygtighed.

933/82 A

Ved dommen tilkendtes 1.000 kr. i godtgørelse for svie og smerte. Det fremgår ikke, på hvilket grundlag beløbet er fastsat.

Nævnet tilkendte 272 kr, heraf 122 kr. for udgift til lægeerklæring og 150 kr. i godtgørelse for svie og smerte på grundlag af oplysning om 3 dages oppegående arbejdsudygtighed.

959/82

Ved dommen tilkendtes 1.100 kr.

Idet ansøgeren derefter har betalt 70 kr. i retsafgift til en fagedforretning mod domfældte, og idet domfældte har betalt 500 kr, tilkendte nævnet 670 kr.

980/82

Ved dommen tilkendtes 87.144 kr, herunder i godtgørelse for svie og smerte 5.800 kr. og for ødelagt beklædning 1.344 kr.

Idet nævnet ikke som sket ved dommen tilkender godtgørelse for svie og smerte for dage, hvor ansøger ifølge lægeerklæring kan genoptage arbejdet i begrænset omfang, nedattes svie og smerte-godtgørelsen til 2.650 kr. Den ødelagte beklædning ansattes til 1.300 kr, og der tilkendtes herefter 83.950 kr. med tillæg af udgifter til advokatbi-

stand 1.000 kr.

991/82 Ved dommen tilkendtes 5.000 kr.

Idet der var påløbet omkostninger på 722,60 kr. ved forsøg på inddrivelse af kravet ved fogedforretning, og idet domfældte havde betalt afdrag på 1.600 kr, tilkendte nævnet den derved fremkomne saldo på 4.122,60 kr. med tillæg af 500 kr. til udgifter ved advokatbi-stand, ialt 4.622,60 kr.

996/82 Ved dommen, der er afsagt af landsretten, tilkendtes 26.475,66 kr, herunder 25.000 kr. i godtgørelse for tort ved voldtægtsforhold, 774,66 kr. for udgifter til erklæring fra psykolog og 701 kr. for beskadigelse af tøj. Dommen er afsagt i overensstemmelse med ansøgerens påstand, som gerningsmanden tog bekræftende til genmæle over for.

Nævnet nedsatte godtgørelsen for tort til 20.000 kr, idet landsrettens dom blot var en følge af parternes påstande og derfor ikke kunne begrunde en afvigelse fra den almindelige praksis.

Nævnet afslog at erstatte udgiften til psykologerklæring i overensstemmelse med nævnets praksis, hvorefter sådan erklæring normalt er ufornöden som grundlag for erstatningsfastsættelsen, og udgifter til behandling ved psykolog kun erstattes, hvis behandlingen er lægeordineret. Nævnet godtgjorde beskadigelsen af tøj med 701 kr. og tilkendte endvidere 500 kr. for svie og smerte efter taksterne og 800 kr. til udgifter ved advokatbistand, således at nævnet ialt tilkendte 22.001 kr.

1010/82 Ved dommen tilkendtes 1.239,40 kr. i erstatning, herunder svie og smerte med 500 kr. og tabt arbejdsfortjeneste i to dage å 311,20 kr.

Nævnet tilkendte 941 kr, idet man beregnede godtgørelsen for svie og smerte til 200 kr. på grundlag af oplysningen om 2 dages arbejdsudygtighed (og idet man afrundede den tabte arbejdsfortjeneste til 2 x 312 kr.)

European Treaty Series

No. 116

Serie des Traités européens

N° 116

**EUROPEAN CONVENTION
ON THE COMPENSATION OF VICTIMS OF VIOLENT CRIMES**

**CONVENTION EUROPÉENNE
RELATIVE AU DÉDOMMAGEMENT DES VICTIMES
D'INFRACTIONS VIOLENTES**

The member States of the Council of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members ;

Considering that for reasons of equity and social solidarity it is necessary to deal with the situation of victims of intentional crimes of violence who have suffered bodily injury or impairment of health and of dependants of persons who have died as a result of such crimes ;

Considering that it is necessary to introduce or develop schemes for the compensation of these victims by the State in whose territory such crimes were committed, in particular when the offender has not been identified or is without resources ;

Considering that it is necessary to establish minimum provisions in this field ;

Having regard to Resolution (77)27 of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the compensation of victims of crime,

Have agreed as follows :

PART I

Basic Principles

Article 1

The Parties undertake to take the necessary steps to give effect to the principles set out in Part I of this Convention.

Article 2

1. When compensation is not fully available from other sources the State shall contribute to compensate :

- a.* those who have sustained serious bodily injury or impairment of health directly attributable to an intentional crime of violence ;
- b.* the dependants of persons who have died as a result of such crime.

2. Compensation shall be awarded in the above cases even if the offender cannot be prosecuted or punished.

Article 3

Compensation shall be paid by the State on whose territory the crime was committed :

- a.* to nationals of the States party to this Convention ;
- b.* to nationals of all member States; of the Council of Europe who are permanent residents in the State on whose territory the crime was committed.

Article 4

Compensation shall cover, according to the case under consideration, at least the following items : loss of earnings, medical and hospitalisation expense's and funeral expenses, and, as regards dependants, loss of maintenance.

Article 5

The compensation scheme may, if necessary, set for any or all elements of compensation an upper limit above which and a minimum threshold below which such compensation shall not be granted.

Article 6

The compensation scheme may specify a period within which any application for compensation must be made.

Article 7

Compensation may be reduced or refused on account of the applicant's financial situation.

Article 8

1. Compensation may be reduced or refused on account of the victim's or the applicant's conduct before, during or after the crime, or in relation to the injury or death.
2. Compensation may also be reduced or refused on account of the victim's or the applicant's involvement in organised crime or his membership of an organisation which engages in crimes of violence.
3. Compensation may also be reduced or refused if an award or a full award would be contrary¹ to a sense of justice or to public policy ("ordre public").

Article 9

With a view to avoiding double compensation, the State or the competent authority may deduct from the compensation awarded or reclaim from the person compensated any amount of money received, in consequence of the injury or death, from the offender, social security or insurance, or coming from any other source.

Article 10

The State or the competent authority may be subrogated to the rights of the person compensated for the amount of the compensation paid.

Article 11

Each Party shall take appropriate steps to ensure that information about the scheme is available to potential applicants.

PART II

International Co-operation

Article 12

Subject to the application of bilateral or multilateral agreements on mutual assistance concluded between Contracting States, the competent authorities of each Party shall, at the request of the appropriate authorities of any other Party, give the maximum possible assistance in connection with the matters covered by this Convention. To this end, each Contracting State

shall designate a central authority to receive, and to take action on, requests for such assistance, and shall inform thereof the Secretary General of the Council of Europe when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 13

1. The European Committee on Crime Problems (CDPC) of the Council of Europe shall be kept informed regarding the application of the Convention.
2. To this end, each Party shall transmit to the Secretary General of the Council of Europe any relevant information about its legislative or regulatory provisions concerning the matters covered by the Convention.

PART III

Final Clauses

Article 14

This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 15

1. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which three member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of Article 14.
2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 16

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any State not a member of the Council of Europe to accede to this Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20. *d* of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee.
2. In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 17

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified

in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 18

1. Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it avails itself of one or more reservations.

2. Any Contracting State which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.

3. A Party which has made a reservation in respect of a provision of this Convention may not claim the application of that provision by any other Party ;it may, however, if its reservation is partial or conditional, claim the application of that provision in so far as it has itself accepted it.

Article 19

1. Any Party may at any time denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such a denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 20

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Convention, of :

- a.* any signature ;
- b.* the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession ;
- c.* any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 15, 16 and 17 ;
- d.* any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, this 24th day of November 1983, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to accede to¹ this Convention.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont **signé** la présente Convention.

Fait à Strasbourg, le 24 novembre 1983, en français et en anglais, les deux textes faisant **également** foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe et à tout Etat **invité** à adhérer à la présente Convention.

FremSAT den 14. januar 1983 af Wilhelm (VS), Steen Folke (VS), Anne Grete Holmsgård (VS), Tinning (VS) og Waldorff (VS)

Forslag til folketingsbeslutning

om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser

Folketinget opfordrer regeringen til at tage initiativ til ændring af lov nr. 277 af 26. maj 1976 om erstatning til ofre for forbrydelser, således at den gældende »billighedserstatning« ændres til et retskrav, i hvert fald for så vidt angår sager, hvor der foreligger dom om erstatningsudmålingen.

Bemærkninger tilforslaget

Ved gennemførelsen i 1976 af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser blev det både under det forberedende udvalgsarbejde (betænkning nr. 751/1975) og under fremsættelsen og behandlingen af justitsministerens lovforslag diskuteret, om erstatningsordningen skulle baseres på et rets- eller på et »billighedsprincip«.

Efter store betænkeligheder valgte man at forsøge sig med billighedsprincippet, hvorefter erstatning kan ydes efter en rimelighedsvurdering, idet man samtidig anførte (bemærkninger til lovforslaget, afsnit 4 b, se Folketingstidende 1975-76, tillæg A, sp. 2491):

»Efter at ordningen har fungeret i nogen tid, kan man på baggrund af de indvundne erfaringer overveje, om der er grundlag for at ændre ordningen, således at skadelidte får et egentligt retskrav på erstatning.«

Loven har nu fungeret i godt 6 år. Forslagsstillerne er af den opfattelse, at de indvundne erfaringer - så vidt vi har kunnet få dem belyst (se nedenfor) - tilsiger, at billighedsprincippet ændres til et egentligt retskrav, i hvert fald i de sager, hvor domstolene har taget stilling til erstatningsspørgsmålet.

Som det er nu, administreres erstatningsordningen af et særligt erstatningsnævn med sekretariatsbistand fra justitsministeriet. Der er især to grunde til at ændre billighedsprincippet til et retskrav i de tilfælde, hvor domstolene i forvejen har udtalt sig om erstatningsspørgsmålet:

For det første må nævnet formodes i de allerfleste tilfælde at nå frem til samme erstatningsudrønlung som domstolene. I disse sager er der således tale om et helt overflødigt dobbeltarbejde, som for alle sageres vedkommende har den for offeret meget kedelige bivirkning, at afgørelsen udskydes i yderligere 3-4 måneder (som var nævnets ekspeditionstid ultimo 1981 efter en væsentlig styrkelse af nævnets sekretariat; for dette var ekspeditionstiden 8 måneder!).

For det andet er der tilfælde, hvor nævnets afgørelse overhovedet ikke er på linje med domstolenes. Således skal nævnes en voldssag, hvor offeret

ved domstolen blev tilkendt en erstatning på i alt 10.000 kr. (tor tort), men hvor nævnet efter en ekspeditionstid på mere end 6 måneder afgjorde, at den pågældende kun skulle have 550 kr. (for svie og smerte).

Loven om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser blev gennemført for at råde bod på den vilkårlighed, ofrene før var udsat for, nemlig derved at de kun kunne få den retmæssige erstatning, hvis gerningsmanden blev fundet, og hvis gerningsmanden var i stand til at udrede erstatningen eller havde en dækkende forsikring.

Loven tager derfor sigte på både at kunne yde erstatning, når gerningsmanden ikke er fundet (§ 6), og at kunne yde erstatning, når gerningsmanden er dømt, men ikke kan udrede erstatningsbeløbet.

Hvis loven administreres sådan, at en af domstolene udmålt erstatning på 10.000 kr. af nævnet kan ændres til 550 kr., så er vilkårligheden næsten den samme som før. Dertil kommer det principielt betænkelige ved, at nævnet på basis af en vurdering af offerets »egen skyld« sædvanligvis uden at høre parter og vidner reelt kan omgøre domstolens afgørelse, som er baseret på partsforklaring og vidneafhøring.

Lovens forudsætninger

Om spørgsmålet om erstatningsnævnets afgørelser i forhold til domstolenes hed det i bemærkningerne til lovforslaget (se Folketingstidende 1975-76, tillæg A, sp. 2494):

»Det må forventes, at det nævn, der skal administrere erstatningsordningen, i vidt omfang bygger sin afgørelse på domstolenes afgørelse af erstatningsspørgsmålet under straffesagen mod skadevolderen.«

Når nævnet alligevel i enkelte tilfælde kommer til et ganske andet resultat, sker det med henvisning til lovens § 1, som siger, at staten *kan* yde erstatning, samt til § 8, stk. 1, som lyder:

»Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde har medvirket til ska-

den eller skaden er opstået under sådanne forhold, at erstatning ikke findes rimelig.«

Man kan diskutere, om det nogen sinde har været hensigten, at disse bestemmelser har skullet anvendes til at begrunde afgørelser, der i den grad afviger fra domstolenes. Det skal erindres, at loven også omfatter forhold, hvor skadevolderen er ukendt eller ikke kan findes, er under 15 år eller utilregnelig, altså forhold, hvor gerningsmanden ikke idømmes erstatning. Sådanne sager nødvendigvis sig selv bestemmelser som de citerede. Det er mere tvivlsomt, i hvor høj grad der med disse bestemmelser er tænkt på sager, hvor domstolene har taget stilling til erstatningsspørgsmålet. Således hedder det i bemærkningerne til lovforslaget, punkt 4 d (se Folketingstidende 1975-76, tillæg A, sp. 2493):

»Efter justitsministeriets opfattelse taler meget for at henlægge erstatningsordningens administration til domstolene. Når man dog i lovforslaget har medtaget den af udvalget foreslåede løsning, skyldes det i første række, at der, således som ordningen nu er foreslået, er tale om en **billighedsordning** af overvejende social karakter. *Endvidere har man lagt vægt på, at der i mange tilfælde, hvor der vil blive ansøgt om erstatning af statskassen, ikke vil eksistere en straffesag, som erstatningssagen kan behandles sammen med.*«

Når der således som begrundelse for den valgte løsning ligefrem er lagt vægt på, at der i mange af sagerne ikke vil foreligge nogen domstolsafgørelse med hensyn til erstatningsbeløbet, kan det i hvert fald ikke siges at tale for, at nævnet dér, hvor der faktisk foreligger en domstolsafgørelse, træffer en helt anden afgørelse. Men vi skal ikke bestride, at der, som loven er udformet, er givet nævnet mulighed herfor.

Nævnets praksis

Ifølge nævnets årsberetning for 1981 har man fulgt en praksis, som er fastlagt efter den i betænkning 751/1975 fremsatte motivedtalelse, som refereres således:

»Udtrykket medvirken (i § 8, stk. 1) omfatter ikke blot egentlig »egen skyld«, men også tilfælde, hvor erstatning efter almindelige erstatningsregler ikke tilkendes, fordi skadelidte har deltaget i en særlig risikobetonet adfærd (»accept af risiko«). I forhold til almindelige erstatningsregler betyder bestemmelsens sidste led en udvidet adgang til at afslå eller nedsætte erstatning. Hensyn bør således tages til skadelidtes almindelige optræden i forbindelse med skadens indtræden. Bestemmelsen tæn-

kes således anvendt bl.a. i tilfælde, hvor skadelidte har optrådt provokerende, f.eks. når en beruset gæst på et værtshus ved drilleri eller på lignende måde udsætter sig for at blive slået ned.«

Med denne motivedtalelse er det dog fremdeles ikke nogen selvfølge, at der refereres til sager, der er bedømt ved domstolene. Det er klart, at de omtalte hensyn til skadelidtes optræden bør tages ved de afgørelser, nævnet skal træffe uden forudgående domstolsbehandling. Men samme type af hensyn tages også af domstolene ved deres vurdering af erstatningsspørgsmål, hvorved nævnets omvurdering faktisk får karakter af en underkendelse af domstolene. Det virker så meget mere urimeligt, som domstolene træffer deres afgørelse ud fra førstehåndskendskab til sagen, mens nævnet almindeligvis (måske endda altid) kun har et langt mere sporadisk og andenhånds kendskab til sagen.

Hvad specielt angår voldtægtsager, udtaler nævnet i sin årsberetning:

»I de tilfælde, hvor mindre erstatningsbeløb - også mindre end fastsat ved dom - er tillagt ofre for kønsfrihedsbrudelser, har der, oftest i forbindelse emd forudgående værtshusbetog eller drikkeri i private hjem, været en forudgående og ikke ganske overfladisk kontakt mellem det senere offer og den senere gerningsmand, hvilke konkrete omstændigheder lejlighedsvis afspejles i rettens sanktionsvalg.«

Sådanne momenter indgår også i domstolenes vurderingsgrundlag. Når der overhovedet kan fremkomme vidt forskellige afgørelser på erstatningsspørgsmålet ved domstolen og ved erstatningsnævnet, som det også forekommer i voldtægtsager, kunne det tyde på, at nævnet er endnu mere tilbagestående end domstolene, når det gælder opfattelsen af, at kvinder selv er ude om voldtægten, hvis de har fordristet sig til at gå på værtshus eller lignende.

I den konkrete voldssag blev der af Københavns byrets 9. afdeling den 15. april 1982 afsagt en dom for grov vold lydende på fængsel i 1 år, idet retten ved fastsættelsen af straffen særligt påpegede »den ualmindelig langvarige, nedværdigende og rå og brutale vold, som tiltalte har udvist«. Erstatningskravet lød på 20.440 kr., men der blev af retten »på baggrund af de foreliggende oplysninger alene fundet grundlag for at tilkende en samlet erstatning på i alt 10.000 kr.«.

Da erstatningsbeløbet ikke kunne inddrives hos gerningsmanden, blev der den 3. maj 1982 fremsendt ansøgning til erstatningsnævnet. Mere end et halvt år efter, den 10. november 1982, meddelte nævnet, at det har tilkendt ansøgeren 550 kr. No-

gen begrundelse for den kolossale afvigelse fra domstolens erstatningsudmåling gives ikke med ét ord.

Problemet omfang

Forslagsstillerne ville gerne have kunnet oplyse tinget om problemets omfang og om de mulige merudgifter ved den foreslåede nyordning. Justitsministeriet har imidlertid ikke været behjælpelig med at fremskaffe de ønskede oplysninger (se bilag 1).

Vi må dog gå ud fra, at der kun er tale om et ret begrænset antal sager, hvor nævnets erstatningsudmåling afviger meget fra domstolenes. (Elters ville nævnets praksis klart være i strid med forudsætningerne, der som ovenfor omtalt var, at nævnet »i vidt omfang bygger sin afgørelse på domstolenes afgørelse«).

Det skulle således ikke undre, om merudgiften til erstatningsudmåling efter et rets- og ikke et billighedsprincip nogenlunde svarer til udgifterne ved nævnets genbehandling af de sager, som allerede er behandlet ved domstolene. Men det er vi afskåret fra at vurdere nærmere, indtil justitsministeriet fremskaffer de ønskede oplysninger.

Den side af sagen forventer vi belyst under udvalgsbehandlingen af beslutningsforslaget. Det kan ikke være noget stort arbejde for nævnet at fremskaffe de oplysninger, der blev anmodet om i spørgsmål nr. 246 (bilag 1). Det må ligeledes være meget overkommeligt at vurdere udgifterne ved nævnetsbehandling af de allerede pådømte erstatningssager.

Forslagets afgrænsning

Efter beslutningsforslaget skal »billighedsretstatning« ændres til et retskrav i *hvert fald for sd vidt angår sager, hvor der foreligger dom om erstatningsudmålingen*.

Denne formulering er anvendt for at give tinget mulighed for at drøfte, om retskrav bør indføres for alle sager eller alene for de sager, der allerede er pådømt ved domstolene. Ligeledes kan det ved tingets behandling klarlægges, om man ønsker nævnet opretholdt til behandling af § 6-sagerne

(hvor der ikke foreligger dom), eller om man ønsker alle sager afgjort ved domstolene. Vi skal her henvise til de bemærkninger om erstatningsordningens administration, som i sin tid ledsagede lovforslaget, og hvor det bl.a. hed (se Folketingstidende 1975-76, tillæg A sp. 2492 f):

»Den udvikling, der er sket i den senere tid, hvorefter opgaver, som traditionelt har været domstolsanliggender, i stedet henlægges til administrative nævn, er ikke uden betænkelighed. Den administrative behandling frembyder ikke samme retlige garantier som domstolsordningen. . . . Efter justitsministeriets opfattelse taler meget for at henlægge erstatningsordningens administration til domstolene. . . . Justitsministeriet er indstillet på, når ordningen har fungeret nogle år, at tage spørgsmålet op til fornyet overvejelse sammen med spørgsmålet om gennemførelse af en ordning, hvorefter skadelidte har et retskrav på erstatning.«

Forslagsstillerne finder det rigtigst ud fra retssikkerheds- og retsbeskyttelsessynspunkter, at retskravet indføres for *alle* de af erstatningsloven omfattede tilfælde. Fra et retsbeskyttelsessynspunkt kan det ikke være tilfredsstillende, at kravet på erstatning væsentligt skal afhænge af, om politiet opklarer forbrydelsen. Forslagsstillerne har dog ikke ved beslutningsforslagets formulering villet binde sig til bestemte løsninger på disse andre spørgsmål, bl.a. fordi de hidtidige erfaringer ikke er tilstrækkeligt oplyst, men har alene villet fastslå, at »billighedsprincippet« bør ændres til et retskrav, hvor der i forvejen foreligger dom. Bl.a. foreligger det ikke oplyst, i hvilket omfang nævnet ved afgørelse af § 6-sagerne har fulgt retningslinjen fra lovens bemærkninger, hvori der står, at »udgangspunktet for udmålingen af erstatning bør være almindelige erstatningsretlige principper«, hvorfor det er umuligt at skønne over de eventuelle merudgifter ved at indføre retskrav også for § 6-sagerne, uanset om de skal nævns- eller domstolsbehandles. Men vi går ud fra, at også disse andre spørgsmål bliver belyst og drøftet under det kommende udvalgsarbejde, således at udvalgets betænkning kan give mere præcise retningslinjer for, hvordan tinget ønsker at regeringsforslaget nærmere skal udformes.

Folketingstidende 1982-83, forhandlingerne sp. 2992 f

Spm. nr. 246

Til *justitsministeren* (19/11 82) af:

Wilhelm (VS):

»Kan ministeren redegøre for, i hvilket omfang nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser i seneste beretningsperiode (1981) har truffet afgørelser om erstatningsbeløb afvigende fra de af domstolene i samme sag udmålte beløb?«

Begrundelse

Ved gennemførelsen af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser i 1976 blev erstatningsreglerne efter mange overvejelser udformet ikke som et retskrav, men ud fra et billighedsprincip. Samtidig blev det dog tilkendegivet, at ordningen kunne tages op til nyvurdering efter nogen tid på grundlag af de indhøstede erfaringer.

Af årsberetningerne fra nævnet, som administrerer billighedserstatningsordningen, fremgår, at man har udmålt erstatninger, som på grundlag af nævnte princip har ligget langt højere eller langt lavere end den af domstolene i samme sag tilkendte erstatning. Men der er ikke oplysninger, som gør det muligt at vurdere, hvor ofte det forekommer, hvordan den gennemgående tendens er, hvor store afvigelserne er, hvilke sager det typisk drejer sig om, og hvad merudgiften eller besparelsen ved overgang til erstatning efter retskrav således ville blive. Spørgsmålet tager sigte på at muliggøre en sådan vurdering.

Besvarelse (2/2 82):

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Nævnet vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser har oplyst justitsministeriet om, at der ikke findes talmæssige opgørelser over tilfælde af den art, som omtales i spørgsmålet.

Nævnet har imidlertid fremhævet, at der som udgangspunkt tilkendes erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Af flere grunde kan der imidlertid i enkelte sager forekomme erstatningsudmålinger, som afviger fra det beløb, der er tilkendt af domstolene i samme sag. Forklaringen herpå kan f.eks. være ny landsrets- eller højesteretspraksis for erstatningsniveauet, som ikke forelå på det tidspunkt, da domstolen i den konkrete sag traf afgørelse. Desuden må fremhæves, at nævnet - i modsætning til domstolene - efter loven som hovedregel er begrænset til at yde erstatning for personskade og således ikke kan dække økonomisk tab af anden art. Videre kan nævnes, at erstatningsudmålingen i en del sager for domstolene vil være udtryk for, at domfældte - måske på grund af manglende betalingsevne - ikke har villet protestere mod det fremsatte erstatningskrav. En erstatningsudmåling på sådant grundlag kan naturligvis ikke uden videre være bindende for nævnet.

Endelig kan peges på reglen i § 8 i loven om erstatning til ofre for forbrydelser, hvor efter nævnet har en i forhold til almindelige erstatningsregler udvidet adgang til at nedsætte eller afvise erstatning ud fra rimelighedsbetragtninger. De nærmere principper for udøvelsen af denne beføjelse er omtalt i nævnets årsberetninger.

Justitsministeriet kan henholde sig til, hvad der er oplyst af nævnet.

Oversigt over de vigtigste ændringer i erstatningsniveauet som følge af loven om erstatningsansvar.

Lov nr. 228 af 23. maj 1984 om erstatningsansvar blev vedtaget af folketinget den 16. maj 1984. Der henvises om folketingsbehandlingen til Folketingstidende 1983-84 (2. samling), side 314, 5782 og 6458, Tillæg A, blad nr. 8 (L 7), Tillæg B, blad nr. 501, 509, 576, 582, Tillæg C, blad nr. 545.

Loven træder i kraft den 1. oktober 1984 og finder anvendelse på skader, der indtræder efter denne dato (§ 28).

Med loven indføres regler for udmålingen af erstatning for personskade og forsørgertab. Disse regler indebærer en væsentlig forhøjelse af erstatningsniveauet inden for den almindelige erstatningsret, især for de alvorligst tilskadekomne.

Loven bygger for så vidt angår udmålingsreglerne på erstatningslovudvalgets betænkning nr. 976/1983 om udmåling af erstatning ved personskade og tab af forsørger.

Ved de alvorligste tilfælde af tilskadekomst, hvor skadelidte helt mister erhvervsevnen, vil der, når erstatningen opgøres efter udmålingsreglerne i den nye erstatningslov, kunne udbetales op til 2,1 mill. kr. i erstatning for erhvervsevnetab (§ 6, jfr. § 7, stk. 3) samt op til 240.000 kr. i méngodtgørelse (§ 4, stk. 1), altså i alt 2,340.000 kr. Set i forhold til de største invaliditetserstatninger, der i dag udbetales til dækning af såvel erhvervsevnetab som varigt mén, nemlig ca. 450.000 kr., vil de nye udmålingsregler således i enkelte tilfælde kunne betyde mere end en 5-dobling af erstatningerne.

Også erstatningerne for forsørgertab bliver forhøjet meget væsentligt ved den nye lov. Erstatning til efterlevende ægtefælle eller samlever vil således efter den ny lovs § 13, stk. 1, 1. pkt., skulle beregnes som 30% af erhvervsevnetaberstatningen ved fuldstændigt tab af erhvervsevne, d.v.s op til

630.000 kr. Efter § 13, stk. 1, 2 pkt., vil forsørgertabserstatning til ægtefælle eller samlever endvidere normalt mindst udgøre 225.000 kr.

For så vidt angår forsørgertabserstatning til børn følger det af erstatningslovens § 14, at erstatningen fastsættes til et beløb, der svarer til summen af de bidrag til barnets underhold, som afdøde på skadestidspunktet kunne være pålagt efter lov om børns retsstilling, hvis afdøde havde været bidragspligtig. Var afdøde eneforsørger, forhøjes erstatningen med 100%.

Med undtagelse af eneforsørgerreglen svarer dette i væsentlig grad til, hvad der var antaget i retspraksis forud for lovens gennemførelse. Den udtrykkelige henvisning til bidragsreglerne efter lov om børns retsstilling og hermed også til muligheden for pålæg af bidragspligt indtil barnets 24. år samt den nye eneforsørgerregel må imidlertid formodes at føre til forhøjelse af erstatningsniveauet. Med det i praksis maksimale bidrag, der svarer til normalbidraget plus 200%, og med en forudsat bidragsperiode på 18 år vil en erstatning beregnet på grundlag af det pr. 1. april 1984 gældende normalbidrag på 550 kr. kunne udgøre 356.400 kr. pr. krav, eller hvis afdøde er eneforsørger 712.800 kr.

